

ARGIA

SABIN

INTXAURRAGA

«Elkar lanean
kasteko ezin gara
violentzia amaitu
arte zain egon»

KOMUNIKABIDEAK

Herri aldizkari,
erretzi eta telebistetan
dago notizia

IXABEL

AJURIAGERRA

«Kultura aberats
gaiten jabe garela
kultuzientzia piztu
behar dugu»

BERTSOLARITZA

Bertsolari
Txapelketa
Nagusiaren
jarraipena

GEHIGARRIA

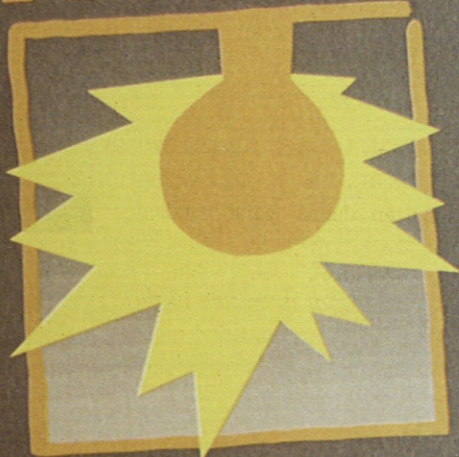
OPORRAK ELURRETAN

ARGIA

ARGIA

1994
egutegia

1994
egutegia

SALGA

Liburudenda
kiosko, elkarte
tabernetan
aurkituko duzue
Aurten ez duzu ARGIA
EGUNEAN eskuratu

IRAKUR- LEAK MINTZO

Nazionalismoa eta literatura

Lehenik dut ARGIA Bernardo Atxagaren esana: «Idazle batek bizitzaren ardatz bezala nazionalismoa hartzen badu, kostatzen da idaztea».

«Beretzat honekin Bernardo Atxaga nazionalistekin ondo geratzen da, baina ez da zuzena, neurri handian behintzat. Eta horretarako beste nazioei begiratu behar diegu».

«Judutar herria, adibidez, bere biblia fardatu harekin. Liburu hartan israeldar herriak nazioaren arnasa eta egoera pintatzen ditu, izanik ezaugarri nagusia nazionalismoa, eta egotzia, alderrai dabilen herria, eta erratua. Eta liburu horren bitartez israelitar herriak eutsi dio bere izaerari, gaur arte. Eta gure herriak ere, liburu hartatik hainbat

eta hainbat kontsolagarri aurkitu ditzake haren orrietan barna. Euskal Herria herri baztertua baita. Eta hor dago gaitzaren koska».

Jo dezagun orain Grezia klasiko hartara, eta han dugu Homero. Fijatu gero, honen kantuetan denei ematen zaie arrazoia, ez dago juizio moralik, bai greziarrak bai troiarrak ere jainkoen modukoak dira, eta tipo guztiak deskribatzen dira, baina Homerok greziarren gerra hura kantatzen du batez ere, haren gorabeherak, eta pintura ezin hobean.

Joan gaitezen orain Italiara, Erromako garaietara, eta Virgiliok italiar herria jainkoen askazi egiten du, eta arras geroago badugu Leopardi bat, bere nazioaren gain-behera kantatzen duena, garai handien erruak eta hondakinak deskribatuz naitezaz. Haren bertso batek honetara dio:

«Vuestras eternas glorias ni envidia ni rubor suscitan».

Ah, Italia jausia eta apurtua!

Alemanian Goethek hitz egiten zuen bere alemaniar mintzaira maiteaz, Alemaniako eszena nazionalaz eta hola. Oso antzerki zalea baitzen, eta Alemaniako lurralde teatro handi bat bezala zekusan.

Eta herri indijenetara jotzen baldin bada, eta holakoak dira denon erro historikoak, bastante akulturatuak ikusi ditugu gaur egun, beste adjetibo gizajoagorik ez erabil-

OHARRA:

EUSKAL
KULTURAREN
URTEKARIko
harpidedun
zaretenoi

jakinarazi nahi dizuegu aurtengo
URTEKARIA bidalia dugula postaz,
eta hori eskuratzeko zuen herriko
Posta bulegora joan beharko
duzuela.

tzearren, baina euren garai handiagotara jotzen baldin badugu, har dezagun txerok-kee edo sioux poeta bat, eta argi ere argi nabarituko dugu nola bere herriari lotua dagoen. Hiawatharen kantua, kasu.

Eta kasurik puntakoena Hegelena da, harek munduko eboluzio guztien garapena Alemanian agetzen zela erakutsi baitzuen, idatzi izan den erarik ederrenean.

R.G.

Soraluze (Gipuzkoa)

H I R U G A R R E N B E G I A

Kazetarien obsesioak

ZERBAIT badu nazioar- teko kazetariak: maitasun platonikoa (zer era bereziz maitemintzen zen Platon? Sekula amodiorik ez al zuen erdietsi?), hondar errepublikar paranoikoa burmuinean edo astekaria astiro eta oharkabean bait- litzan kolore arrosa edo horirantz bideratzeko as- moa. Noizbait Erresuma Batuko koroa eraman de- zaketen haurtxo horien ama, Diana izenekoa, eka- rri zigun azken alean gimnasioan gorputza zail- tzen. Lehen ere sartu izan digu ziria, senarraren te-

lefonozko ez dakit zer el- karrizketa...

Egunkari eta aldizkariak betetzeko baino balio ez duen familia horretako ki- deek sortuko dute, ausaz, jakinminik britainiarren artean. Gure Euskal Herri honetan, ordea, **Lady Di** deitzen dioten horrek egi- ten duena edo egiten ez duena (azken hau ohiz- koagoa gertatzen da erre- ge-familiatan, *egon* aditza nahiago dute *eginen* or- dez), bost ez, bi ere ez zaigu axola. Edo gutxiago. Lehen ere nahikoa ez, nonbait, hainbat euskal

herritarrek, Hegoalde- kook, errege-erregina-es- painiaren batasuna eta abarrekin, eta Ingalaterra- raino jo behar hangoenak jakiteko.

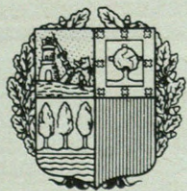
Oraindik inork argitu ez diguna azalari dagokio. Hozgailuan sartzeko hain- beste diru ARGIAk non lortu zuen. Mila pezetaka- koak, bost milakoak, ha- mar milakoak. Ikusgarria, bereziki dirua lurrina be- zala hartzen dugunontzat, kopuru oso txikitara alegia. Kontua oraindik argitzeke, ohartu ginen funtzionari- aienek zirela, datorren

urtean soldata *on the rock's* emango dietela. Isil gaite- zen soldata Antartidaren hozberoan ibiltzen dugu- nok.

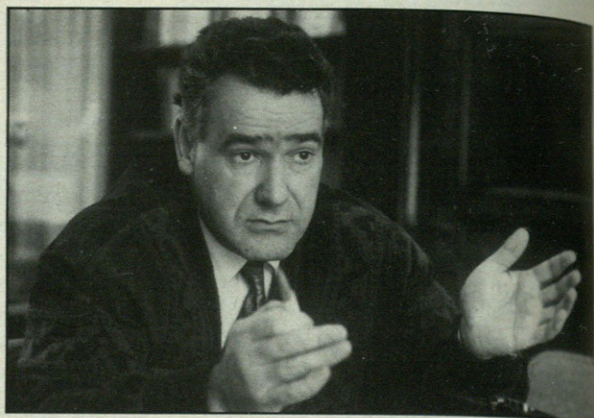
Bazen freskotasunik az- ken alean. Bertsolaritzari buruzko erreportaia. As- paldi landu gabeko gaia. Mapa eta guzti. Gipuzkoa bertso eskolez josita. Etor- kizunari inolako beldurrik gabe heltzeko moduan. Pentsatu ere ez dugu egin nahi *ikasle* guzti horiei etxerako lanak ematen hasten zaizkienean.

MIKEL ELORZA

7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.
8. Sabin Intxaurreaga, Bizkaiko EAko lehendakari berria. «Elkar lanean hasteko ezin gara biolentzia amaitu arte zain egon». AITZIBER YARZA
10. Politika ttantaka.
12. Nazioarte kronika. LUKAS MARTINEZ.
14. Marco Rizzardini, SODEPAZ taldeko kidea. «Sustraiko desoreketara jo barik, gatazkek ez dute irtenbiderik. XABIER LETONA.
16. Nazioarte ttantaka.
18. Antonio Garamendi, Euskal Herriko Enpresari Gazteen Elkarteko arduraduna. «Enpresa sortu berrioi ez digute arnasik hartzen uzten». MYRIAM GARTZIA.
20. Bost urte bete dituzte ARGIA sariak piano doinuen artean. Ez dute gutxiago merezi. AMAGOIA IBAN.
23. Arkok Herri Komunikabideen II. Jardunaldiak antolatuta ditu. Herriko plazatik zuzenean. MYRIAM GARTZIA.
26. Ixabel Ajuriagerra: «Kultura aberats baten jabe garela kontzientzia piztu behar dugu». IXABEL ETXEBERRIA.
31. Gehigarria: Hotza kentzeko oporraldiak. ARGIA.
48. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
50. Kepa Junkerak disko berria plazaratu du John Kirkpatrick eta Riccardo Tesirekin. «Gure herria eta trikitixa Europan erakusten saiatu naiz». PATXI GAZTELUMENDI.
53. Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa Nagusiaren segimendua. Bertso-hiriko auzune handienak: Bizkaia eta Nafarroa. PATXI GAZTELUMENDI.
58. Alberto Breccia maisu handia galdu du munduko irudigintzak. J.M. HERITZ.
60. Kultura Agenda.
62. Argitalpenak.
64. Kultura ttantaka.
66. Aukeran.
72. Denborapasa.
74. Ito nahi gaituzte. MANU ARANBURU.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

SABIN INTXAURRAGA: EA eta EUEren arteko koalizioa apurtu baino aste bat lehenago iritsi zen Sabin Intxaurreaga Bizkaiko EAko lehendakari postura. EUErekin autodeterminazioa bakea lortzeko bideak, itun politika eta krisi ekonomikoaren inguruan akordioa lortu ezean, bakoitza bere bidean jarraitzearen alde agertu da. Etorikizunean, berriz, abertzale aurrerakoien artean akordioa lortzeko nahia azaldu digu, zehazki HB aipatuz. **8**

NEGUKO OPORRAK: Neguko oporren atarian gauak Opor zurien atarian. Etxeko hotzak ahazteko egunak ditugu, inguru berriak ezagutu nahiz elurretan gozatzekoak. Hainbat aukera jasoko dituzu hamasei orrialdetan eta koloretan egin dugun gehigarrian. Nekazalturismoa dela, baserriko beroa, edota eskien abiadan bizi daitezkeenei buruzkoak, adibide eta datuez jantzirik. **31**

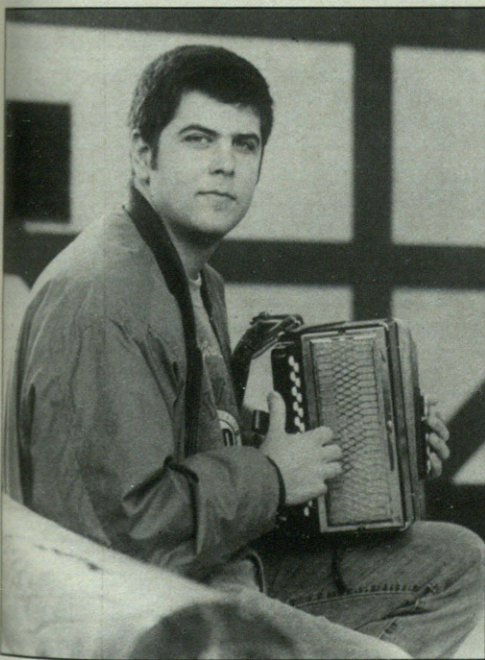
Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamenduak

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

KOMUNIKABIDEAK: Datorren azaroaren 26 eta 27an Herri Komunikabideen II. Jardunaldiak egingo dira Arrasaten. Euskal Herri osora hedatu den herri komunikabideen fenomeno honek euskararen normalizazio prozesuan urrats berri eta garrantzitsuak ekarri du. 250.000 irakurle aldizkari hauek ez da kopuru makala, baina aurre egiteko formula berriak ere asmatu behar dira eta Arko bezalako multimedia arrakastatsuek martxan daude dagoeneko. **/23**

KEPA JUNKERA:

Trikitia erakusteko asmoz azken aldian Europan izan ondoren, bere laugarren diskoa plazaratu du Kepa Junkerak. Horretarako, beste bi akordeoilarirekin batera Trans-Europe taldea osatu eta akordeoia eta trikitia soilik erabiliz grabatu dute diskoa. Lan berria eta bere proiektuak izan dira Junkerari egin diogun elkarrizketaren ardatzak. **/50**

IXABEL AJURIAGERRA:

Eusko Ikaskuntzako lehendakariordea dugu Ipar Euskal Herrian. Garai batean EAKo ordezkaria izana, politika mundutik urrun samar dabil aspaldi honetan. Juan Ajuriagerra EAJko buruzagi historikoaren iloba, berant etorri zen bizitzera Euskal Herrira; horrek, baina, ez dio herria maitatzen galerazi. Solasaldi atseginean, hauek eta beste hainbat izan dira mintzagai izandako kontuak. **/38**

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.

GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.

ADMINISTRAZIOA: Aitor Aznar.

PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.

PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.

HARPIDETZAK: Olatz Korta.

BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez «Zapa».

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.

BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.

IRUÑA: Patxi Larrión.

URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.

BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribearen, Arrixtu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

GASTEIZ: Jaione Guridi, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Vanessa Sanchez.

IRUÑA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaiz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elozegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uria, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Ihintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardegi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.

ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.

DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48002 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruña.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa

fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutzaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Durangokoa ba al dakizu...

**Durangaldeko mapa eta gida eskainiko
dizkizu ARGIAk datorren astean.**

**Eta gainera, ARDOAK aldizkaria
mama goxoz betetako 32 orriz**

**Durangaldeko mapa-gida eta Ardoak aldizkaria
ARGIArekin batera dohainik datorren astean**

Iragarritako dibortzio baten kronika

ORO har dibortzioen errua % 50eko proportzioan ezkontza osatzen zuten bi kideena izaten dela esan ohi da. Oraingoan ere, esaerak bete betean asmatu du. Euskal politikagintzan azken urteetan ezkontza garrantzitsuak gertatu dira, baina EA eta EUEren artekoan hasieratik falta zen pasioa, eta horrelakoetan sua pizturik mantentzea ez da batere lan makala izaten.

EA eta EUEren arteko dibortzioaren arrazoi gisa ekainaren 6ko hauteskundeetan lorturiko emaitza txarrak aipatu dira etengabe, eta eraginik izan dutela agerikoa bada ere, beste arrazoi asko ere bada. Eako sektore bantentzat EUE ez da sekula izan bilatzen zuten bikotea, eta hauentzat hautes-

kundeak bilatzen ari ziren aitzakia izan dira. Bikotean gustora sentitzen zirenak ordea, hauteskunde ostean EUEn eman diren aldaketak ikusita mesfidantza sentitzen hasiak ziren, eta mesfidantza elkarbizitza lortzeko lagun txarra da.

EUEn, berriz, hauteskundeetako emaitza txarrek EAn baino eragin handiagoa izan dute agian. Euskadiko Ezkerran eman zen zatiketaren ondoren, eta Onaindiaren neska mutilak nola amaitu zuten ikusirik, EUEkoak ere EArekin harremanak sendotze asmotan ibili ziren eta hauteskunde koalizioa bultzatu zuten. Baina, horrelakoetan, indartsuenaren eskutik helduta joan nahi izaten du ahu-

lenak, Onaindiaren kasuan gertatu den bezala. Eta hauteskundeetako emaitzek ez dute erakutsi EA oso indartsu dagoenik. Horregatik EUEk EAK luzaturiko batze proposamenaren koalizioa apurtzeko aitzakia bilatu du.

ETORKIZUNEAN zer gertatuko den ikusi behar orain. Indartsuenaren eskutik joatearen nahi horri jarraituz, garbiak dira EUEk EAJrengana hurbiltzeko egin dituen keinuak. Gurrutxagaren asmoa EAJ bere horretatik mugitzea bada behintzat, EUEkoen indarra baino zerbait gehiago behar du, EAJ ez baita errez enamoratzen den horietakoa.

EA, ordea, HBrekiko hurbiltzea emateko asmotan dabilela dirudi. Sabin Intxaurrek eta baita Garaikoe-
txeak ere abertzale aurrerakoien arteko elkarlana bultzatzea aipatu dute, adibide gisa sindikalgintzan ELA eta LABen artean eman diren akordioak aipatuz. Gauza bera egin zuen baita Karmelo Landak ere, adibide bera aipatuz. Kasualitatea baino zerbait gehiago agian. Hala ere, Eako sektore batzuk HBrekiko hurbilketa ez dutela begi onez ikusten ere kontuan hartu beharko du Garaikoe-
txeak. Bestetik, EAK HBri zer eskaini diezaiokeen ere neurtu beharko dute alderdi honetakoak.

Hauteskundeetarako hilabete asko geratzen dira oraindik, eta bitartean zer gertatzen den ikusi beharko da. Hala ere, gaur egun dagoen letra zopa aldatzea zail xamarra izango da, letra zopa murriztagoa bihurtzea agian errezagoa izango da.

Aitziber Yarra

Santi brouard hil
zuteneko bederatz
urte eta Josu
Muguruza erahil
zuteneko lau bete
ziren azaroaren
20ean eta urtero
gertatzen den
bezala aurten ere
omenaldia burutu
zen Bilbon.
Oraindik ere
hilketa hauek
bultzatu zituztenak
ez dute zigorrik
jaso eta hasieran
ordainduko
zutenaren
esperantza txikia
bazen, denbora
igaro hala
txikiagotzen joan
da. (Argazkia:
Xouse Simal)

Sabin Intxaurreaga, Bizkaiko EAko lehendakari berria

«Elkar lanean hasteko ezin gara biolentzia amaitu arte zain egon»

Zeanuriko alkatea eta Gasteizko Legebiltzarreko parlamentaria da Sabin Intxaurreaga, orain, Bizkaiko EAko lehendakari aukeratu dutena. Elkarrizketa egiterako unean kaleratu zen EUEk koalizioa amaitutzat ematen zuela berria. Egoera nahasi horretan, Sabin Intxaurreagak aurrerantzean bere alderdiak eraman dezakeen bidearen berri azaldu digu, abertzale aurrerakoien arteko elkartzeari bultzatuz.

ARGIA. Azken unean Maria Luisa Larrañaga ere aurkeztu zen Bizkaiko EAko lehendakari izateko. Zein desberdintasun dago zuen programen artean?

SABIN INTXAURREAGA. Ez dut uste desberdintasun handirik dagoenik. Helburuetan bat gatoz baina sentsibiltate ezberdinak daude arazoan aurrean, eta norberak ere ukitua ematen dio. Nik argi eta garbi esan nuen ukituak zein diren. Alde batetik, euskara dago. Bestetik, herri honetan alderdi batek abertzale kontserbadoreen esparrua bereganatua du. Aldiz, alderdi aurrerakoi edo sozial-demokrata edo, azken batean, ezker abertzalea sakabanatuta dago: alderdi ezberdinetan eta helburu politikoak lortzeko

biolentzia defenditzen dutenen eta ez dutenen artean. Nik abertzale aurrerakoiak edo ezker abertzalearen esparru hori batzeko urratsak ematea proposatzen dut. Urratsok bilguneak aurkituz etorriko dira. Elkartuena indartu eta lehenbailehen batasuna lortzea jo, baina hori geroak esango du.

A. Elkartuena horiek bultzatzeko indarkeria gainditzea jartzen al duzu aurretiko baldintza gisa?

S.I. Ez. Ezin gara biolentzia bukatu arte itxoi ten egon, beharbada denbora igaroko baiditzaiteke. Ajuria Eneko Ituneko alderdiek HBrekiko eraman dute politika ez da egokia izan. Denok gaude herri honen normalizazio eta bake prozesuaren alde,

eta gauza batzuetan ETA lankidetzazabaltzeko oztopo izan arren, argi dago HB gauza bat dela, eta beste bat, guztiz ezberdina, ETA. Elkartuena hori daude eta eguneroko lanean ETA ez da existitzen, ETAK ez du zerikusirik. Baina kontuan izan behar da ETA batez ere ezker abertzalearen esparruan batasuna lortu nahi dugunontzat dela kaltegarria.

■ «ETA, batez ere, ezker abertzalearen esparruan batasuna lortu nahi dugunontzat da kaltegarria» ●

A. Bakea autodeterminazioaren bidez etorriko al da?

S.I. Herri honetan ETArekin indarkeria badago, baina biolentzia instituzionala ere badago. Autodeterminazioa ez onartzea ez zait indarkeria erabiltzeko aitzakia iruditzen. Baina herri honen borondatearen kontra joatea ere biolentzia da.

A. Zu independentistatzat definitu duzu zure burua, EA n jende guztia horrela sentitzen dela uste al duzu?

S.I. Alderdi abertzale bateko kideak independentistak gara, gainera gure estatutuan helburua Euskadi aske bat lortzea dela azaltzen da. Independentista izango ez banintz, azken batean autonomista edo zentralista izango banintz, ez nintzateke EA n egongo.

A. EAko militantziaren zati handi bat EA tik dator. Zuk EA ezkerreko alderdi bezala aipatzen duzu. Ez al zaizu iruditzen jatorria kontuan izanik militantziaren zati handi bat ez dela ezkeriarrak sentitzen?

S.I. EAko militantzia azter-

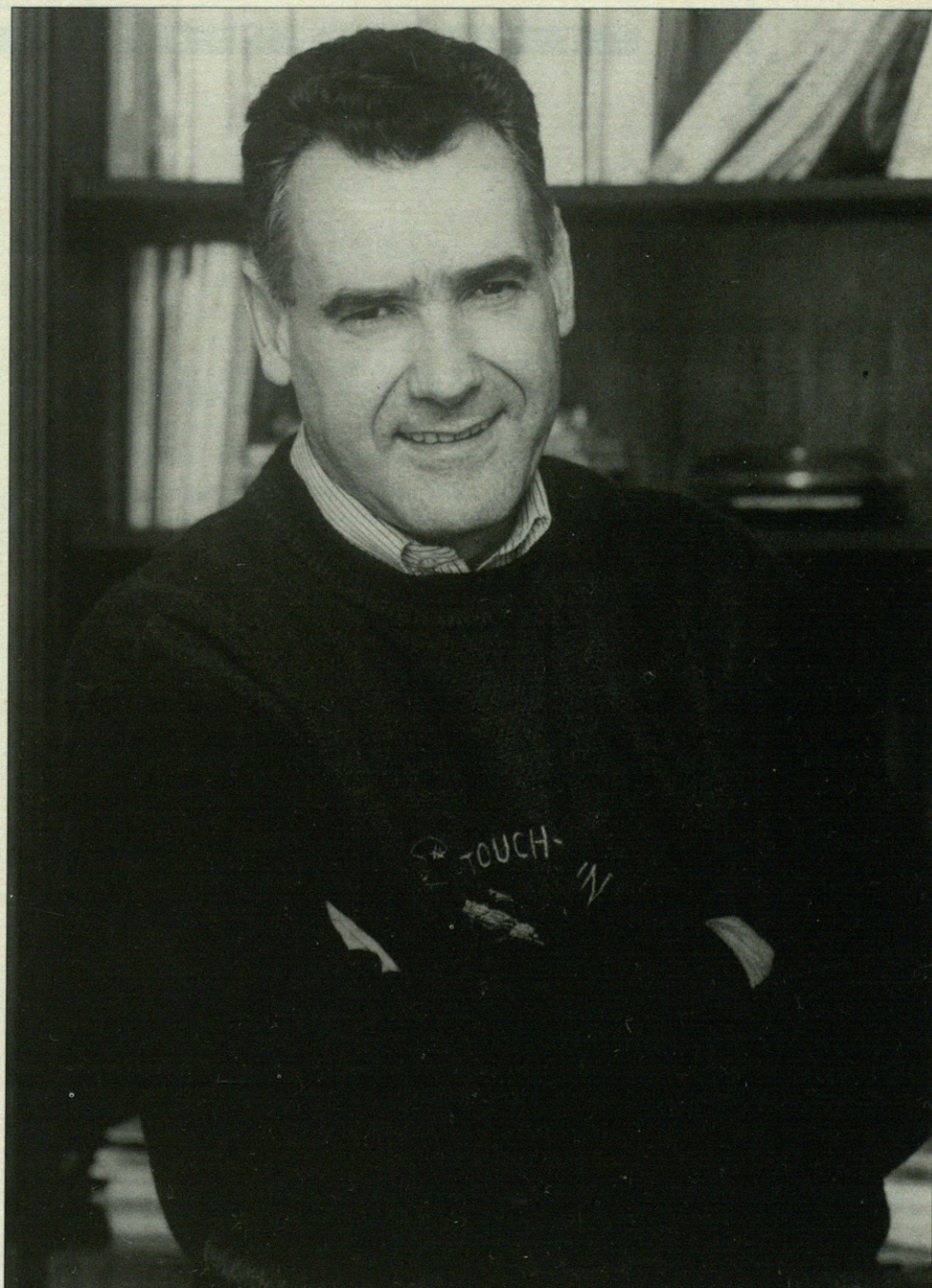
nuz. %50etik %60ra bitar-
tean EAJtik datorrela ikusten
da, baina gainontzeko
%40ak ez du zerikusirik
izan EAJrekin. Beharbada
Eako militantziaren zati bat,
oso zati txikia, EAra EAJre-
kin gertatu ziren istiluetan
Karlos Garaikoetxearekin
identifikatuagoa sentitzen
zelako sartu zen, sozial ar-
loko politikari hainbeste
garrantzirik eman gabe.
Baina hau militantziaren oso
zati txikia da, ez nuke
%5etik gora kokatuko. Gai-
nontzekoak EAJtik EAra
etorri ziren EAJren politika
sozialarekin eta politika
abertzalearekin bat ez zeto-
zelako.

Tamalez, azken hautes-
kundeetan ikusi da EAK
ikuspegi kontserbadoreare-
kin lotuta egon den hautes-
legoa galdu duela. Orain
EAri botoa ematen diotenak
alderdiaren politikarekin
identifikatuta sentitzen dira
bere politikarekin.

A. EA-EUE koalizioa iritsi al
da benetan bukaerara?

S.I. Momentuz badirudi
EUEk koalizioa amaitutzat
eman duela. Berriro elkartze
prozesu bat ematea gusta-
nuko litzaidake. Hori posible
litzateke lau ardatz nagusi-
tan bat etorritz. Hau ez bada
horrela, hobe da gauzak be-
re horretan uztea eta bakoit-
zak bere aldetik jarraitzea.
Ezker abertzalea batzeko lau
ardatzak hauek lirateke:
autodeterminazio eskubi-
dearen alde joatea; herri ho-
netako normalkuntza eta
bake arazoa konpontzeko
bat etortzea, eta ez helbu-
ruean bakarrik, baita tres-
netan ere; hauteskundeetan
eta hauen ondoren egin
behar den itun politikan
akordioa lortzea, eta baita,
krisi ekonomikoari dago-
kionez ere.

A. Zer dela eta etorri da

«Autodeterminazioa, bake prozesua, itun politika eta krisi ekonomikoaren inguruan akordioa lortu ezean, hobe dugu EAK eta EUEk bakoitza bere aldetik jarraitzea».

proposamena une bonetan?

S.I. Ardatz horietatik hiru-
tan ezberdintasunak daude.
Autodeterminazio eskubi-
dea ikusteko eran ezber-
dintasunak daude, Estatu-
tuaren erreforma dela eta,
normalkuntzan ere EUEk
tresna ezberdinak ikusten
ditu, Ajuria Eneko Ituna ba-
liagarria dela uste baitu. Itun

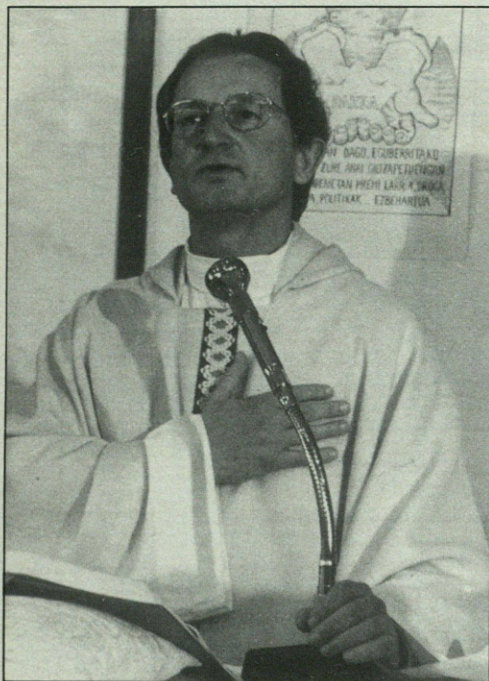
politikari dagokionean ere
badirudi estrategia aldatu
duela eta EAJrekiko harre-
manak sendotzearen bidetik
doala. Horregatik, zehazte-
ko ordua iritsi da.

A. *Sektore batek Albistur
kaleratu nahi duela zabal-
du da. Zu kaleratzearen al-
de al zaude?*

S.I. Albistur EAren zati bat
da, EAKo kide garrantzitsua
eta ez nator bat ezkutuan
egindako adierazpen horie-
kin. Nahiz eta berarekin bat
ez etorri, Albisturrek esku-
bide guztia du adierazpen
horiek egiteko.

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ TREVIÑOREN ZIGORRA MURRIZTU DUTE

JOSE Ramon Treviño hirugarren gradua jaso ondoren, Martuteneko espetxeko barne erregimeneko batzordeak bere zigorra 500 egunetan murriztea erabaki zuela kaleratu zuen. Irun eta Hondarribiko artzapezak espetxeko liburutegian eta bertako ikastetxean buruturiko lanaren ondorioa da erabaki hau. Bestetik, batzordeak Treviño aurretik inolako zigorrik jaso ez izana eta bere egoera sozial ona ere kontuan hartu zuela aipatu zuen.

■ OCAÑAKO PRESOEK BERAIEEN EGOERA SALATU DUTE

OCAÑA IIko euskal preso politikoek espetxeetako epailearen aurrean salatu

zuten bizi duten egoera txarra. Presoek kexu desberdinak azaldu zituzten. Hautetako bat etengabeko gela eta modulo aldaketek dagokio. Bertako presoek salatu dutenez, aldagetak egungo legea errespetatu gabe egiten dira, hila edo hamabost eguneko epean aldatzen baitituzte, honek dakartzan arazo guztiekin.

Beste kexu bat, erabili behar dituzten moduloen inguruko da. Egun euskal preso politikoak bi modulotan bakarrik daude eta modulo hauen egoera oso larria da, bai osasun baldintza aldetik baita egoera orokorraren aldetik ere. Horregatik, presoek modulo hauek ixtea eskatzen dute.

Presoek etengabeko miaketak eta gauetan egiten diren kontaketak salatzeaz gain, bisitak jasotzeko dituzten arazoak ere aipatu zituzten. Familiarteko zuzenak ikusi ahal izateko ere arazoak baitituzte.

■ IRAINEN ONDORIOZKO PROZESUA BERTAN BEHERA

1992-AN Estrasburgoko Epaitegiak Miguel Castellsek ezarritako errekursuaren aldeko epaia eman zuen. Castellsek Espainian urtebeteko espetxe zigorra jaso zuen zenbait talde ultrek estatuko aparailuen babesa zutela esateagatik, baina Europako epaitegiak atzera bota zuen zigorra. Ondorioz, Espainiako Auzitegi Gorenak irainak zirela eta oraindik egiteko zeuden epaketak bertan behera uztea erabaki du. Erabaki hau hainbat euskal politikarientzat da onuragarri. Hauen artean daude Jon Idigoras, Floren Aoiz, Karmelo Landa eta Joseba Azkarraga.

«Alderdiak ETA bezalako gauza baten inguruan biltzen dira. Baina ETA egotearen ardura beraiena da, herritarren ordezkariak hamabost urte eduki baitituzte herri honen bizitza sozial eta politikoa normaltzen saiatzeko. Mila formula erabili dituzte eta ez dute fruiturik eman, agian bitz egitea ere beharrezkoa da».

Jose Maria Gorordo, Euskal Hiritarren Egitekoak taldeko koordinatzaile nagusia.
El Mundo, 93-XI-15

«Kanpoko norbaiti, edo baita geure buruari ere, bizi dugun gizarte mota azaldu nabilen banio, protagonista ziurrenik Bakearen Aldeko Koordinakundeko norbait litzateke; antagonista, berri, Amnistiaren Aldeko Batzordeko norbait, eta belburua Julio Iglesias askatzea».

Mario Onaindia, PSE-EEko lehendakariordea.
Hika, 41. zenbakia, 1993ko azaroa

«Fronte abertzale bat osatzea ezinezko ikusten dut, EA eta EUE hondar-indarrak besterik ez baitira izango».

Enriqueta Benito, Parlamentuko UAko bozeramailea.
Deia, 93-XI-15

G O R D E T Z E K O A K

UPN URTEROKO BOTIKA SALDU NAHIAN

NAFARROAKO aurrekontuak onartu behar diren bakoitzean UPNk akordioak lortzeko arazoak izaten ditu. Iaz akordioa lortu zuen krisi ekonomikoa aitza-kiatzat erabiliz, baina horren truke lehendakaria aukeratzeko sistema aldatzeko konpromezua hartu zuen. Orain konpromezu hori bete nahi ez duenez, berriro ere, krisi ekonomikoa beste gauzen gainetik dagoela esaten hasi da. Botikak emaitzak emanen ote dituen ikusi beharko da.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Azkenean euskal herritarrek erreakzionatu dute» diotenei, nabiz eta aspaldi hasi ginen terrorismoaren aurka mobilizatzen, zera galdetuko nieke: Non egon dira lazo urdinak Oloteko botikariarengatik eta Madrilen babitu duten neska-gatik protestatzeko? Zer dela eta eduki behar dugu euskal herritarrek fama bemendik kanpora babiketa gebiago daudenean?»

Xabier Arzalluz, EBBko lehendakaria.
Cambio 16, 93-XI-22

«Komisaldegetan egiten diren astakerien inguruan ezjakintasun handia dago, jendeak ez du egiten diren tortura sofistikatuaren berri».

Begoña de la Cal, Torturaren Aurkako Taldeko abokatua.
Egin, 93-XI-15

RAMON JAUREGI

PSE-EE eta EAJren artean azken asteetan tirabirak etengabeak izan dira. Madrileko negoziaketak direla, euskal banku publikoa dela eta abar. Baina tirabira guzti hauen erdian beti atera da norbait gauzak lasaitu asmoz, eta horretarako beti argudio bera erabili izan da. Ramon Jauregik ere gai bera erabili zuen, erakunde mailan dauden akordioak eta akordio politikoak ezin direla, inondik inora, zalantzan jarri. Sozialisten ustez, arazo hauek eta EAJ eta PSE-EEren arteko akordioek ez dute inolako harremanik izan behar, ez baitu batek bestearekin zerikusirik ●

RICARDO ANSOTEGI

EAJko kideek ere ez dute gaur egun PSE-EErekin dituzten akordioak zalantzan jarri nahi izan. Hala ere, Ricardo Ansotegi EBBko idazkariak aurrerantzean akordio horiek errepikatuko direnik zalantzan jartzen hasia da. Ansotegik, antza denez, ikusten du nolabaiteko harremanik akordioen eta tirabira hauen artean. Ansotegiren ustez, «datorren urritik aurrera, hauteskunde ondotik, egon daitezkeen balizko akordioak oztopatu besterik ez ditu egiten gaur egungo PSE-EEren jarrerak». Beraz, gaur egungoarekin konuz badabilta ere, etorkizuna iragartzen hasi al dira? ●

NAFTA: erraldoien lehiarako prest

NAZIOARTE mailan izandako porrotaren aurrean, Bill Clinton Estatu Batuetako lehendakariak garai-pen historikoa lortu zuen barne mailan: NAFTAren (Merkatu Librearen Akordioa) onarpena medio, bere ize-na munduko merkatu batu handienaren sortzaile gisa pasaraztea historia-ra. Ordezkarien Ganbaran 234 parlamentari akordioaren alde agertu ziren eta 200 aurka. Etxekoen aurkako botoekin eta aurkariaren aldekoa-ekin atera zen aurrera Mexiko, Estatu Batuak eta Kanadaren arteko merkatu libreari hasiera eman dion akordioa: 156 demokrata aurka agertu ziren eta 102 alde; 132 errepublikar alde eta 43 aurka. Estatu Batuetako kontu bixiak. Babajan eder honek nahiko indar eskaini dio Clintoni bere bene-

tako erronka den datorren urteko zerriari indarrez heltzeko: osasun sistemen birmoldaketaren onarpena.

IPARRAMERIKAKO hiru erraldoi haueetatik, Estatu Batuek aterako diote onurarik handiena akordioari eta Mexiko izango da kaltetuena. Kanada neurri handi batean lehen ere EEBBen merkatutik bizi bazen ere, EEBBekin konpetitzeko gaitasuna zuen eta orain ere apustuari eusteko moduan ageri da. Mexiko ez. Hamarkada askotan berezko garapen ekonomikoa ondo gorde eta babestu du politika publiko zorrotz baten bidez. Gaur egun, ordea, mundua asintzen duten korrante liberalek pribatizaziorantz daramate, akordio honek bultzatu egiten duena gainera.

Iparreko jabea jabeago bihurtuko da orain, eta mexikar txiroenек —gehienek— larrutik ordaindu beharko dute merkatu batua. Eragiketa komertzialak biziki haziko dira baina hazkunde ekonomikoa populazioaren bizkar egingo da. EEBBekin jokatzek ez du beste aukerarik uzten.

MUNDU mailako bloke ekonomiko desberdinen areagotzea eta haien artean merkatu gerraren azkartzea dakar NAFTAk: Europa, Amerika eta Asia. Ez da kontu berria baina, GATTeko negoziazioetako akordio eza eta liskarren areagotzeak erakusten duen legez. Mundu mailako indar ekonomiko guztien agintariek poza agertu dute akordioaren aurrean, beronek, krisitik laguntzen aterako bai-

Abenduaren 3an bilduko dira John Major Erresuma Batuko lehen ministroa eta Irlandako Errepublikan kargu bera duen Albert Reynolds. Helburua, Ipar Irlandako amaitezinezko gatazkari behin-betiko irteeraren bat ematea. Esperantza larregi piztu dira Ipar Irlandako populazioarengan, gatazkaren alderdi desberdinetan sumatzen ez dena. Alabaina, aldetak datozela dirudi, eta horren adierazle izan litezke Gerri Adamsek iragan astean iragarri zuena, hots, sei hilabetetan zehar gobernu britainiarreko agintariekin negoziatzen aritu direla. Ez da kontu berria, dena den. Majorrek talde unionistetatik, itxuraz behintzat, aldentzeko agertu duen joera Ipar Irlandako errealitatean gauzatu arte, gatazkak nekez aldatuko du norabidea.

tu; finean, munduaren hazkunde ekonomiko berri bat. Ez da kontuan hartzen, oster, zein mundutaz ari diren, garatua ei denaz interpretatu behar bada ere. Berrito, garapena munduaren alde batentzat bakarrik izango litzateke —txikiena—, balego bederen, gainerakoa —handiena eta gehientsuena— ahanztura gordinean geratuz. Lehiaren txapela jantzi eta atera mundura! Itsas Bare aldeko herensuge sutsuen aurrean bederen badute lanik Clintonek, eta atzetik etorriko direnak.

— Itsas Barearen aldeko herensuge sutsuen aurrean bederen badute lanik Clintonek, eta atzetik etorriko direnak ●

HEGOALDERAGO ere, akordioek arrakasta izaten jarraitzen dute, bai Hego Afrikan bederen. Iragan astean Frederik De Klerk lehendakaria eta Nelson Mandela ANCKo buruzagaren esku estutzeak konstituzio zimborroaren arrakasta azaleratzen zuen. Lehenbiziz, sufragio unibertsala onartuz, Hego Afrikak lehendakari beltz bat izan ahaliko du. Hala izango da gainera. Ezkutuan geratu zena, aldiz, konstituzio berriaren izaera arras zentralista da eta, arrazakeriak estali badu ere, Hegoafrika errealitate nazioanizduna da. Seguruenik, gutxiengo zuriarengandik etorriko zaizkionak baino ugariagoak izango dira eremu horretatik abiatutako arazoak.

Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Txina edo handiak eta txikiak gaurko munduan

HEMENDIK begiratuz, Txina ezagutzea erraza gertatzen ez den arren, beharrezkoa gertatzen zaigu era berean dagorkigun munduan, etorkizun hurbilekoa, sumatzen saiatzen bederen. Orainsu Txinara egindako bidaia politikoak, parlamentu europarreko talde batego partaide gisa, aukera eskaintzen dit han ikusi eta aztertuaz zenbait burutazio eskaintzerako orduan. Txinaren neurri haundiak dakar lehen esatekoa: haundia da lurraldez, eta oso haundia populazioz, Estatu bakar baten biltzen baitu mila milioi biztanletik gora.

HAUNDITASUN horixe nahi dute baliarazi buruzagi txinarrak, eta horrek aukera dakar: Soviet Batasun ohiaren esperientzia ikusi ondoren eta munduan agertzen den ordena berria kontutan harturik, eremu honetan indarrez jokatzeko erabaki dute. Ondorioz, garapen ekonomiko arina bultzatzen dute, nazioartean gaur den egoera onartuz, eta Estatu boteretsuekin aurrez-aurre negoziatuz. Estatu Batuak, Japonia eta Alemania dira gaur egun Txinaren interlokutore nagusiak, ekialdeko *realpolitik* berri horretan.

Norabide horrek badakar ondorioz gizartera: «merkatu ekonomia sozialista» kontzeptu zehazkabea erabiltzen dute egoera produktibo berria izendatzeko, eta horren ondorioak inflazioa eta langabezia ere badira, kanpo-kapitalen etorrera eta hazkunde arinarekin batera. Bestalde, Txina ez da inola ere nazio bat; aitzitik, hainbat nazio biltzen dituen Estatu erraldoia da; bada, hor ere esku gogorreko politika agintzen dute agintariek, bai Tibetean kasuan baita erreibindikazio propiorik agertzen duen edozein nazioaren gainean.

GUZTI horren islada, agintari txinarrak beren herrialdea mundu mailako potentzia bihurtzeko duten egarri nabarmena. Eta horren ordaina guztion gainera dator: Nazio Batuak bezalako erakundeetan ere hasi da nabarmentzen joera 'kontserbadore' hori, eta honetan datza arrisu nagusia: berriro ere, bi edo hiru bloke boteretsuren menpean aurki daiteke mundua datorren mende berrirako. Horretara abiatzen dira txinarrak gaur egun.

KARMELO LANDA

HBko Europarlamentaria

Marco Rizzardini, SODEPAZ taldeko kidea

«Sustraiko desoreketara jo barik, gatazkek ez dute irtenbiderik»

Marco Rizzardini Italian jaio zen duela 34 urte, Venezian, eta 1987tik Madrilen bizi da. SODEPAZ (Bakea eta Garapenerako Elkartasuna) gobernuz kanpoko erakundeko kidea da eta erakunde honek ateratzen duen «Africa America Latina» aldizkariaren koordinatzailea. Somalian NBEk izandako partehartzea eta EEBBen jokabideaz aritu gara berarekin.

ARGIA. *EEBek iazko abenduan, Somalian, partehartze humanitarioari ekin ziotenean, baren jokaerak ezustekoa sortu zien nazioarte mailako mugimendu aurrerakoi ugari eta, oro har, ezkerari.*

MARCO RIZZARDINI. Egia da hori, baina lehenbizi argitu behar da 'partehartze humanitarioa' kontzeptua

oso zalantzarria eta oso susmagarria dela. Helburu ilunen susmoa dago horren atzean. Guztia ez zen hasieran azaldu ziguten bezalako izan.

A. Baina zer interes eduki dezakete, bada, EEBBek Somalia moduko herri txiro batean?

M.R. Partehartzearen interpretazio ekonomiko bat eginez, petrolio aipatzen da arrazoi moduan. Mundu Bankuak egin zituen lupeko miaketa batzuetan petrolio agertu zen eta, ondorioz, Siad Barrek kontratu ugari sinatu zituen petrolioaren eremuko multinazional askorekin.

Hau ez da arrazoi nahikoa, ezta gutxiago ere, baina azalduko ditugun beste batzuekin batera partehartzearen interesak itxura bat har dezake. Afrikako adarrraren zentzu estrategikoa ere azpimarratzen da, bertatik kontrola baitaitezke Ekialde Erdiko petrolio bide nagusienak. Horrez gain, eremu horretan amerikarren presentzia ziurtatuko litzateke eta, gainera, mende-

Marco Rizzardiniren esanetan, nazioarteko erakundeek ez lituzkete populazioaren aurkako neurriak hartu beharko, enbarguak esaterako.

baldeko propagandak fundamentalismo islamistaren iturri gisa jotzen dituen Sudan eta Iemen moduko herrialdeetatik oso gertu izango lirake. EEBBetatik bertatik, «Itxaropena Itzuli» operazioa, EEBBetako defentsa gastuak (39 bilioi pezeta, 1.700 miliar libera) justifikatzeko modu bat litza-teke.

A. Nazioarteko ordena berria ere aipatu izan da partehartzearen eragile gisa.

M.R. Esandako guztia egiazkoa dela uste dut, baina garrantzitsuena Golkoko gerra eta gero Somaliarekin egin nahi den nazioarteko esperimentua da. Jadanik partehartzea askoz ere arazoigabeagoa da; hau da, partehartzea estatu haren onerako izango dela pentsatzea nahikoa izatea. SO-DePAZen garrantzi handia eman diogu azken interpretazio honi. Finean, mundu mailako polizia izatea da, baina polizia gaiztoaz gain ona ere badagoela adierazi guran.

A. Partehartu behar da ala ez?

M.R. Jarrera aurrerakoi eta ezkertiar baten ikuspuntutik enbargu guztiak edota, oro har, populazioari eragin diezaioketen neurri guztiak ezetsi behar dira. Onar litekeen enbargu bakarra armena da, eta Bosniako musulmanekin ikusten da horrek ere, kasu horretan behar den, ahulena oraindik ahulago bihurtzen duela. Noski, zeresanik ez partehartze zuzenei buruz. NBEko agirien benetako izpirituari jarraiki, bitartekari-

tza lana bultzatu behar da etengabe.

A. Baina azken urte hauetan sortu dira zenbait gatazka, erlijio arazoek edo nazionalen eragindakoak batipat, egoera oso larritan jarri izan duena herri edo talde zebatz bat. Jugoaslavia ohia kasu, Kaukasoa, kurdoak... Zer egin hauetan?

M.R. Oso argi eduki behar da irtenbideak ezinezkoak direla munduan dagoen botere eta aberastasunaren

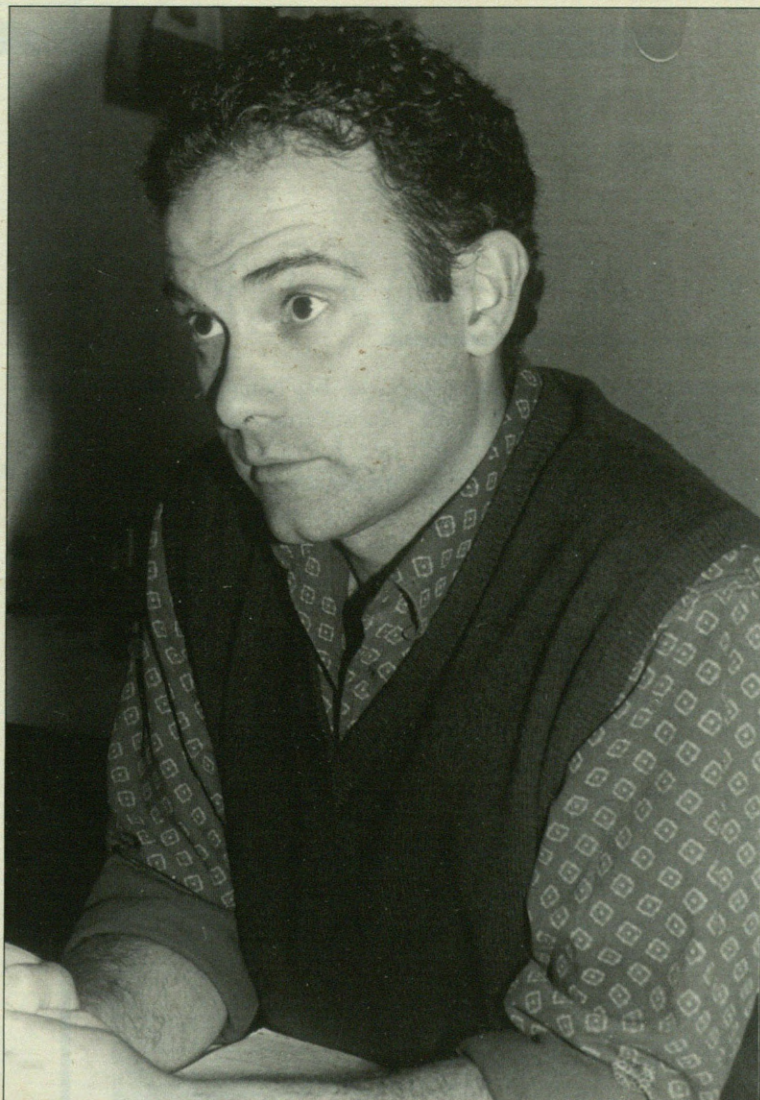
desoreken sustraierara jo barik. Ez da posible arazo horiei irtenbidea ematea NBE eta batez ere Segurtasun Kontseiluak egun duen indarra edukita; Iparrak Hegoaren zurrupatzaile izaten jarraitzen duen bitartean. Baina, bestalde, egia da mugimendu aurrerakoiek ez dutela erantzunik azken urteetan gertatzen ari diren gauza askori bat-bateko irtenbiderik emateko, areago azken urteetan ezkerrek bizi duen noraezarekin.

A. Somaliako kasuan, zein da irtenbidea?

M.R. Edozein lekutan bezala, diplomatikoa eta negoziatua izan behar du. Par-

tehartzearen aurretik ere, bere postutik kendu zuten Mohamed Shamon NBEko ordezkari bereziak salatu zuen legeaz, bide diplomatikoak ez ziren guztiz agortu. Batek daki nork erabaki zuen berau kentzea. Ezinezkoa da mendebaldeko ereduak Somalian edota, oro har, Afrikan ezartzen saiatzea; eta mendebaldea behin eta berriro saiatzen da horretan. Eraikuntza nazionalerako egitarau batek baka-rik konponduko du Somaliakoa eta horretarako, lehenbiziko urrats gisa, indar atzerritar guztiak handik ateratzea ezinbestekoa da.

«EEBBek, polizia gaiztoaz gain ona ere badagoela erakutsi gura izan dute Somaliakoa-rekin».

■ «NBE eta batez ere Segurtasun Kontseilua eraldatu barik ez da posible gatazkarik konpontzea» ●

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

NATURAREKIN BAT

HERRIALDE garatu eta ez garatu izen-dapenak erabiltzen dira munduko txir eta aberatsenen arteko bereizketak egiteko, baina garapenaren kontzeptua gero eta kolokagoan dago. Aberastasunak bakarrik neurtzen al du garapena? Goiko argazkia Pisco del Gai-so argazkilaria brasildarrarena da eta, argazkien eremuan, kazetaritzako Espainiako Errege saria irabazi du. Argazkian, guaja tribuko emakume batek ama galdu duen basurdekume bati bularra ematen dio. Badago 'azpigaratuengandik' zer ikasia.

ESPAINIA BERRIRO AMERIKAREN KONKISTARA

EZ da txantxetakoa eta amerikarrak ikaratuta egoteko arrazoi franko badi-

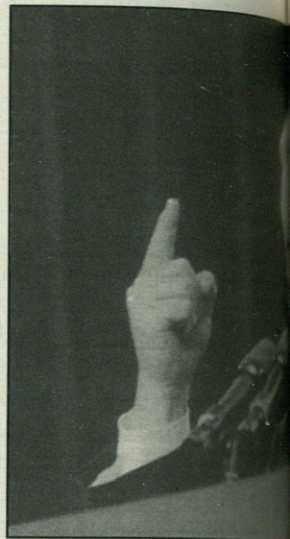
tuzte; bai behintzat espainiar sukarrak, iragan astean bere futbol selekzioak Danimarkakoari irabazi ondorengo uneko tenperaturak bere horretan irauten badu. Espainiar prentsaren tituluei begiratzea besterik ez hauen grina ikusteko. «Marka» kirol egunkarikoa espainiar balentriaren adierazlerik onena da: «Ganamos por co... razones». «ABC»renak, aldiz, iragan berri den V. Mendeurrena oroitarazten du: «Espainia, Amerikaren konkistara». Eta Euskal Autonomi Elkarteak «El Correo Español»-ek genetikara jo zuen garaipenaren arrazoi gisa: «Espainia bere geneei esker doa Mundialera». Haize erabat desberdinek jotzen zuten

Frantziak, bertako taldeak Bulgariakoaren aurka galdu ondoren.

GERRA HOTZAREN ONDOREN DENTISTEN GERRA

HOZTASUNA Europako ekialde eta mendebaldearen arteko harremanen ezaugarri nagusia da. Austriak, teoriarik bederen, gerra horretatik kanpo geratzea lortu zuen, orain, berotasunaren garaian, lortu ez duena. Gerra, dena den, Hungariarekin da eta badu bere izaera aski berezia: estatu bien arteko dentisten arteko gerra da. Hungariar dentisten zerbitzuak Austrian baino % 75 merkeago daude. Hungariarekin mugan dagoen Sopron herrian 55.000 biztanle bakarrik izan arren, 85 dentista klinika zabaldu dira.

E L L E M E L L E

«Etxe Zuriaren asaltoan, kezkatuta egon nintzen basieran soldaduak ez zirelako iristen. Nik uste nuen Defentsa ministroak agindua eman behar zuela baina ez zuen eman, horrexegatik eman nuen nik agindua».

Boris Ieltsin, Errusiako lehendakaria.

«Gu gerra zibila ekiditeko prest gaude, baina ez dugu uste Arafat horretarako prest dagoenik; areago, probokazioetarako prest dagoela uste dugu».

Majed Dibsi, idazle palestinarra.

O I H A R T Z U N A K

PUERTO RICO-K ELKARGOAN JARRAITUKO DU EEBB-EKIN

ZALANTZA handiak zeuden Puerto Ricok iragan 16an egindako erreferendumean, EEBBetan erabat sartzea ala EEBBekin estatu elkartu moduan jarraitzea erabakiko zuen. Ozta-ozta baina estatu elkartu gisa jarraitzea erabaki zuen: % 48,4 elkargoarekin jarraitzearen alde eta % 46,2 erabat batzearen alde. Pedro Rosello, bertako gobernadorea eta Alderdi Berri Aurrerakoiaren burua, (EEB-Betako errepublikarrak) izan da galtzaile nagusia. Irabazlea Alderdi Demokratiko Popularra izan da (EEBBetako demokratak). Alabaina, duela urtebete ingelesa Puerto Ricoko hizkuntza ofizialtzat jo zuen Rosellok adierazi zuenez, «emaitza beste urrats garrantzitsua izan da batasunarekin bidean».

«Sistema demokratikoetan ere badago ustelkeria maila bat».

Carlo de Benedetti,
Olivettiko lehendakaria.

«Ipar Ligak erabateko laguntza luzatzen dio Hego Tirolen autodeterminazioari, lurralde hura militariki okupatua baita eta gero populazioa urrez erosiz mantendua».

Gianfranco Miglio, Ipar Ligako senadore eta ideologoa.

«Indar atzerritarrak Somaliatik ateratzea ezinbestekoa da».

Mohamed Fara Aidid, buruzagi somaliarra.

EUROPAKO EMAKUMEA ORAINDIK 'ETXEKOANDRE'

ESPAINIA, Frantzia, Italia eta Erresuma Batuko emakumeen artean egindako inkesta batek adierazten duenez, herrialde horietan oraindik emakumeak dira etxeko lanetan denbora gehien pasatzen dutenak, askogatik gainera. Emakumezkoen % 70 oraindik nagusi da sukaldeko lanetan eta % 59 etxeko garbiketa lanetan. Etxekoandre kontzeptua oso sustraitua dago oraindik nahiz eta emakumezkoen % 57 zeregin horrekin batere gustura egon ez. Kontzeptu hori Espainian dago sutraituen (inkestatutako % 85ek pentsatzen du hori) eta Frantzian gutxien (% 20). Inkesta 18 eta 64 urteko 5.000 emakumezkoren artean egin zen.

Antonio Garamendi, Euskal Herriko Enpresari Gazteen Elkarteko arduraduna

«Hasi berri garen enpresoi ez digute arnasa hartzen uzten»

Eustat-ek, Eusko Jaurlaritzako estatistika institutuak egindako aztarketaren arabera, 1986 eta 1991 bitartean, Bizkaian, Gipuzkoan eta Araban enpresarien kopurua hirukoiztu egin zen. Koalitatiboki bestalde, enpresari berri hauek gehienak zerbitzuetan lan egiten dute, eta normalean enpresa txikiak izaten dira. Guzti honetaz, EAEko esparrura mugatzen den Enpresari Gazteen Elkarteko lehendakariarekin, Antonio Garamendirekin aritu gara.

ARGIA. Egin dezakezu elkarteko kideen erretratu-robotat?

ANTONIO GARAMENDI.

Argi utzi behar da, hasieratik, elkartea ez dela patronal bat. Elkarrearen kideoi dagokigunez, ezaugarri komun bakarra enpresari izaera da. Ez gara ekonomia-aren arlo bakarrean aritzen, nahiz eta gehienak zerbitzuetan lan egin, eta gure enpresak txikiak ala ertainak dira. Bestetik, gizonezkoak zein emakumezkoak gaude —hauek gero eta gehiago—, eta elkartean sartzeko adina 25 eta 35 urte artekoa da, nahiz eta 40 urte bitarteko batzuk ere badiren.

Interes defentsa baino, izpiritu bat bultzatzearen sortu ginen. Gure ideia en-

presa humanizatzea da, goitik behera, eta pertsonak jartzea enpresa unibertso horren erdian.

A. Enpresariez heroiak balira bitz egin obi da anitzetan.

A.G. Ez dut uste gure elkarrean heroiak daudenik; aldiz, pertsona arruntak dira, normalean lan handia egiten dutenak, baina arruntak. Gainera, gure helburuetako bat enpresari izatearen zama arintzea da, hau da, ez da hain zaila enpresari izatea. Enpresa eta enpresariez hitz egitean jendea harritu egiten da. Industri baten jabea enpresaria da, eta bere kasa eta beste bi lagunekin ari den igeltsaria ere enpresaria da.

A. Obizko enpresa ereduak krisian daude, enpresa ere-

du berria behar dela diote, langileen inplikazio handiagoarekin. Ados al zaude?

A.G. Ez dut uste ohizko enpresa ereduak krisian ala baliogabe gelditu direnik. Egia da enpresa handiek eta txiki edo ertainek dituzten arazoak ez direla berdinak. Euskal Herriko enpresa txiki eta ertainek dituzten arazoak eta WVrenak ez dira berdinak. Beraz, eredu eta arazo desberdinez ari gara.

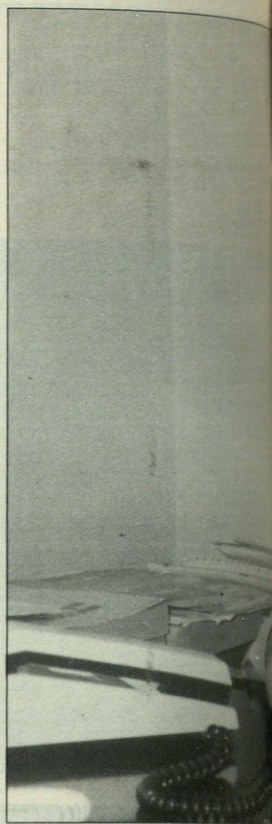
Hala ere, nik ezagutzen ditudan gazte enpresarien negozioetan ez dut sindikatirik ikusi, oso enpresa txikiak direlako, bospasei

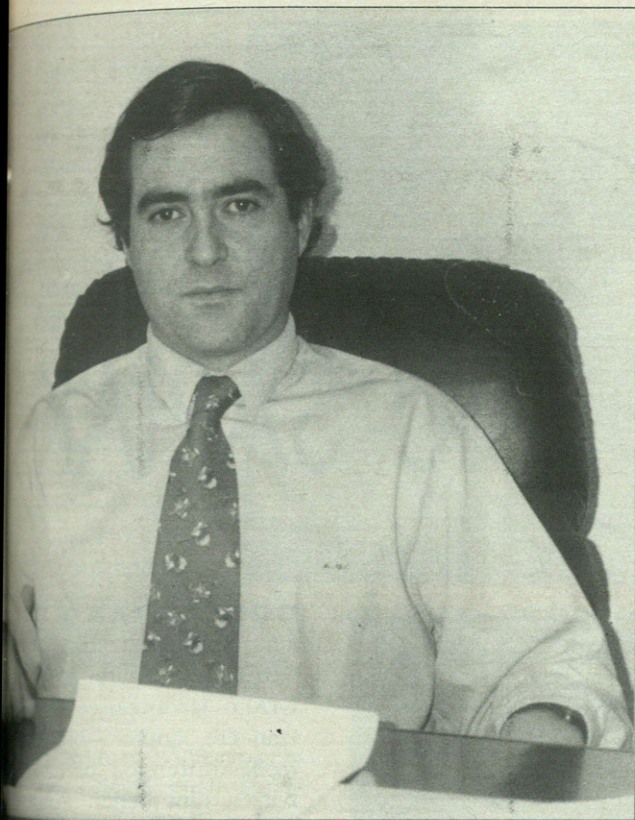
■ «Gure helburua enpresa humanizatzea da, goitik behera, eta pertsona jartzea enpresa unibertso horren erdian» ●

pertsonatakoak eta, aitzakiriatan jausi gabe, familia handi bat bezalakoak dira. Enpresak bizi duen egoeratik, eta elkarre anonimoak ala mugatuak izan, askotan kooperatiba bat balira bezala funtzionatzen dute.

A. Enpresa txikiak izatea ez al da txarra?

A.G. Euskal Herriko industri sareak birziklai prozesua bizi du eta zoritxarrez, industria honen pisua murriztuko da; baina negozioak egiteko sare berria sortzen ari gara. Bizkaian kokatuko da, esaterako, Europako software institutua eta horrek teknologia eta berrikuntza ugari ekarriko ditu Euskal Herrira, bertatik esportatuko direnak. Teknologia saltzeko ez dira beha-

Antonio Garamendi buru duen elkarte honek 300 bat kide ditu. Enpresari hauek 25 eta 40 urte bitartekoak dira.

rezkoak enpresa handiak. Eta jendea badago lan hori egiteko, hemengo langileria kualifikazio handikoa delako.

A. Zer iruditzen zaizkizu Eusko Jaurlaritzak eskaintako abantaila fiskalak?

A.G. Nire ustez, Eusko Jaurlaritzak badu borondate ona baina batzuetan onartu behar da gauzak ez direla ondo egiten. Zenbaitetan badirudi Administrazioa 15 urte atzeratuta bizi dela. Abantaila hauek lortzeko 30 langileko enpresa izan behar duzu eta inbertsio minimoak 50 milioikoa izan behar du. Beraz, ez da niretzat eta ez dakit norentzat den.

Orain arte, indarrean jarri diren neurriek kolpeak gutxitzeko balio izan dute gauzak berriak sortzeko baino. Eta aldiz, hasi berria den enpresa batek bakarrik

neurri administratiboetan inbertsio gogorrak egin behar ditu, ez digute amasa hartzen uzten. Gobernuak eta alderdi politikoek badute gauzak egiteko borondatea, baina batzuetan erratzen dira, gestioa hobetu liteke. Gehienetan, arazoa barrutik bizi dutenen iritzia jaso behar da.

A. Zein da zure iritzia Madrileko itun sozialari buruz?

A.G. Egin dezaketen gauza bakarra zuloak estaltzea da. Gaur egiten ari direna duela bost urte egin behar zuten. Orduan konpetitibitatea hitz egiten zen, eta enpresa txikia eta ertaina zintzilik utzi zuten, interes tipoak oso altuak izan dira... Borondatea egon daiteke, baina argi dago erratu egin direla eta hori ere ez dute onartzen.

Myriam Gartzia

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
DONOSTIA

Bost urte bete dituzte ARGIA sariak piano doinuen artean

ARGIA KALEKO LAU SARIAK

Euskal kulturaren azken hamar urteak betetzen dituen urtekaria eta 1994eko egutegia prestaturik zituela banatu zituen ARGIAk bere sariak joan den astean. Betiko legez, Donostiako Elkarte Gastronomikoan bildu ziren gonbidatuak, eta prentsa idatzia, irratia, telebista eta publizitate arloak ukitu ditu epaimahaiak jada bostgarrena den banaketa egitean.

DONOSTIAKO Elkarte Gastronomikoan biltzea ohitura bihurtu da ARGIAko jarraitzaileentzat. Izan ere, urtero —bostgarrena aurtengoa barne— biltzen dira bertan mahai

Goian, ezkerretik eskubira, Antton Olariaga, Lazaro Azkune eta Josu Martikorena (Lagun-Aroko ordezkari legez jaso zuen honek saria). Behean, Kike Amunarriz, Miren Azkarate eta Andoni Egaña.

baten inguruan euskal kulturako pertsonaia anitz ARGIA sarien banaketa aitzakiatzat hartuta. Aurren ere, nola ez, heldu da garaia. Azaroaren 19an gauzatu da sari-banaketa bazkaria.

Musikaz hartu zituen Jon Oiartzun andoaindar gazteak gonbidatuak. Pianoa tresna, «Gizon arruntaren koplak» aretoan zabalduz joan ziren. Erramun Osa eta Paulo Agirrebaltzategi, besteak beste, lehene-takoak izan ziren bertar-tzen heltzen.

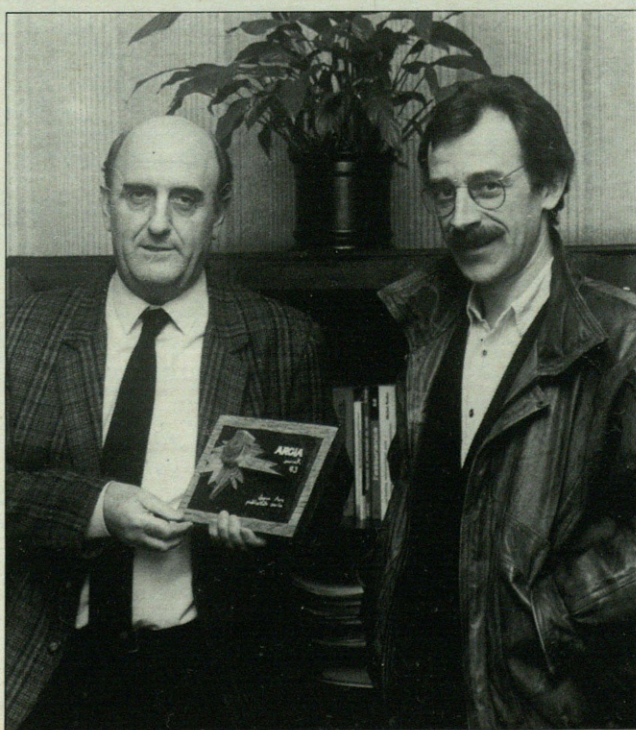
Jose Ignacio Ansorena ere piper beteak betean harra-patu zituen platerean. Jate-ko prest. Joseba Tapia, Zuriñe Mendizabal, Jaime Otamendi, Inaki Irazabal-beitia... Euskal kultur mun-duarien arlo desberdinetako partaideak izan ziren ber-tan, urtero bezala.

Zizka-mizkarako zerbitu-tako piper beteak jazzaz busti zituen pianojoleak, alde-z aurretik prestaturiko mikrofonoak eta kasetak sari-banaketaren zain zeu-den bitartean. Marisko en-tsaladarekin borrokan ze-goela, jendea jada hasia zen sarituak nortzuk ziren gal-dezka. Inork ez zekien ezer, eta legatzari Antton Mendi-zabalek egun honetarako espreski egindako eskultu-raren forma hartzen hasia zenik ere bazen mahaian.

Postrerako ateratako tarta oraindik ahoan zebilkiela altxatu zen Lazaro Azkune bere mikrofonoak behar bezala jartzera, sari-bana-keta inguruko fitsik ez gal-tzearren Herri Irratian duen saiorako. Horrelaxe harra-patu zuten Garbiñe Ubeda

Andoni Egañak jaso zuen Garbiñe Ubedaren eskutik Balinda saioak irabazitako telebista saria. Atzean, Lazaro azkune eta Antton Olariaga.

Goian, Joseba Tapia, Txema Auzmendi eta Lazaro Azkune sari banaketa aurretik, lasai eserita. Azkune ez zen hain lasai agertu saritua zela jakinarazi ziotenean. Alboan, Jose Manuel Toledo (Lagun-Aro) Jose Mari Irazusta ARGIAko gerentearekin saria jaso ondoren.

Janariak epeltzen
zuen giroa guztiz
berotu zuen
pianoari esker
alboko argazkian
agertzen den Jon
Oiartzunek.

ARGIAko zuzendariaren hitzek irratia munduko aurtengo saria berari zegokiola entzutean. Ezer ez zekiela, eta hautatua bera! Mikrofono aurrean lotsatzen ez dena hitzik gabe geratu zen.

Oharkabea isil isilik jaten ziharduen Antton Olariagak ez zuen harridura gutxiago izan. Hormasprayko, Mozorrozkoko eta Zakilixuten sortzaileak «prentsa idatzian irudia bitza bezain garrantzitsua

dela frogatu izateagatik» jaso zuen saria. ARGIAren aspaldiko ezaguna, lotsatua agertu zen hau ere eskulturatxoa eskuratzerara.

Ez ziren gehiegi lotsatu ETBk eskaintzen duen «Bailinda» saiokoak. Ohituak jada kamera aurrean aurpegiak jartzera, sabel batek ere lagundu zuten beldurak galtzera. Jose Ignacio Ansorena, Miren Azkarate, Andoni Egaña eta Kike Amunarriz egon ziren ber-

tan «normalean burukomin, seriotasun edo baserre artean erabili obi dugun gai funtsezko baten inguruan: gure bizkuntzaren inguruan, saio polita eta freskoa eskaintzeagatik» merezitako saria jasotzeko. Irribarre faltarik ez, noski, horrelako etorriko pertsonen artean.

Laugarrenik aurrean sortutako saria, publizitateari dagokiona, Lagun-Aro aseguru enpresarentzat izan

zen, «Eraiki zure etxea segurtasunez» kanpainagatik, euskarazko irrati, telebista eta prentsa idatzian egindakoa. Jose Manuel Tolodok jaso zuen Antton Mendizabalen eskulturatxoa enpresa honen izenean. Hainbesteko harridura eta jakinminaren arduradunak, epaimahaikideak, alegia, Joan Mari Torrealdai, Txema Ramirez, Martxeli Sagastume, Ines Intxausti eta Jaime Otamendi izan dira aurretan. Kafea hartu bitartean, Jon Oiartzunek Tom Waits, Mikel Laboa eta Debussyren piezak tartekatzen zituela, lasaitasuna nagusitu zen berriro ere Elkarre Gastronomikoan. Erritmoa jarraitu legez joan ziren irteten gonbidatuak. Bakoitza bere betebeharrretara. ARGIAk bete du aurtengoa sariei dagokienean. Datorrenera arte.

ARGIA

Komunikabideen arloan Euskal Herrian fenomeno berria ezagutu da azken urteotan: herri komunikabideak. Gertutasunak emandako abantailaz baliaturik, herria oinarritzen hauek honezkero Euskal Herri osora hedatu dira. Datorren azaroaren 26 eta 27an aztergai izango ditugu Arrasaten.

PRENTSA Lokalaren I. Jardunaldiak 1991n burutu ziren. Sasoi hartan, dena den, nahiz eta ordurako Arrasate Telebista bezalako proiektuak askoren buruan egon, aldizkariak izan ziren jardunaldiotako protagonista bakarrak. Egun, herri

aldizkariak, Euskal Herriko geografian barna indartsu ugaldu dira, 37 izateraino. 2 Araban, 10 Bizkaian, 18 Gipuzkoan, 1 Ipar Euskal Herrian eta 6 Nafarroan. Egingdako azterketen arabera, 95.000 ale inguru banatzen dituzte, gehienak dohainik.

Herri aldizkariak izugarri ugaltu dira azken urteotan. Azterketa desberdinen arabera, 250.000 irakurle dituzte.

Mikel Irizar, Arrasate Komunikabideak batzordeko kidea:

«Herri telebistek euskaldunak izan behar dute, eta eginkizun publikoa bete»

ARGIA. *Jardunaldieta n bi txosten aurkeztuko dira herri telebisten inguruan. Arrasate telebistari buruz bat eta Telebilbaoren gainean bestea. Bi telebista hauek gauza komun gutxi izango dituzte, ezta?*

MIKEL IRIZAR. Bi muturreko erreferentziak dira. Gure ustez herri komunikabideek, ATB barne, izan behar dituzten baldintzak hauek dira: euskaldunak izatea eta zerbitzu publiko bat betetzea. Laguntzarik ez badago, Telebilbao bezalako herri telebista ko-

mertzialak sortzen dira. Honen helburua ez da hainbeste gizarteari zerbitzu bat egitea, baizik eta zerbitzu honetaz baliatuz, diru iturriak lortzea. Programazio aldetik ere ezberdintasun nabarmenak daude gure artean. Adibidez, nahiz eta programa zehatz bat oso errentagarria ez izan publizitate aldetik, programa hori egin egingo da gure helburuekin bat badator. Telebilbaok, aldiz, Galavision, Euronews eta Eurosport sateliteak hartu eta mota

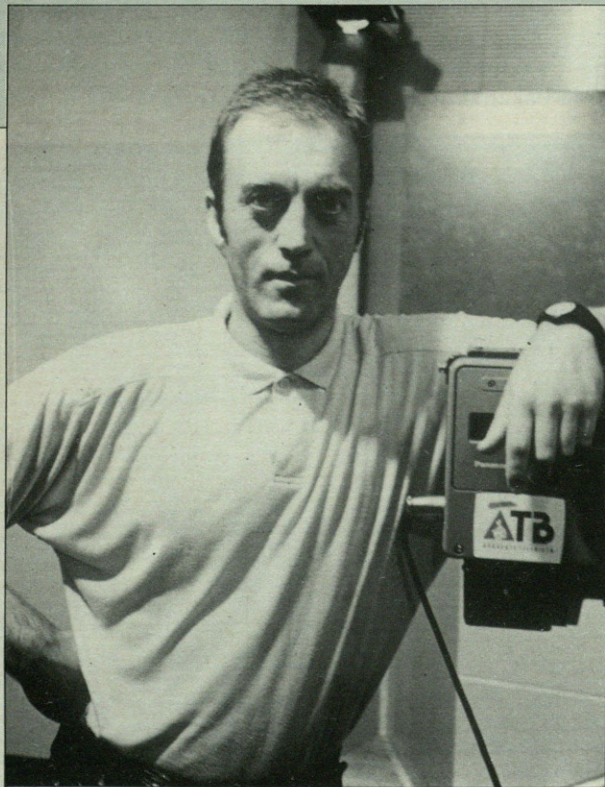
guztietako bideo-klipak sartzeaz gain, programazio lokalaren izpi batzuk lantzen ditu eta honi esker lortzen du errentagarritasuna. Bi eredu ezberdin aurkeztu nahi izan ditugu.

A. *Herri telebistek, nolanahi ere, legez kanpo diharduzue.*

M.I. Telebistarako lege zehatzik ez dago. Baina honen faltan, lege orokorretara jo eta han aurkitzen ditugu telebista hauek legitimatzen dituzten araudiak. Legeria huetan espreski aipatzen da herriarrok informatzeko eta informatuak izateko dugu eskubidea. Euskararen normalkuntzarako le-

geak, bestalde, euskal herritarrok telebistaz eta euskaraz informazioa jasotzeko eskubidea aipatzen du. Irizpide orokor batzuk badaude, beraz, herri telebistak baimendu eta onztat ematen dituztenak.

Lege zehatz baten faltan, sortu diren telebistek legez kanpo dihardute. Baina bestetik, agintean dagoenak, alde ala kontra erabiltzen du lege hori. Arrasaten ere hasieran ATB itxeko asmoa zegoen, euskara hutsez zelako, eta pentsatzen dut PSE-PSOE hariak mugituko zituela. Azkenean, baina, herri elkarrean laguntzaz, ez zuten itxi.

Mikel Irizarrek esan digunez, «herri telebistek ez dute lege zehatzik eta horregatik legez kanpoko egoeran jaio gara. Hala ere, beste lege orokor batzuek gure presentzia legitimatzen dute».

Ale bakoitzeko batez beste hiru irakurle izaten direla kontuan harturik, 250.000 pertsonak irakurtzen dituzte aldizkariok.

Baina 1991n egindako jardunaldiok Herri Komunikabideen Jardunaldiak iza-

tera pasatu dira; dagoeneko ez baitira aldizkariak zabaldu eta garatu diren proiektu bakarrak. Azken bi urteotan sortutako irratia eta herri telebistak ezezik —udal irratia gehienbat lehenengoei dagokienez—, komunikabide ezberdinak biltzen dituen multimediak ere sortu dira. Irratien kopurua jakitea ezinezkoa izan bada ere, Arkok emandako datuen arabera, Euskal Herrian 7 herri telebista ditugu.

Zalantzarik gabe, guzti honek euskararen normalizazio prozesuan urrats handi eta garrantzitsuak ekarri du. Bai euskara hutsez idatzi eta irakurtzen diren aldizkari hauek baita uhineratzen diren irudi-ahotsek ere, euskal komunikabideen ikuspuntu berria ematen digute. «Herri aldizkarien artean Ipar Euskal Herriko 'Herria' dugu aintzindaria nire us-

tez, —esan digu Jose Felix Diaz de Tuestak, Arkoko jardunaldietako zuzendari teknikoak—, *nahiz eta bere eremua Ipar Euskal Herri osoa izan, batez ere Lapurdi eta Nafarroa Beherea, oso informazio lokala du.*

«Arrasate Press» dugu herri aldizkarien artean beste eredu bat. Duela bost urte jaio zen, eta autoeditaia erabiltzen hasi zirenean urrats koalatitiboa eman zuten. Harezkeroztik, herri aldizkari asko sortu dira autoeditaia bide horretatik, autoeditaia (erredakzioaz gain, maketazio eta foto-konposaketa lanak bertan

Arrasate Irratia
urtarritetik aurrera
martxan jartzea
espero dute Arkoren
arduradunek ●

egitea), finean, izugarri errazten baitu aldizkarigintza.

Multimediarantz

Komunikabide guztiek ezaugarri komuna dute: publizitate beharra. Miguel Angel Elkoroberezibarrek, Berrigara-ko (Bergarako herri aldizkaria) zuzendari ohiak, herri aldizkariaren publizitate kopuru eta garapenari buruzko azterketa egin du, jardunaldietan aurkeztuko dena. Honen arabera, herri aldizkariaren diru iturri nagusiak dirulaguntzak eta publizitatea dira. Astekariaren kasuan, publizitateaz diruaren % 60 lortzen da, eta beste % 40 dirulaguntzen bitartez. Hamabostekariaren kasuan, aldiz, finantziabideen % 60 dirulaguntzei esker lortzen da, eta publizitatea da beste % 40. Beste komunikabide euskaldunekin alderatuz, herri aldizkarietan euskaraz egiten den publizitatea eta hortik lortzen duten dirua izugarria da. Inoiz publizitatearik egin ez duten enpresariak, eta are gutxiago euskaraz, herri aldizkarietan izan dute lehendabizikoa aukera. Honek beste komunikabide euskaldunei ere merkatu berria irekitzen die.

Hala ere, Miguel Angel Elkoroberezibarrek aipatu digunez, *«herri aldizkari baten basierako une indartsua eta gero, zaila da publizitate kopuru horiek mantentzea. Horretako beste herri komunikabideek zeregiten duten jakin behar da, kanpaina sendoak zabaldu, kalitatea eskaini. Bestalde, batez ere orain arte egin ez dena egin behar da, publizitatea planifikatu*

Oñatiko udal irrateria euskara hutsezko programazioa duenetakoa da. Argazkian, Miren Urkiola zuzendaria. (Argazkia: Ander Gillenea).

eta inudimenez formula berriak asmatu».

Argi dagoena da, baina, bai publizitate baita informazio mailan ere herri komunikabideek berrikuntza ugari ekarri dituztela. Horregatik ez da arraroa aldizkariak oinarri hartuta irratiak eta telebistak ere jaioztea.

Irratiei dagokienez, Hego Euskal Herrian egindako frekuentzia banaketa dela

eta egoera berezia da. Banaketa hauen arabera, sortzen diren herri irrati guztiak udalek sustatuak izan behar dute, udalek eskuratu baitute frekuentzia. Zaila da zenbat herri irrati dauden jakitea. Euskal Herrian, baina, udal frekuentzia banaketa honi esker, perretxi-koak bezala ugaltu dira.

Arrasate Komunikabideak-ek ere laster Arrasate Irratia zabaltzeko asmoa

duela iragarri digu. *«Urtarri-lerako martxan jartzea espero dugu —diosku Mikel Irizarrek—, baina frekuentzia Udalarena denez, irrateria nork eta nola gestio-natuko den zebazteke da-go. Arrasate Telebista eta «Arrasate Press» bezain in-dependentea izatea nabiko genuke».*

Myriam Gartzia

«Kultura aberats baten jabe garela kontzientzia piztu behar dugu»

Eusko Ikaskuntzan batzorde bat osatzea erabaki zuten iaz Ipar Euskal Herriko euskaltzale eta kulturzale batzuek. Talde horren bultzatzaile dugu Ixabel Ajuriagerra, Txomin Peillen eta Teresa Lekunberrirekin batera, besteak beste. Eusko Ikaskuntzako lehendakariordea Ipar Euskal Herrian, beste arlo batzuetan ere lanean aritutakoa da Ixabel. Politikan, garai batez, EAko ordezkaria izan zen mugaz bestalde.

«Hemen alderdi abertzaleetan ibiltzen diren guztiak beste lanetan ere sartuak dira: AEK, Seaska...».

ARGIA. Nabiz eta oso ezaguna den euskal familia batekoa izan, aski berant etorri zinen Euskal Herrira bizitzera. Nola egin zenuen bauta hori?

I. AJURIAGERRA. Parisen sortu nintzen. Aita-

ren lana eta egoera zela eta, ez nintzen Euskal Herrira 27 urte nituen arte etorri. Garai hartan oposaketak prestatu behar nituen lan bat lortzeko, eta oposaketak egin eta banekien edonora joateko prest egonen beharko nuen.

la. Orduan ulertu nuen sistema horri jarraituz ez nintzela behin ere itzuliko. Turista gisa baino ez nintzela itzuliko. Beste bide bat hartu behar nuen.

A. Itzulera hori erraza izan zen?

I.A. Alde batetik bai, gurasoen laguntza izan bainuen, baina bestalde, lana topatzeko arazoak izan nituen. Orduantxe Euskal Ikasketen Institutoa sortu zen Baionan, horren bultzatzaile Jean Haritxelhar eta Piarres Xarriton zirela beste batzuen artean. Aita ere institutua bultzatzeko partaide izan zen. Bertan lan egin nuen hasiera batean, zenbait klase emanez.

A. Daukazu deituta famatu horrek ateak ireki al dizkizu?

I.A. Gure familian ez ditugu batere maite pribilegioak. Bestalde, Hegoaldera joan nintzelarik extralurtar bat bezala heldu nintzen. Bai, bertako izena nuen, eta bertako familia nolabait, baina kanpokoa eta beste kultura batekoa sentitzen nintzen. Gauza batzuk bagenekizkien, zerbait zegoela sentitzen genuen, baina luzaz ez ginen Hegoaldera

joan. Bagenekien, nebak eta biok, bagenuela horrelako osaba mitiko bat, askotan espetxean zegoena. Baina azken batean Juan oso berant ezagutu nuen. 14 edo 15 urte nituen elkarrekin mintzatzen hasi ginelarik. Ezagutza oso atsegina izan zen, beti heldu bati bezala mintzatu izan zitzaidalako.

Gure aitak eta berak oso bide desberdinak aukeratu zituzten, baina oso lotuak jarraitu zuten. Erran behar dut guretzat Euskadi, Euskal Herria, mito bat bezalakoa zela, «l'annee prochaine a Jerusalem» bezalakoa. Aitarengana norbait hurbiltzen

■ «Hauteskun-
deen ondoren
gauzak ez dira anitz
mugitu; kultura
mailan, aldiz,
aintzinatze handiak
izan dira» ●

bazen hura nongoa zen galdetzeko, naturalki Euskal Herrikoa zela erantzuten zuen. Itzultzean, hori izan da zailena. Ametsa eta errealtatea elkartu diren unea. Zaila baina interesgarria.

A. Itzuli eta aski laster politika munduko istilu latzak ezagutu zenituen. EAJren zatiketa garaia zen. Giro nabastu hartan arraro samar sentituko zinen.

I.A. Ez dakit giro zaila zentz benetan, baina gogoratzen naiz familian kontatzen zen gauza batetaz. Gure amaren ahizpa gerla aurretik zuberotar batekin ezkondu zen, eta gure ama berriz gerla ondotik ezkondu zelararik, izebak Jose Antonio

Agirre lehendakariari erran zion: 'Lehendakari jauna, begira zein bitxia den, ni Iparraldeko euskaldun batekin ezkondu naiz eta nire ahizpa Hegoaldeko batekin'. Eta Agirrek erantzun zion: 'Ez, biak euskaldun banakin ezkondu zarete'. Hori gelditu zait. Hasieran neure burua Hegoaldeko-

tzat hartzen nuen, nahiz eta kultura desberdinekoa izan, familiaren erroak Hego Euskal Herrian baitziren. Horrexegatik edo, nolabaiteko gaitasun berezia nuen Ipar eta Hegoaldearen arteko lotura egiteko. Behintzat horrela sentitzen nituen gauzak, eta horrexegatik sartu nintzen politikan. Eta

«Hemen askotan euskal kulturaren kontzientzia oso ahula da oraindik. Fenomeno beldurgarria da. Nola jakinen dute hurrek herri honek historia berezia daukala ez bazaie behin ere aipatzen?».

«Momentuko
badugu arazo
bat, gure
egituran
ibiltzen direnek
pentsatzen
baitute Hego
Euskal Herrian
Eusko
Ikaskuntzan
dabiltzanak
ikertzaileak
direla, eta gurea
berriz
unibertsitate
txikia izanik,
hemen ez
dutela behar
duten maila».

gauza berarengatik atera
naiz.

A. Nola ikusi zenuen EA-
Jren zatiketa hori?

I.A. Aski hurbiletik jarraitu
nuen zatiketa, eta une ho-
rretan pentsatzen nuen EAK
iritzi zabalagoa zeukala.

Garai horretan Enbatan par-
te hartzen nuen. Zerbait be-
rria sumatzen nuen. Baze-
goen niretzat onartezineko
gauza bat, errefuxiatuak ai-
patzeko «la junta extraterri-
torial» aipatzen zela. Horre-
lako terminologiarekin, be-
raz, non dago erresuma? Ene
ustez, kanpoko herrialde bat
osatuko balute bezala aipa-
tuak ziren errefuxiatuak, eta
nik hori ez dut ulertzen. Ho-

na garai berrian etorri dire-
nak, zehazki, borroka bati
jarraitzeko asmoarekin hel-
du ziren, haien borroka ze-
nari jarraitzeko.

A. EA ere utzi egin zenuen.

I.A. EA utzi dut Ajuria Ene-
ko Mahaia antolatu dutela-
rik, EAK bertara joatea era-
baki zuelarik. Niretzat ez
daiteke eskubideen estatu-
turik aipatu, hemen sareka-

da beldurgarriak iragaiten
direlarik. Niretzat eskubi-
deen estatutuak denentzat
berdin balio du, nire etsaiak
direnentzat ere alegia. As-
katasuna bezala da, denen-
tzat da. Ez da behar bada
arazo edo kezka politikoa,
moralari lotuagoa izanen da,
baina nire iduriko funtsez-
koa da. Bortizkeria bi alde-
tatik heldu da, eta horrela-
koa dela aitortu behar da.
Baina bi bortizkeria horien
artean ez dut hautatu nahi.

Ezin dut bortizkeria jasan,
nire izaera horrelakoa da.
Gura amak behin bakarrik
aipatu zidan Espainiako
gera, horretaz hitz egitea
asko kostatzen baitzaio,
erresistentziaz bezala. Bera
erizaina zen, eta bortizke-
riaren aitzinean xehatuak
ziren gerlariak hiltzen la-
guntzen zituen garaietan
bildu zuen nolabaiteko he-
rra pasarazi dit.

A. Zergatik hautatu ze-
nuen Eusko Ikaskuntza?

I.A. Eusko Ikaskuntza

NORTASUN AGIRIA

Juan Ajuriagerra Otxandiano EAjko
buruzagia zenaren iloba ● 1953an
Parisen sortua ● Bigarren izena Marguerite
du ● Arkeologia eta Historia ikasketak
burututakoa, Hazpainen historia irakaslea

da ● Neguan Kanadara itzultzea gustatuko litzaiokoe ● Besteak
beste, pinturaz interesa izaten erakutsi zion aitak ● Bi alabak
Uztaritzeko ikastolan ditu ● Paseatzea eta irakurtzea maite ditu ●
Euskaldunberria da ● Ama kortsikarra da jatorriz

hautatu nuen bertan ibiltzen diren guztien sentimentu komuna sentimentu baiko-
rra delako. Lan egin nahi dute herri hau maite dute-
lako. Une honetan ingura-
tzen gaituztenen artean

■ «Ez daiteke eskubideen estatutua aipatu hemen sarekada beldurgarriak iragaiten direlarik» ●

sentimentu baikor gutxi da-
go, beraz ez daude soberan.
Batzuetan gure gizarte-
an izugarritzko tentsioa suma-
tzen da, eta kasu horietan
horrelako helburu baikor
eta sinpleak benetan beha-
rezkoak dira.

A. Zer erran nahi du herri hau maitatzeak?

I.A. Herri honek kultura bat dauka, hemen daukagun unibertsitatean neurri oso txikian aurki daitekeena. Guri dagokigu, beraz, kalitatezko jendea biltzea. Baina jende hori biltzeko kultura aberats baten jabe garela kontzientzia piztu behar da. Hemen askotan oraindik kontzientzia hori oso ahula da. Fenomeno beldurgarria da. Nola euskal etxeen estiloarekiko interesa sortu, haurrei ez bazaie behin ere erakusten? Nola jakinen dute herri honek historia berezi bat daukala ez bazaie behin ere aipatzen? Dena lotua da. Ondarea zaindu behar da.

A. Zer nolako jendea biltzen duzue Ipar Euskal Herriko egiturari?

I.A. Momentuko badugu arazo bat, gure egitura ibil-

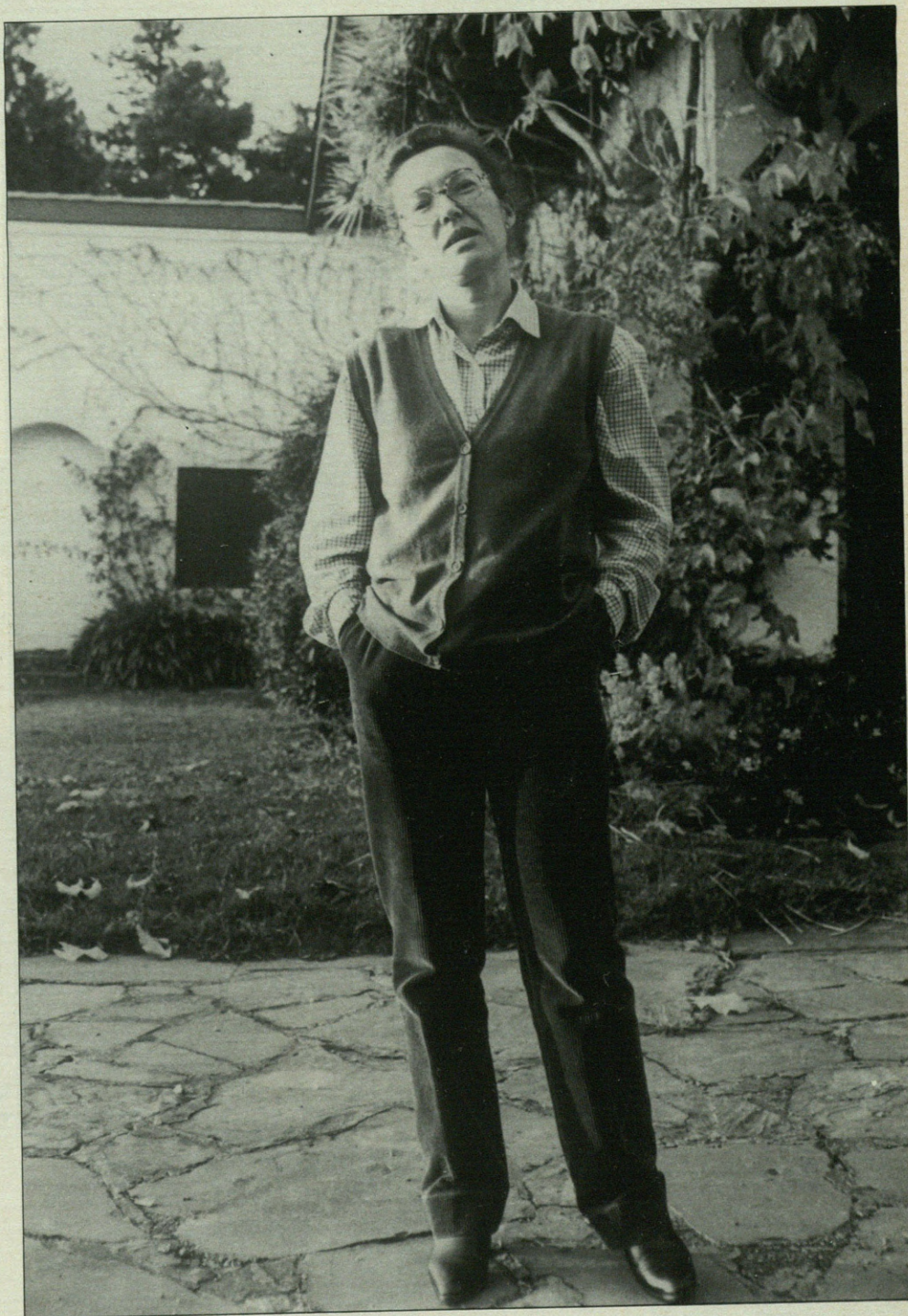
tzen direnek pentsatzen baitute Hego Euskal Herrian Eusko Ikaskuntzan ibiltzen direnak ikertzaileak direla, eta gurea berriz unibertsitate txikia izanik, hemen ez dutela behar duten maila. Alta, hemen lan oso ona egiten da elkartean, baina elkar-
teetan egiten den lanaren berri gehiago behar genuke, lan horri merezi duen oihartu-

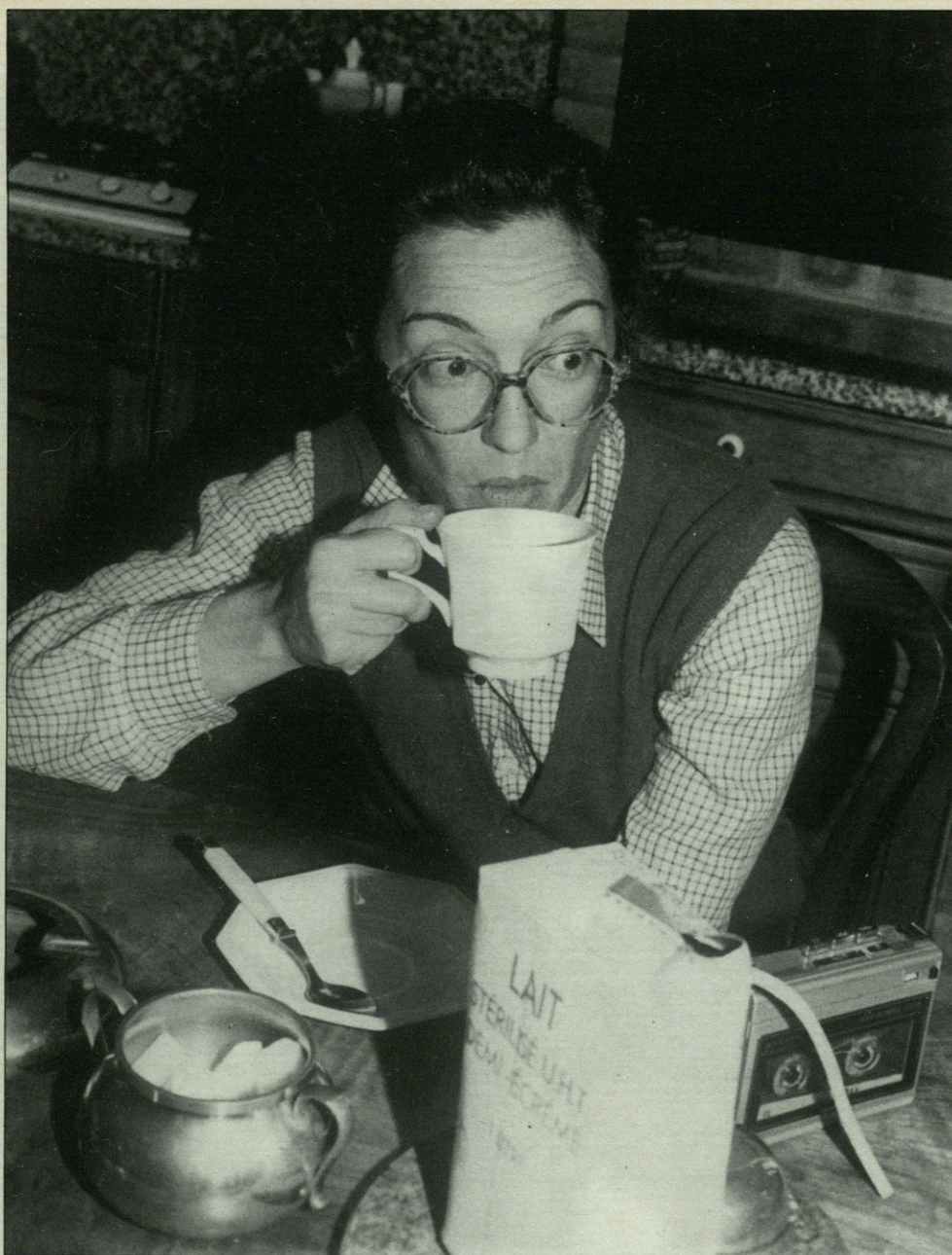
na emateko.

A. Epe laburrean zer nolako helburuak finkatu dituzue?

I.A. Eusko Ikaskuntzan batzordetan lan egiten da. Beraz, hasiera batean batzorde horietan jendea sar dadin nahi genuke. Bigarren urrats gisa, Hego Euskal Herrian gure errealitatea ezaguta-

«Egoera hau gure alde bihurtu behar dugu, muga gehienbat buruan baitugu. Horren lortzeko, bide laburrena ez da ingelesez erakustea, une honetan Hego Euskal Herriko eskola askotan gertatzen ari den bezala».

«Hego Euskal Herrian gure errealtatea ezagutaraztea funtsezkoa zaigu, garen bezala elkar ezagutu behar dugu».

raztea funtsezkoa zaigu: hurbiltzeak oso mantso joaten direlako, garen bezala elkar ezagutu behar dugu. Bestalde, bai prehistorian baita etnologian ere lan polita eramaten ari da. Linguistikan ere hiztegi berri baten lehen urratsak martxan jarri nahi genituzke, Frantses-Euskara-Frantse s hiztegia. Eskoletako haurrak, momentuko, espainoletik pasatu behar dute edo bide oso zeharkatuetatik ibili behar itzulpenak egite-

ko. Horrelako tresna sinpleak beharrezkoak ditugu.

Frantzia eta Espainiako estatuek bereizi nahi izan gaituzte, eta horren ondorioz hiru kultura desberdin ezagutzen ditugu. Egoera hau gure alde bihurtu behar dugu, muga gehienbat gure buruan baitugu. Horren lortzeko, bide laburrena ez da ingelesa erakustea, une honetan Hego Euskal Herriko eskola askotan gertatzen ari den bezala.

A. Politikara itzuliz, nola

ikusten duzu Ipar Euskal Herriko egoera?

I.A. Azken hauteskundeetan abertzaleak edozein paristar politikari bezain nazkagarriak izan gara zenbait kasutan, eta hori erran diet, alderdi guztietan adiskideak baititut. Egia erran, errespetu handia daukat hemen politikan ibiltzen diren guztientzat, nahiz eta ez ados izan. Oso minoritarioak gara, eta horregatik agian egizaleak gara, ez dugu sobera tranparik egiten.

Hemen talde abertzaleetan ibiltzen diren guztiak beste lanetan sartuak dira: Seaska, AEK...

A. Nola arrazoitzen duzu baina jende gutxi sartzen dela talde politiko abertzaleetan?

■ «EA Ajuria Eneko Mahaia antolatu zutelarik utzi nuen, EAK bertara joatea erabaki zuelarik» ●

I.A. Hauteskundeetako emaitzak begiratzan dituztelarik, agertzen da gauzak ez direla anitz mugitu. Kulturari, aldiz, aitzinatze handiak izan dira, beraz animoak ere bestelakoak dira. Ikastolaren alde lan egiten dugularik ere denak batean ari gara. Batzuetan gauza oso gogorak elkar leporatzen dizkiogu politikan; kultura mailan gure arteko giroa sanoagoa da. Erran behar da, hala ere, politika arloan lan ona egin izan dela herriko etxeetan. Aitzinatze garrantzitsua izan da, eremu horretan sartu diren militantei esker.

A. Eusko Ikaskuntzako lehenakariordeetako bat Ipar Euskal Herriko izaiteak esanahi berezia ote du?

I.A. Horrek erakusten du gauzak aldatzen ari direla. Garbi da muga bat daukagula buruan, euskaldunak gara baina hiru kultura desberdinak dauzkagu. Bestalde, Hego Euskal Herrian hiri-kultura handia dago, eta hemen beste mundu bat daukagu, lurrari lotuagoa. Harremanak sortu behar ditugu. Denbora beharko da.

Ixabel Etxeberria

HOTZA KENTZEKO OPORRALDIAK

NEKAZALTURISMOA. Baserriko beroan, Fernando Onaindiarekin elkarriketa. **BIDASOA BAILARA** Bertiz Bidasoako txokorik basatiena. **ESKIA.** Eskien abiadan goaz elur-kirolen mundura. Pista alpinoak, fondoak eta trabesiak. Prezioak. Ekipoaren mantenua. **AINHOA IBARRA**, eskiatzaile profesionala.

EGILEAK: IONAZ AGIRRE, MONIKA BELASTEGI, SIBIRNO MADARIAGA, ARRITXI ZELAIA, PELLO ZUBIRIA, ARGAKILARIA: LEIRE ARZUAGA, PUBILIZTATE ARDURADUNA: JOSU MARTIKORENA, MAKETATZAILEA: KARLOS BERISTAIN.

BASERRIKO BEROAN

Domu Santuko zubia landaturismo egoitza batean emateko luzatu nion gonbitea lagun bati, eta bere asti denborako hiru egun ez zituela baserri batean emango erantzun berak. Baina, Domu Santu egunean bertan artikulu honetako argazkiak ateratzera joan ginen biok, eta tokien edertasunak liluratuta, bera izan zen Andra Mariko oporraldia halako leku batean igarotzea iradoki zidana.

LEKURIK ez dela egon eta Andra Mariko oporraldi-rako ere ez dela egongo jakin izan dut gerora. Izan ere, gero eta indar handiago hartzeaz aparte modan jartzan ari da turismo mota hau, nahiz eta nire lagunaren antzera oraindik asko

Nekazalturismoko etxeek aukera ederra eskaintzen dute nekazari giroa ezagutzeko.

eta asko izan landaturismo berba entzun ere ez dutenak egin. Nola jakin zer den eta zer nolako onurak eskaintzen dituen izena bera entzun ez duenak?

Hirietako bizimodua presaka garatzen da, ez da go lasaitasun eta patxada-rako astirik eta sortu du bizitelerian ingurune garbi, natura eta lasaitasun beharra. Hori guztia baserri munduak eskain dezake eta erabiltzeko eta gozatzeko bi-

dea landaturismoak. Nekazalturismoko Bulegokoen inkestek argi erakusten dute: lasaitasuna eta natura dira, nagusiki, jendeak biltzen dituenak. Bigarrenik, jendeak eskertu egiten du egungo mundu garestitu honetan kalitatezko zerbitzu on eta merkeak izatea, eta nekazalturismoan adituek diotenez kalitate eta prezioaren arteko harremanean nekazalturismoak ez du parekorik.

Ez da harritzekoa, beraz, eskariak gora egitea, eta honekin batera eskaintzak. Euskal Herrian 300 inguru dira halako zerbitzua daukatenak: 136 Nafarroan; 124 EAEn, urte amaierarako 140tik gora izan daitezkeela, eta 50 bat Iparraldean.

Egoitza kopuru nahikoa da, 300 toki hain zuzen ere, nahi bezalako zerbitzua aukeratzeko, baserri bakoitzak har dezakeen jende kopurua mugatua izan arren.

«Uda eta asteburuetan eskaintza betetzea da oraingo helburua»

ARGIA. *Zergatik nekazalturismoa?*

FERNANDO ONAINDIA. Interesgarria delako guztiontzat. Baserritarrentzat, 4 urteko esperientziak frogatu duelako diru sarrera onak lortzen direla bere bizimoduan aldaketa esanguratsurik eta lan-karga berezirik izan gabe. Bezeroentzat, modan egoteaz gain aukera aproposak eskaintzen dituelako: gure bezerotzaren erdia baino gehiago Euskal Herrikoa bertokoa izateak erakusten du.

A. *Betiko turismoarekin alderatuta, zereskaintzen du desberdina?*

F.O. Hasteko gauza garrantzitsu bi: harrera eta harremana. Bezeroa ez da zenbaki huts bat laguna baino, eta familiakotza hartua izango da. Lasaitasuna, bestetik. Turismo mota hau txikia da, ostutuko 12 pertsona, eta ohizko hotelen aldean bezeroak oso lasai daude gure egoitzetan. Eta az-

kenik, prezioa. Zerbitzuak merkeak dira, batez ere eskaintzen dugun kalitatea ikusita.

A. *Zuen eskaria neguan jaitsi egiten da. Zer egin dezakezue bezeroak erakartzeko?*

F.O. Egia da udan eskari handiagoa dugula, kostaldean bereziki. Zergatik? Jendeak, batipat, hondarra, itsasoa eta eguzkia nahi dituelako. Neguan, oster, zer? Natura, ingurune garbia eta lasai lasai egoteko aukera. Hori da guk eskaintzen duguna eta inkestetan ikusi izan dugunez, gure bezero gehienak herritarrak dira, eta horixe nahi dute. Bestalde, aspaldian ohitu gara, bide ofizialek hala bultzatuta, urruneko herri ezezagunetara joaten gure herria ezagutzen ez du-

gula. Gurea modu egokia da oso ezezaguna dugun gure herri hau ezagutzeko.

A. *Irtenbidea dela diote. Zerena? Zergatik?*

F.O. Baserrientzat bada irtenbidea, baina ez irtenbide bakarra. Nekazalturismoa diru iturri bat da, beste batzuen artean, betiko bizimoduari eusteko aukera bermatzen du eta, jakina, laguntza ekonomikoa da. Dena den, bide honek ez du denentzat balio, edonork ez baitu balio etxean arrotz bat hartzeko.

Kostaldea eta barrukaldea

EAEko egoitza gehienak kostaldean daude, eta horiek dira eskari nagusia dutenak, batez ere udaldean. Bi pertsonako logelak 2.500-4.000 pezeta (130-175 libera) balio ditu; sukaldeak 300 pezeta; gosariak 300; ostatu erdiak 2.500 pezeta inguru pertsonako; eta 3.300 bat pezeta pertsonako ostatu osoak. Ia denek ematen dute gosaria, nahikok sukalderako aukera, baina asko murrizten da bazkaria eta afaria eskaintzen dutenen kopurua.

Nafarroan EAEn beste egoitza daude, gehienak iparraldeko baileretan, eta bateko eta besteko prezioen artean ez dago alde handirik. Zerbitzua, bai aukeran zein zenbakitan, berdintsua da, baina badago bat EAEn ematen ez dena: baserri osoaren alokairua. Baserria behar den tresneria guztia-ekin alokatzen da eta aste osorako eginez gero 40.000 - 50.000 pta. balio ditu (1.770 - 2.220 libera). Aste bururako eginez gero, ordea, 18.000-22.000 pezeta-ren truke egin liteke.

EAEn zein Nafarroan to-

kia aurrez hartzeko modu bi daude: bulego zentralera jota edo zuzenean egoitzara bertara deituta; baina Nafarroako kasuan badira pare bat baldintza berezi: astebetetik gorako egonaldietarako edo egun berezi-koetarako prezioaren % 25 aurreratuta behar da giro postalez. Asmoetan atzera botaz gero, emandako aurrerapena galdu egiten da aste bateko aurrerapenaz ez bada ematen abisua.

Ipar Euskal Herriari buruzko informazioa eskuratzeko Iparraldeko Laboran-

ta Ganbarara jo behar da. Guztira 50 bat egoitza badira ere, Hegoaldean baino zaharragoa da eta askoz hedatuago dago turismo mota hau. Hemen ere baserri osoak alokatzeko aukera dago eta asko dira kanpina daukaten baserriak. Salneurriak 250 libera ingurukoak dira (5.700 pezeta), eta kanpin-denda jarri nahi izanez gero, 35-40 libera gehiago ordainduta egin daiteke ■

Fernando Onaindiaren ustez, «nekazalturismoak lan sarrera garrantzitsua esan nahi du baserritarrentzat lan handiegirik gabe». Gaur egun Bizkaian, Gipuzkoan eta Araban mota honetako 120 etxe daude.

BIDASOA IBARRA, ESKUERAN ETXE BARRUKO TURISMORAKO

Bertizko Partzuergo Turistikoa martxan ipintzeak indar berri bat eman nahi dio Bidasoa bailarako turismoari. Euskaldun askok ezagutzen dugu Nafarroako Pirinio apaletako eskualde hau, baina orain negu eta udaberriko asteburu eta oporretan ere bertaratu gaitezen xederak ipini nahi dizkigute.

HAMAR urteri begira hasi da lanean Bertiz Partzuergo Turistikoa. 2002. urterako, nekazalturismoan 3.000 egonleku sortu nahi ditu, alokatutako etxeetan beste 3.000, hotel eta ostatuetan 1.000, kanpinetan 3.000, eta abar. Ikusi behar da zein neurritan lortzen den betetzea ACIS S.A.k pausatutako inbertsio kopurua: 1.000 milioi pezeta (44 bat milioi libera) instituzioen aldetik eta 15.000 milioi inbertsio pribatutan.

Bitartean, Bidasoa ingurura jendea biltzeko animazio lanak ikusten hasi dira. Beratik hasita, beste herrietan barna dabil eskualdeko turismo planak

ezagutarazteko erakusketa. Ostatu eta jatetxe askotan urrian ehizaz eginiko jakien promozioa egin da, eltzekariena gero eta baserriko jakiena azkenik. Hemendik aurrera Beran barrena Zubieta edo Ezkurraraino, edo Lesakatik Zugarramurdiraino ibilaldi ederrak emateko aitzakia gehiago dugu.

Baztan da eskualde honetako bihotza, eta Bidasoa ibaia berriz bizkarrezurra. Irundik Elizondoraino o ibarra ibilgailu alternatiboz

egin nahi duenak, antzina-ko trenbidean dauka aukera ederra: 1956az geroztik trenik ez dabil bertatik, baina bizikletaz ibiltzeko leku aproposa da.

Ibaian gora, Bortziriek osatzen dute lehen eskualdea: Bera, Lesaka, Etxalar, Igantzi eta Arantza. Hemen biltzen da Bidasoa ibarreko ia industria osoa, eta eskualdeko biziaren zati handi bat ere bai. Uraren kontra joz, Malerreka daukagu: Sunbilla —albotik egin dioten tunelarekin lasaitu ederra hartu duena—, Doneztebe, Elgorriaga, Ituren, Zubieta, Urrotz, Oitz eta Donamaria batetik, eta Ezkurra, Erasun, Saldias eta Beintza-Labaien bestetik. Errekazulo estuak baina baita goi lautada labur bezain zoragarriak.

Bertizaranakoak dira Legasa, Oiategi eta Nabarte. Hemen dago Partzuergoaren ikurra den Bertiz jauregia, eta bertan aurkituko dituzu, inguru osoaren maketa zoragarri batekin batera, inguru honetako ikusgaien informazio osoak. Horren ondoren, Baztan bere 15 herriekin: Oronoz, Arraioz, Almandoz, Berroeta, Aniz, Ziga, Irurita, Garzain, Lekaroz, Elizondo, Elbete, Azpilikueta, Arizkun, Erratzu eta Amaiur. Otsondoko gaina pasata, Urdazubi eta Zugarramurdi.

Bertiz da inguru honetako espazio natural garrantzikoena —eta Euskal Herri osoko aberatsenetakoa—, baina gehiago ere bada eskualde honetan. Irubetakaskoa Baztan, Lapurdi eta Nafarroa Behere arteko mugako erreserba natural garrantzikoak da, Aritzakun eta Urrizate erreen artean.

Ezagutzeak dira erreserba naturalak: Itsusi

Bertako nahiz atzerriko zuhaitzak eta landaredi aberatsa ezagutzeko parada eskaintzen du Bertizko jaurreiak ●

mendiaren inguruan dagoen 115 hektareakoa; San Juan Xar, 3 hektareakoa eta Igantzik Arantzarako bidean dagoena; eta Berako Lizuniagatik gertu, antzinako ikatz meategi baten gainean dagoen Labiaga erreserba, 1,5 hektareakoa.

Bertizkoak bisita berezia merezi du. XIV. mendeko jauzerrri bat izaki, 1898an Pedro Zigak erosi zuen, eta XVIII. mendeko jauregia berriztatu ondoren inguruko lur guztietan zuhaitzak aldatu eta Aizkolegi gainean jauregi-txo modernista bat eraiki zuen. 1949an, nagusiaren desioak betez, Nafarroako Diputazioaren eskutik geratu zen 2.000 hektareako jauzerrri hau, bere etxalde eta oihana errespetatzeko baldintzapean.

Oronoz-Mugairetik sartzen da bertara, eta urte osoan zabalik dago. Pago, haritz, haltza, gaztain, gerezi, urritz, hagin... euskal baso zoragarria. 12 kilometroko ibilaldi polita eskaintzen du Aizkolegi tontorre-raino, eta jardin botanikoan

daudenez gain, atzerritik ekarritako hainbat zuhaitz eder ere erakusten ditu.

H istoriaurreko euskaldunaren —Eneolitos garaitik Burdin Aro artekoa— arrastoak ugariak dira Bidasoa bailara osoan: tumulusak Donamaria, Urrotz, Lesaka, Almandoz eta Lekarotzen. Trikuharriak Urrotz, Zubietan, Lesaka (Agiñakoak tartean), Almandoz, Ziga eta Lekarotzen. Menhirrak Erasun eta Zigan. Aipamen berezia merezi dute Urdazubiko (Berroberria eta Alkerdi) eta Zugarramurdiko (Biddartia, Lexotoa eta Sorginen leizeak) aztarnategiek.

Hauetako batzuk bidaia-rientzako argiz eta pasabidez prestatu daude.

Erdi aro eta geroztikako aztarnak ere anitz dira. Etxe harmaridun, baserri eder eta baseliza politen zerrenda luzea litzateke. Dorretxeak aipatzekotan, Lesakan daudenak, Donamaria-koa, Oieregiko Uxuatarrena eta Elizondokoak ikusi gabe ezin pasatu. Antzinako burdinola eta erroten arrastoak ere ez dira gutxi. Uso denbora pasea da eta ihauterietarako egunak falta dira oraindik. Baina zelai eta erreka hauetan zerikusirik ez da falta ■

Bertizko Partzuergo Turistikoak 2.002 urterako nekazalturismoan oinarritutako 3.000 egonleku sortu nahi ditu argazkian agertzen den Sunbilla moduko Pirinio apaletako herrietan.

**GAZTELUKO
HERRI KULTUR ETXEA**

BETI IREKITA

TELEFONOA: 67 27 59

20491 GAZTELU

NON AUKERA HOBEA

Ingurua: Zoragarria paseatzeko;
mendian ibiltzeko

Jatetxea: Moduan, aukerako
mokadu goxoak jateko
Kartetan jokatzu
arratsaldea pasatzeko

Barnetegia: Euskara
ikasteko-lantzeko

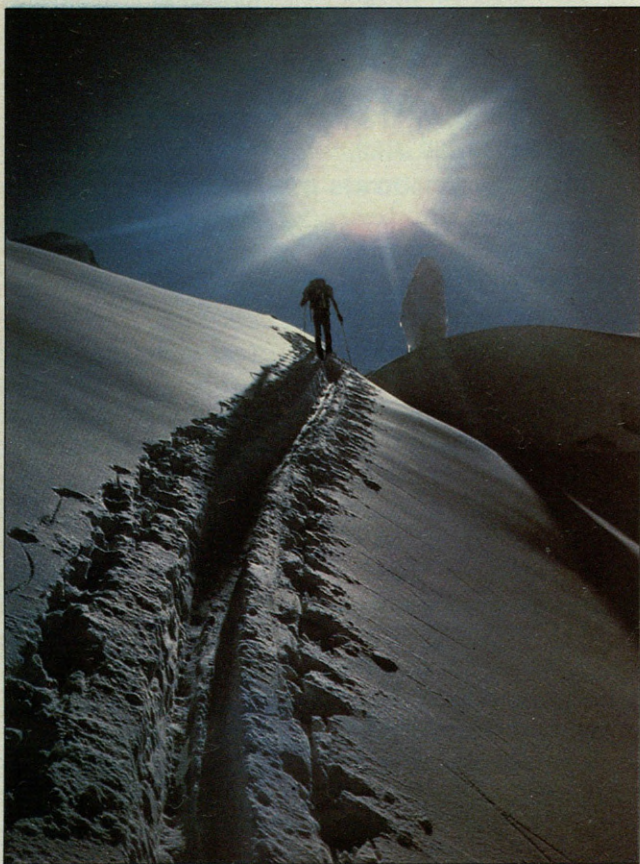
**gaur
express
mezulariak**

- Hiri barruko zerbitzuak
- Nazionala 10 ordu
- Nazioarteko zerbitzuak
- 3.500 kg arteko kamioi zerbitzuak

Donostia: 47 24 38 — Tolosa: 65 19 96 — Beasain: 88 89 38

ESKIEN ABIADAN GOAZ ELUR-KIROLEN MUNDURA

Eskia garraiobide bezala sortu zen. Gaur egun, eta honen garapena dela medio, aisialdirako zein kirol modura zale asko bildu ditu.

Gure planeta honen iparraldean dauden hainbat herrialdetan, ordea, elurra hilabete luzeetan izaten dute. Eta jakina, gaur egun aurrerapen handiak egin badituzte ere, duela urte asko eta asko, egurrezko bi oholak, eskiak besterik ez zituzten garraiobidetzat hango bizilagunek. Gaur egun materialak eta pistak ez dute zerikusirik garai haietan erabiltzen zirenekin.

ESKIEN sorrera nongoa eta noizkoa den jakitea ez da batere gauza erraza. Eskiaren historia ugari daude. Errusia, Norvegia; k.a. 8000. urtean, k.a. 500. urtean... Datuak datu, argi dago eskiak iparraldeko herrialdeetan, beharrak eraginda elurretan alde batetik bestera garraiatzeko asmatu zituzten egurrezko edo zurezko bi ohol direla. Elurretan ez hondoratzea zuten helburu bakarra. Hori dela eta, elurretako raketak erabiltzen hasi ziren lehenik. Baina elurretan hain ondo ego-

kitzen den ipar-oreina antzeratzen hasi ziren berehala. Izan ere, animalia honen apatxak gainontzeko animalienak baino zabalgokoak, eta zertxobait goraka okertuak direnez, elurretan ez dira hainbeste hondoratzen. Era honetan, gisa horretako egurrezko bi ohol baliatzen hasi ziren duela milaka eta milaka urte hara eta hona ibiltzeko. Historialari batzuek diotenez, gurpila asmatu aurreko asmakizuna da eskia.

Laster hedatu zen mundu zabalean elurretan ibiltzeko

garraibiderik bizkorrena. Gerra garaian, soldaduek ere eskian trebatu behar izaten zuten etsaiari aurre hartzeko asmotan. Dena den, garraibide izateaz gain, apustuak eta nor zen azkarragoa frogatzeko jo-koak berehala hasi ziren egiten. XIX. menderako eskandinabiarren garraibidea, kirol bihurtua zen jada. 1888an Nansen norvegiarraren balentria batek, Groelandia ekialdetik mendebaldera eskiz zeharkatzeak, eski giroa asko berotu zuen. Neguko joko olimpikoak 1924ean Chamonixen egin ziren.

Alpeetako malda handiak eskiz jaisteak, fondoko edo iraupenezko eskiak baino arrakasta handiagoa lortu zuen. Gauzak honela, Europako handikiak ez ziren atzean gelditu eta Alpeetako edozein mendi kaskotan herri txikiak egin zituzten. Negozio handiak egin ziren bertan. Are eta handiagoak eskiak bizkarrean hartu eta oinez mendi tontorrera igo beharrean tele-aulkia, telekabina mekanikoak eta honelakoak jartzen hasi zirenean. Kirol elitista bihurtu zen eskia. Eskiak, maku-luak, botak, jantziak, tele-aulkia gora ibiltzea, lotarako lekua izatea, ohizko bizilekutik asteburuetan eta

GURE inguruan plastikoa izan da betidanik elurretan ibiltzeko edo gozatzeko erabili izan dugun 'gailu' merkea. Makina bat muturreko hartu izan dugu, baina urtean behineko gozamen honek merezi izaten zuen. Guretzat horixe izan da beti elurretako modalitate bakarra, beste ezeren beharrik ez zen.

Plastikoa alde batera utzirik, ordea, azken urteotan modalitate sofistikatuagoak asmatu dituzte. Garestiagoak jakina, eta etxe ondoko aldapa kas-karretan egin ezin litezkeenak. Elurretako surfa da azken aldi honetan indar handia hartzen ari dena. Itsasokoaren gisakoa da berau, eta ohol batean bi oinak jarri eta maku-

opor garaietan mugitzeak... aberatsen kirol bezala hartu izan da eskia.

Azken urteotan, hala ere, neguko kirol hau edozein herriarrendandik gertuago dago. Bidaia agentziak, udalek, kirol elkarteek eta beste hainbat erakundek taldeentzat asteburuetarako antolatutako bidaiek asko merkatu dute.

Alpinoa egiteko kanpora joan beharrean, iraupenezko eskia eta trabesia dira Euskal Herrian egin daitezkeenak. Aralar, Urbasa, Irati eta Ibañeta inguruetan balizatu edo balizatu gabeko pistak daude fondoko eskia

Plastikotik oso urruti

luen beharrik gabe, gora eta behera, zirrara bereziak lortzen dira.

Gaur egun ezagutzen diren eskiak sortu aurretik raketak erabiltzen zituzten elurretan ibiltzeko. Eta ohitura hori berreskuratu nahian, raketekin ibilaldiak egiten dituztenak ere badira. Eskiak bezain azkarrak ez dira, baina jendetza ikaragarrietatik urrutiratzeko eta lasaiago ibiltzeko modu bat da.

Eskiaz gain, korrika eta bizikletaz ibiltzen ondo xamar moldatuz gero, triathloi modalitatea ere

egiten da negu partean. Gure mugetatik urrutira-go, fondoko eskia lehenik eta tiro jaurtiketa jarraian, hots, biathloia ere egiten da. Elurretako zaldi lasterketak, elurretako golfa, eski artistikoa, monoeskia, orientazioko eskia...

Modalitatea ez bada ere, zenbait eski estazioetan egiten dutena ere ezagutzekoa da: oporren edo asteburu luze baten amaieran, eskiatzaile bakoitzak zuzia eskuan duela, maldan behera jaisten dira gauez, suzko sugea bailitzan.

egiteko. Aldapa handiegirik gabeko pistak dira. Trabesia, berriz, eskiatzaile ausarrentzako modalitatea da. Eskiak oinetan jarrita mendian gora eta mendian behera ibiltzen dira, norberak nahi duen lekutik. Azken urteotan antolatzen diren txapelketa bereziei esker, gorakada handia eza-gutu du hemen modalitate honek ■

Dagoeneko eskiak ez dira elurretan ibiltzeko modu bakarra. Surfa, parapenta, zaldi gainean ibiltzea eta beste kirol batzuek ere hartu dute neguko garaia eta eskiarekin elkartu.

Eskiaren inguruko apustuek lekukoa utzi zioten lehendabiziko neguko Joko Olimpikoei, 1924ean Chamonix-en ●

ARALARTIK CANDANCHURA AUKERAKO PISTAK

Eguraldia hozten hasten den heinean negua datorkigu burura, eta noski, neguarekin batera elurra. Neguak, sutondoan egoteko aukera gozoaz gain, beste aukera eder batzuk ere eskaintzen dizkigu. Hor dugu adierazgarri, neguko kiroletan jaun eta jabe den eskia.

EUSKAL herritarrok eskia egiteko aukera ezin hobe dugu. Euskal Herrian bertan ez bada ere, inguruko Aragoi edo Biarnon eski estazio ugari daude. Kirol honek euskal herritar multzo handia erakarri zuen iaz: ia milioira heldu zen eskia-

tzera joan zen jendetza. Elur kirolak mugitzen duen jende kopurua urtero gehituz doa. Garai batean eski bidaiak poltsikoa betea zutenentzat baziren ere, egun ia poltsiko guztietara egokitu daitezkeen aukerak daude. Eski estazioen hurbiltasunak bidaiak merkeagoak izatea ahalbidetzen du, eta hainbat kasutan estazioetara joan-etorria egun batean egiteko aukera izateak bidaiak asko merkatzen du. Baina gehienetan egun bat baino gehiago eskiatzeko asmoa izanik, orduan hasten dira kontuak.

Estazioetara heltzeko bi aukera ezberdin daude: nor bere kabuz joatea edo bidai agentzia baten bidez joatea. Lehenengo aukera eginez gero, estazioko zerbitzuak agentzia bidez ziurtatu daitezke, hala-nola etxebizitza, txartela... Baina estazio ezezagun batera joateko asmoa izanez gero, agentzia batera jotzea da egokiena. Abando bidai agentziako Jesus Artok gomendatzen duenaren arabera, agen-

Urteotan gorakada handia ezagutu duen trabesia modalitatea eskiatzaile ausartentzat egina dago.

Biarnoko harririk ospetsuena

MENDEBALDEKO Pirinioetan lehen eski estazioa da San Martingo Harria izena duen hau. Baretous bailararen gailu-ermean dago, 1.650 metroko altueran, eta aurrez aurre 2.540 metroko Anie gailu-erra du.

San Martingo Harria izena, 262 zenbakidun mugarririk ematen dio. Baina bada bitxikeriarik honen inguruan. Urtero, uztailaren 13an, «Hiru behien zerga» deritzon ospakizuna egiten da bertan. Orain urte asko, 1.375. urtean hain zuzen ere, gerla gogorra piztu zen Baretouseko eta Erronkari-koen bailaren artean, Baretousekoek Erronkari-koen lurretan euren ganaduak bazka zezan nahi baitzuten, besteak aurka izanik. Honela bada, mugari horren gainean itun

bat sinatu zuten: batzuek ganadua bazkatzen uzteko konpromezua hartu zute, ordainean besteek urtero hiru behi emanez.

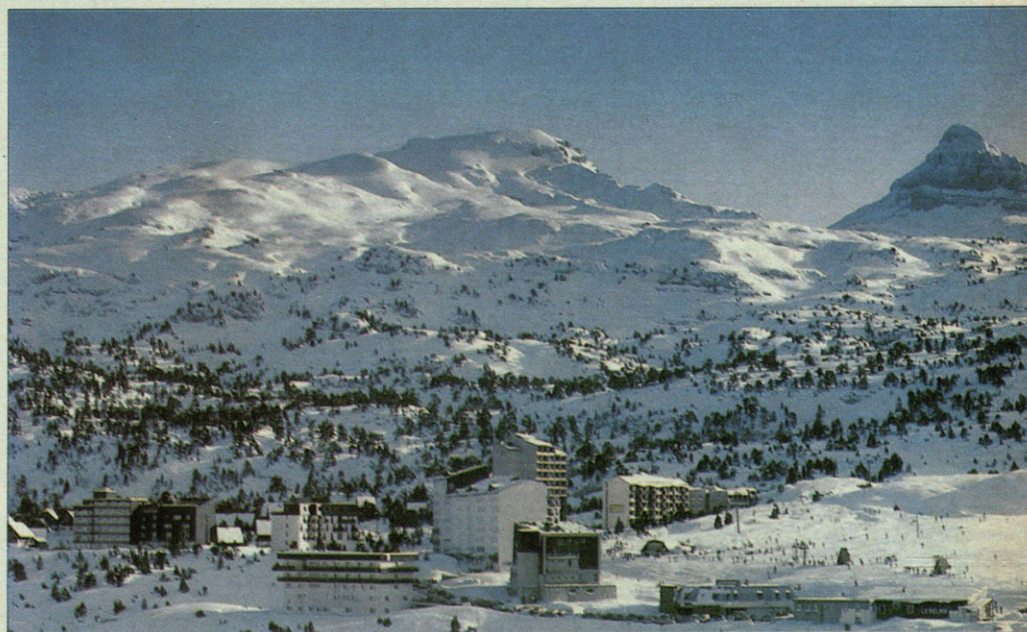
Pisten zailtasunari dagokionez, zazpi pista berdeak dira, hamar urdinak eta zortzi gorriak. Pista hauetara inongo arazorik gabe heltzeko, tele-aulkia eta erremonteak ditugu:

bost tele-aulki eta hamairu teleski. Tele-aulki eta tele-eski hauek erabiltzeko eguneko balioa 95 libera-koa (2.000 pezeta) da, aste baterako txartelak ere lor daitezkeela.

Pista gehienak alpino-rako badira ere, fondoko zaletuek ere badute aukera, Braka basoan zehar bost kilometroko pistak

baitaude. Handik sei kilo-metrora, berriz, Isabako fondoko eski estazioa dago 23 pista kilometroekin.

Eski estazio honek aukera handiak ematen ditu lotarako, apartamendu, hotel eta txalet aldetik. Prezio desberdinak, aste-buru baten ordainketa 300etaik 800 liberara joan daiteke, tokiaren arabera.

tziek estazioak hobeto eza-gutzeaz gain, askotan eski estazioekin akordioetara heldu ohi dira —*forfait*-ak, estaerako, merkeago lor-tzen dituzte agentzia batzuek—. Bidai agentzietara jotzea erabakiz gero, eskaintza oso zabala da, toki guztietara heltzeko aukera izanik. Aukera zabal hone-tan egun bateko bidaiak di-

ra merkeenak, berauek nor-malean ikasleei zuzenduak izaten baitira. Egun bateko bidai hauetan goizean goiz irten eta eguna eskiatzen pasatu ondoren gauez iza-ten da itzulera. Halako egun

neketsua aukeratu ezean, asteburuko bidaiak, zubi edo opor motzetako irtee-rak, edo jende askok egin ohi duen bezala, aste osoko oporralditxoak. Erabakiaren arabera, garestiagoa edo

San Martingo Harrian dagoen eski pistak euskal herritar asko biltzen ditu. Lurralde biarnotarretan, Zuberoatik oso hurbil dago, Baretous bailaran.

Taldeentzako ekintza bereziak

Kirol eskaladako ikastaroak
Hirugarren adinerako irteerak
Espeleologia ikastaroak
Fondoko eskia
Eski alokairua

Instalakuntzak

33 sail lokailu elektrikoz
500 sail kanpatzeko
48 literadun aterbea
Ur beroa dutxa guztietan
Batzar aretoa
Sagardotegia (denboraldia)
Karta
Eguneko menua

Ekintzak

Kirol eskalada
Parapente eta ala delta

Urbasa mendilerroa (Nafarroa) - Tel. 948 - 67 76 70

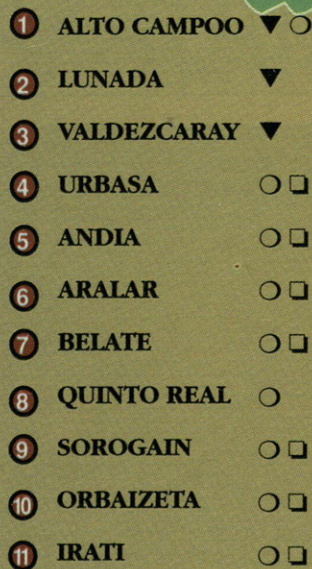
● **ZALDIK**
● **PIRAGUAK**
● **RAFTING**

BAZTAN BIDASOAN AKTIBITATEAK
GUREKIN

● **KANPAMENTUAK**
● **NEKAZAL ASTEAK**

▼ - eski alpinoa ○ - fondoko eskia □ - trabesia

▼ - eski alpinoa ○ - fondoko eskia □ - trabesia

13 ARETTE-SAN MARTINGO

HARRIA

14 **ERRONKARI**

15 ZURIZA-LINZA

16 CANDANCHU

17 **ASTUN**

18 ARTOUSTE

19 **GOURETTE**

20 FORMIGAL

21 PANTICOSA

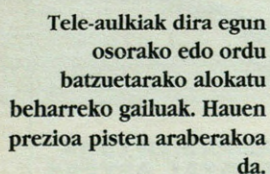
22 CAUTERETS

HAUTACAM

24 LUZ ARDIDEN

25 ARENS-MARSOUS ▼ 0

26 BAREGES ▼

Garesti edo merke, oinarrizko beste aukeraketa zein eski mota egin nahi nahi duzun. Hiru aukera nabarmen daude: fodokoa edo

Iraupenezko eskia ibilaldi erraz eta nahiko lauetan egiten da. Baso pista elurtuak eta aldapa gutxiko le-

kuak aproposak dira iraupenezko eskirako. Trabe-siakoa, aldiz, gogorragoa da luzera eta iraupen aldetik. Nafarroa dugu ipartar eskia egiteko toki egokia, bertan baitaude balizatutako nahiz balizatugabeko pistak. Ipartar eskia hasiera batean Aralar aldean egiten bazen ere, pixkanaka zabalduz joan da Urbasa, Belate. Ibañeta, Belagoa eta Irati aldera. Azken hau, dauden baso-bideak elurrak estaltzean eskialeku aparta bilakatzen da.

Pistak, erreginak

Eski alpinoari dagokionez, Euskal Herritik kanpora jo behar dugu, baina eskaintza handia da eta ez hain urruna. Hurbilenak Candanchu, Panticosa, Cauterets, Gouret, San Martingo Harria eta Artouste ditugu. Pista ederrak eta zerbitzu onekoak izanagatik ere, eragozpen batzuk baidituzte, jendetza ikaragarria biltzen dela eta pista batzuetan pase moduko bat ordaindu beharra, alegia.

Alpinoaren mundua bestelakoa da, ipartarra baino garestiagoa eta beragaz aparamen handiagoa du. Fondo ia edozein lekutan egin daitekeen bezala, alpinoak ezaugarri berezi batzuk eskatzen ditu. Tresneria eta ekipamendu kontu hauetaz gain, garrantzi izugarria duen beste faktorea bada: elurra. Azken

urteotan elur gutxi egin du, eta honek hainbat buruhauste ekarri dizkie eski estazioei. Arazo honi aurre egiteko, elur artifiziala egiten duten tramankuluak ezarri behar izan dituzte hainbat estaziotan. Baina oztopoak oztupo, neguko kirolak nagusiena eski alpino da, bai hemen, baita hemendik kanpora ere. Nagusitasun honetan baidute, agian, bidai agentziek zeresanik, estazioetara joateko era guztietako erraztasunak ematen baitituzte. Denboraldia zabaltzearekin batera, asteburuero eski estazioetara bidaiak antolatzen dira, gehienak estazio hurbilenetara, Alto Campoo, Valdezcaray, Aragoiko eta Biarnoko estazioetara batipat.

Batetik bestera ezberdintasun handiak izan arren, zerbitzuen prezioen batez bestekoak antzekoak dira: erremonteen prezioak denboraldi baxuan merkeenak 1.500 pezeta (68 libera) tru-

ke dira, eta puntakoenean garestienak 3.000 pezeta-koak dira. Denboraldiak ez du eragina erremontean

Fondo edo iraupenezko eskiak zale asko bereganatu izan ditu asken urteotan.

ESPECIALISTAS
EN
MATERIAL
DE
MONTAÑA

BELAGOA
KIROLAK

Easo kalea, 9 - Tf. (943) 42 22 91 - 20006 Donostia

Alpeak gero eta gertuago

GERO eta gehiago dira, Alpeetara joaten direnak opor garai eta asteburu luzeetan. Frantziako, Suitzako edo Italiako Alpeetan eskiatzea ez da hain ezinezkoa. Hori bai, kirola hau berez merkea ez izanik, Alpeetaraino joatea are gehiago. Frantziako Avoriaz, Tignes, Val d'Isere, Val Thorens, Alpe D'Huez, Valmorel, Chamonix eta Courche-

rel; Suitzako Saint Moritz, Zermatt eta Interlaken; eta Italiako Sestrieres eta Cervinia dira Alpeetako eski garrantzitsuenak.

Denboraldi garaian, Gabonetako oporretan, egonaldia apartamentuetan eta bidaia autobusez eginez gero, pertsonako, batez beste, 100.000 pezeta inguru (4.400 bat libera) eskatu-

ko dizkigu astebeteko egonaldiak; hoteletan, berriz, 150.000 pezeta. Bidaia hegazkinez eginez gero, 50.000 bat pezeta gehitu behar zaizkie aurreko salneurri horiei.

Bidaia agentziek aukera desberdin ugari eskaintzen dituzte. Garraiobideei dagokienez, norbere aldetik autoz joateko bidaia luze samarra izaki, autobus literak edota hegazkinak antolatzen dituzte agentziek. Ostiral gauero ateratzen dira Bilbo, Getxo, Iruñea, Gasteiz eta Donostiatik autobus bereziak Alpeetarako bidean. 8.000 pezeta eta 15.000 pezeta bitartean, agentzien arabera, balio ditu joan-etorria autobusez egiteak. Hegazkinez, berriz, 45.000 pezeta inguru. Bidaia agentzia batzuek furgonetak ere alokatzen dituzte, astebururako, aste beterako edota bi asterako.

Espainiako eski estazioen artean merkeenak Alto Campoo eta Valdezcaray dira —pista gutxien dituztenak dira—, eta garestienak Candanchu eta Astun. Prezioek pistek eskaintzen duten kalitatearen arabera egiten dute gora edo behera. Kontuan hartzekoak dira estazioek eta aldi berean bidai agentziek egiten dituzten eskaintza bereziak. Aukera onak topa daitezke,

baina gogoan izan behar da eskaintza hauek ez direla opor garaian izaten.

Hegoaldekoak aipatu baditugu ere, Pirinioen iparraldean eta Euskal Herriatik hurbil Biarno inguruko estazioak ditugu.

Iparraldeko auzolaguna

B iarnon dauden eski alpinoko pistak Artouste, Gourette eta San Martingo Harria ditugu. Hiruretan Gourette dugu handiena eta eskaintza zabalena duena. Aukera anitzeko lekuak dira, bai alpinorako baita iraupenezko eskirako ere, eta bertara joaten diren eskia-tzaileek beste kirol batzuk egiteko modua dute: mendi bizikleta edo bidezidorretan barrena ibiltzea oinez zein raketetan besteak beste. Mugitzeko asmo handirik ez duenarentzat, aldiz, liburutegiak, jatetxeak, saunak eta billarrak eskaintzen dizkionte Biarno aldeko eski estazioek. Ekintza berezi hauek pisten kalitateari eta Biarno Euskal Herriatik hain hurbil egoteari gehituz, uler daiteke hainbat eta hainbat euskal herritar bertara joatea. Biarnokoez gain, Cauterets, Hautacam eta Luz Ardiden ditugu inguruko beste batzuk. Hauetan ere euskal herritar asko topa daitezke negu partean.

Frantzia aldean eskia-tzeak baditu abantailak, Hego Euskal Herrian jai diren hainbat egun lan-egu-

Alpeetara joatea gero eta merkeagoa da bidai agentziek antolatzen dituzten eskaintza bereziak baliatuz gero.

bakarrik, baita beste edozein zerbitzutan ere: lo egiteko hotel, jatetxe eta apartamentuetan besteak beste. Puntako sasoin prezioak ia bikoiztu egiten dira.

nak baitira Ipar Euskal herrian, eta ondorioz denboraldi baxuko prezioak eta jende gutxiago lor ditzakegu egun horietan. Pirinioen alde biak lotzen dituen zer-bait bada ordea: lo egiteko lekuen garestitasuna. Lo egitera alokatutako apartamendu, hotel, aterbe eta etxe partikularretara joan zaitezke, baina kontuz prezioekin. Hiru izarreko hotel batean sei gau egitea 20.000 pezetatik (910 libera) gora izan daitezke. Apartamenduena aukera merkeagoa da, sei egun 15.000 pezetaren truke egin baitaitezke, baina apartamendu bera denboraldi garaian 30.000 pezetara igotzen da. Mendi-ko etxe bat edo baserri bat

aste osorako alokatzea nahiko garestia da, 33.000 pezeta gutxienez. Merkeena aterbetxeak dira, berauek, federatua izanez gero, abantaila bereziak eskaintzen baitituzte, prezioari zein lekua gordetzeari da-

gokienez. Orain artekoak ikusita, estazioen artean egokiena zein den erabakitzea zaila gerta daiteke, baina nor bere nahien neurri-rako estazioa izanez gero, eman beharreko pausoa bertara joatea da ■

Haurrak euren gurasoen zaletasunaren jarraitzaile izaten dira. 'Gaztetxo' hauek izugarritzko trebezia izaten dute elurretan.

Lursailen jabetza

BBV bat-bateko kreditua hileroko kuoten bitartez

IRACHEn instalakuntza eta zerbitzu ugari ditugu:

- Polikiroldegia
- Mini-golf
- 3 igerileku
- 2 tenis zelai
- Frontoi estalia
- Haur parkea
- Egoitza
- Garbategia
- Auto-garbigailua
- Eremu berdeak
- Aparkalekua
- Hotela
- Kafetegia
- Jatetxea
- Erretegia
- M.. egostegia
- Dantzalekua
- Aisialdi gela

B.I.G. S.A. PROMOCIONES INMOBILIARIAS
"IRACHE" Egoitza Turistikoa
Tel.: 948-54 68 21 - Faxa.: 55 47 54
AYEGUI (Nafarroa)

FORU AGINDUZ 171/1990 28/3KOAK HIRI FORU DEKLARATUA

NOLAKO ESKIATZAILEA HALAKO EKIPOA

Oraindik ere eskia ez da guztiok egin dezakegun kirola, nahiz eta badirudien ekipoak, bidaiak... merkatzen doazela eskuragarriago bilakatuz. Eskiatzera doan pertsona batek oso argi izan behar du zeintzuk diren bere benetako beharrak, hau da, bere maila eta urtean zenbat aldiz eskiatuko duen, honen arabera ekipo merke edo garestiagoa erostea gomendatuz.

ESKIA gustukoa izan baina askotan egin ezin duen pertsona batek ere ez dauka zertan gastu handiegia egin behar ekipo aldetik, nahiz eta kasu honetan egokiena erostea izango litza-

Diru askorik xahutu gabe eskia egiteko jantzi aproposik eraman dezakezu soinera.

tekeen. Ohol, makulu, eta bota multzoa 25.000 pezetagatik (1.000 abt libera) eros daiteke. Bigarren eskuko ekipoa erostea, nahiz

eta beti ere berria baino merkeago lortzeko aukera izan, ez da oso gomendagarria, ordura arte beste oin bati egokitua izanik dantzan

ibiltzeko arriskua dagoelako. Dena den, hau guztia norberaren poltsikoaren arabera doa eta motaren arabera prezioa ere ezberdina da.

Motaren arabera

Fondokoa da hiruretan merkeena, 19.000 pezetan ekipo bat erosi daiteke. Bigarrenik alpino izango genuke, 25.000 pezetako prezioarekin, trabesiakoa izanik garestiena.

Eskiatzera goazenean 1.500 metrotik gora egon ohi garela kontuan hartu beharra daukagu, elurra eta haize hotza egiten duela eta oso ondo jantziak joan behar dugula ez soilik hotza ez pasatzeko, haizetik gordetzeko ere. Honetarako frakak edo petoa, anoraka eta eskularruak ezinbestekoak dira.

Alpinoaren kasuan, jai-

tsieran abiadura hartzea da funtsezkoena, zangorik apurtzeko arriskua egon ez dadin oina eskiei lotua edukitzea izanik ezinbestekoa. Honetarako loturak bi parte ditu, bat oin punta lotzeko eta bestea orporako. Botak oso trinkoak dira orgatila eta belaunari jokoa egin dezaten oztopatzeke, honela gorputz osoak tablaren norabidea segituz. Oholen neurriak ezberdinak dira, nahiz eta ohizkoena pertsonaren altuera baino 10 zentimetro gehiagokoa izan. Eskiatzaile trebatuek luzeagoak erabiltzen dituzte abiadura haundiagoa hartzeko; motzagoak, aldiz, berriek.

Trabesiari dagokionez, egitekoa mendia denez, ez da komeni oina eskiari josia eramatea. Botak ez dira alpinokoak bezain trinkoak, belaunari bere jokoa libre utziz. Bi mugimendu dauzka, orpoa libre edukitzeko mendia igotzean eta igo ondoren maldak jaisteko oina oholari egokitzeko. Egokitze honetan loturak ere kontuan hartu behar ditugu: mendia igotzean oin punta soilik itsatsiko diogu loturari, eta jaisteko orpoa eta punta. Funtsa mendia igotzea denez, aldats gora joatean atzerantz ez labantze-

Eskiaren modalitate ausartenetara jarritz gero, materiale berezia eta garestia eskuratu beharko du zaletuak.

ko, oholaren azpialdean foka larrua ezartzen da. Larru horrek, iletxo anitzek osatua, balazta egiten du.

Fondoaren kasuan, es-

kiak estuagoak dira eta botak ere trabesia eta alpinokoan ezberdinak. Askoz ere biginagoak, kirola egiteko oinetakoen itxura dute. Lo-

tura oinaren punta soilik lotzeko erabiltzen da, hau ere trabesia bezala mendian ibiltzeko modalitatea baita, nahiz eta lasaiagoan ■

FONDOKO ESKI IKASTAROAK

*ASTE ZURIAK

(urtarrilaren 9tik martxoaren 25era)
lgande arratsetik ostiral arratsaldera.
Prezioa. 25.000 pzta.

Barne. Egondia ostatu oso erregimenean, irakasleak, eskien alokairua eta pistetarako sarrera.

*GABONAK

-Abenduaren 26tik urtarrilaren 2ra bitarteko astea.

-Urtarrilaren 2tik 9rako astea.
Prezioa. 36.000 pzta.

Barne. Egondia ostatu oso erregimenean, irakasleak, eskien alokairua eta pistetarako sarrera.

*ASTEBURUAK (urtarriletik martxora)

-Asteburu bat. (10 orduko ikastaroa) **Prezioa.** 12.000 pzta.

-Bi asteburu. (16 orduko ikastaroa) **Prezioa.** 22.000 pzta.

Barne. Egondia ostatu oso erregimenean, irakasleak, eskien alokairua eta pistetarako sarrera.

**OSATE
CAMPING**

31680 OTSAGI (Nafarroa) ☎ (948) 89 01 84

Ainhoa Ibarra, eskiatzaile profesionala

«Eskiatzea lehen garestiagoa zen»

Ainhoa Ibarra eskiatzailea da. Arraro samarra azken urteetan elurra zer den ia ezagutu ez duen herri batean. Arrarago profesionala izatea. Gernikarra da eta 25 urte baino ez ditu. Egin berriak gainera.

ARGIA. Azken 25 urteotan Gernikan ez da izan elur handirik. Zu, oster, elurzale. Nolatan?

A. IBARRA. Hori neure aitaren eta nebarreben kontua da. Egia da aspaldi luzean ez dela elurrik izan inguru honetan, baina bai, ordea, mendi puntetan. Aitak Urkiolara eramaten zituen nire nebarrebak elurretara: elur bolaka, plastikoekin jolasten eta abar. Behin, abentura gisa, Candanchura eramane zituene eskia zer den ezagutzera eta primeran pasatu zuten, antza. Ni artean besoetan eramaten ninduten. Honela, koskortu nintzenerako urtean behin edo birritan joateko ohitura zeukaten eta ni beraiekin. Ume umerik hasi nintzen eskian.

A. Eskia kirol garestia da.

Zu nola moldatzen zara?

A.I. Guri material guztia, bidaiak... den dena ordaintzen digu Federazioak, ADO programa eta babesle baten laguntzaz. Kirol honetan, oraingoz, taldeak federazioen arabera eratzen dira. Dena dela, nik uste etorriko dela eguna, txirrindularitzan egiten denaren antzera, etxe komertzialek beren taldeak eratuko dituztena. Diruari dagokionez, oso aurrean ibili behar duzu etxe komertzialen babesa izateko. Badira nire taldean txori txirikirik irabazten ez dutenak, eta hori mailarik altuenean ari garela lehian, hau da, Munduko Kopan, bestela.... Eskerrak gastuak ordainduta dauzkaguna.

A. Eskia handikientzako da. Eskia garestia da. Zer da

«Eskian eliteak eta handikeriak normaltasunari egin diote lekua», Ainhoa Ibarren ustez.

egia eta zer gezurra?

A.I. Merkeago da oinetako batzuk erosi eta footing egitea. Eskia garestia da, egiaz, materiala garestia da, bidaiatzea garestia da, arropak garestiak dira... Baina lehen askoz garestiagoa zen dena. Gaur egun, lehengoaren aldera bidaiak eta materiala dextente merkeagoak dira eta lehenagoko eliteak eta handikeriak normaltasunari egin diote lekua. Une honetan era guztietako jendea ikus dezakezu eskiatzen.

Normaltasunak giroa hobetzea ekarri du.

A. Gogorra al da eski profesionala?

A.I. Oso gogorra. Beste kirol batzuen kontrara entrenamendu aldi oso luzea du gu lehia oso azkar eta denboraldi oso laburrerako. Gu 5-6 hilabeteen prestatzen gara 3-4 hilabeteko denboraldirako eta minutuko lehiarako. Gogor egiten da baina kirol osoa da eta alde onak ere baditu. Bestela ez nengoke kirol honetan! ■

EZ GALDU AUKERA!!!
 ESKATU AGORTU BAINO LEHEN.
 GABON HAUETAKO BEST SELLERRA

DURANGOKO AZOKAN

NATURAREN ENIGMA KITZIKAGARRIAK

(Jetitik, estropada espazialetaraino)

GAIK

Alfontso Mtz. Lizarduikoa

Tunguskako kataklismoa
 Dinosauruak akatutako meteoritoa
 Jetia: Bizirik ote dago?
 Mamut erraldoien ezkutuko historia
 Zelakantoa: Fosil biziduna
 Otzi: Izotzetako momia
 Estropada espazialak
 Martitzeko kanaleen kondaira.
 Piri Reis-en mapa enigmatikoa
 Hilltarren mapa estralurtarra

GAIK ARGITALDARIA

Mahaiak gorde ditugu

ARGIA Egunak bereak egin du. Euskal Herria osoan egun batez jartzen ohi genituen mahaiak gorde egin ditugu. Eta ez gaude harro, zergatik ukatu. Gure promoziorako eta harpidetza sarea zabaltzeko ezinbesteko tresna zenak onenak eman dituelakoan (eskatzen zituen esfortzu eta emaitzen arteko desorekak hala aginduta) hartu dugu erabakia. Erabaki mingarria. Euskalgintzaren desoreka hainbaten plazaratzera zetorren eguna ere bazelako. Hain zuzen ere, euskarazko kazetaritzaren promo-

ziorako eta irakurleen kontaduria jasotzeko egitasmoa ere bazelako gurea.

Mahaiak sostengatzeko ahalegin horretan AEKren zeregina funtsezkoa gertatu da, berdin herrietako elkar-teena edo euskararen kezka egun batez plazaratzeko prest agertu diren hainbat eta hainbat euskaltzale anonimorena. Hauengandik jasotako bultzadari esker gaude merezi dugun lekuan, eta euskalgintzaren mesedetan egin beharreko lana aldarrikatzen. Horregatik, hartutako erabakia

eta gero, aurrera begirako mahai edo bilgune baten premia aldarrikatu nahi nuke, bidenabar.

Kazetarigintzan gabiltzan guztion loturak (bakoitza berean ari baita) finkatu eta oraingo txikion alor 'itxia' dena handitzera jotzeko. Hainbat eremu nahiz programatan batera eragiteko plangintzarik osa al dezakegu? Euskara idatziaren erronka nagusietan kezka beretsuak ditugulako ustean ari natzaizue kontuotan sakondu nahian. Ea oraingoan formula eraginkorrik asmatzen dugun.

Miguel Sanz Nafarroako lehendakariordeak datorren urterako aurkeztutako aurrekontuen proiektuan, aurten baino 145 milioi pezeta (zazpi milioi libera inguru) gutxiago zuzentzen dira Hizkuntz Politikarako Zuzendaritza Nagusira (607.425.000 pezeta). Gobernuak

murritztu nahi lituzkeen diruetatik 80 milioi pezeta 'legez kanpo'ko ikastolei buruzkoak lirateke (Parlamentuak erabaki ohi du, aurrerago, diruok emateaz). 25 milioi pezeta euskararen aldeko ekimenen esparrutik kentzen dira; euskararen sustapenerako kanpainei 19 milioi pezeta zuzendu zaizkie, iaz baino 7 milioi pezeta gutxiago; toki administrazioetan euskara sustatzeko zereginean 15 milioi pezeta gutxiago, berriz. Nafarroaren kasuan ere, euskarak jasoko du kolperik, beraz.

A zer 'ilustrazio mundua' erakusten ari zaizkigun entziklopedigintza alorreko auzi gordin honetan! Herri baten jakinduria, errealitatea eta kultura ispilatzeke egitasmoak behar luke-

tenak, sasitik sasira dabilta lehen urratsak osatzeko orduan ikusi eta irakurri dugunez.

Eusnor mailako proiektuak (entziklopediak egitetik harantzago doana eta beste urratsen artean, hizkuntz-industria sustatu, instituzioak zein gizarte ekimenak hari berera ekarri... eta beste lotzea helburu lituzkeenak) batzuek arre —Mari Karmen Garmendia, adibidez—, eta bes-

— Euskarazko kazetarigintzan hainbat eredu eta programatan batera eragiteko plangintzarik osa al dezakegu? ●

teak so —Joseba Arregi, barne— jarri ditu. Uzei, Elhuyar, Ikastolen Elkartea nahiz Elkarren asmoari usain txarrik hartu diote Kultura sailburuak, sozialistek... eta hauen haizetara hasieratik posizio garbia hartu duten komunikabidek. Horren lekuko, egunak joan eta egunak etorri, informazio «zorrotzez» jantzitako orrialde beteak.

Lur argialetxearen proiektua dago erdian, sua bizi-bizian mantentzen duena. Diskriminatu dituztela aldarikatzen dute, 'joko zikina' egiten ari zaizkiela. Eta erasora jo dute, gerra honetan arma guztiak zilegi direla erakutsiz.

Auzi honetan ere, mahai berera ekarri beharreko kontsentsua lekutan daukagu! EAJren baitako liskarrak gero eta ageriagoan ditugun honetan, entziklopediak baino harrikadak eskaintzen ari zaizkigu...

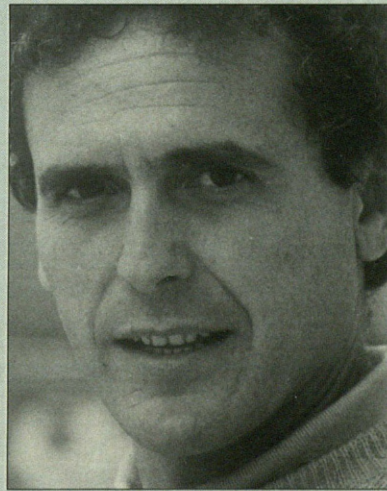
J.J. Petrikorena

I T U R G O R R I K O U R A

Indio sentitzen naiz

ZER egin ote zuten hemendik hara joan zirenek, Amerika egin, aurkitu, deskubritu, akabatu ala erditu? Ez dakit zer egin zuten eta okerragoa da, ez dakidala zer egin behar zuten ere. Oraindik okerragoa da, badakidala zer egiten ari zaizkigun, amerikarrak!

Atzo arte, Vietnamen nahita piztu zuten gerrari buruzko filme harigarri nahiz sentiberak ikustarazten eduki gaituzte. Beren informazioa jaten eta beti ere, amerikarren izakeraren zilari begira. Gaur, krisia dela eta, telebista (edozein kate) piztu orduko, beren *bodrio* guztiak ikustea beste erremediorik gabe gaude. Noski, oraindik ere badaude salbuespenak, Tele 5 izan ezik. Biharko prest omen daukate HIESaren aurkako txertoa nahiz usteltzen ez den tomatea, baina hori bai, jende jakin batek bakarrik dakizki formulak eta sekretupean gordeta gaude gainera, kokakolarena bezala. Nola esango diote bada mundu guztiari, Mundu guzti hori menpean edukitzeko formula.

KONTURATZERAKO berdin jokatzeko ari gara, bizitza presaka ez bada ezin dugu ulertu. Dena neurtua Mac Donaldestan bezala: hainbeste denbora zerbitzatzeko, hainbeste jateko, ordaindu eta kalera. Hau da jaio, hazi eta hezi batera egin, hil eta pakea. Gozatzea beste Mundurako, han astirik izaten bada.

I N A K I M U R U A

Esate baterako, lehen herrian taberna bat bakarra zegoenez, atera edatekoa eta lasai kontu kontari edaten zen. Kulturizatzailea, berez. Gero nola taberna asko jarri zituzten, denetara iristeko, azkar ibilita ere justu. Orain berriz aldatu dira gauzak, sartu taberna batean eta tragoa eskatzearekin batera, barrakoari errepasoa eman, zigarroa piztu, kiniela egin, tragaperrasi dirua sartu, bideoan ematen ari diren pelikulan 10 segunduko hildako bat ikusi eta hori dena bafleetatik ozen datorren musika entzun eta erritmoari jarraituz. Besterik?

PENTSA ezazue, bertsoa ere edozeinek moxkortu orduko (salbuespenak aparte) kantatzen zuen zerbait zen orain arte eta ez dira bada hor ere kinielak egiten hasi! Gainera zaldiei legez bertsolari bakoitzari zenbakia jarri eta karreretan bezala egitea proposatu zuenik ere ba omen. Laister hasiko dira jaialdi erdian «mil asules» eginez.

Zer egingo ba, ni batzutan (ez beti, eskerrak!) nere lurra, airea eta ehizalekua gauetik goizera aldatu didaten susmoarekin sentitzen naiz. Nerea, oso muga estuak —gero eta estuagoak— dituen erreserba bat ez ote den sentsaziopean. Horregatik sentitzen naiz gero eta indioago.

Kepa Junkerak disko berria plazaratu du John Kirkpatrick eta Riccardo Tesirekin

«Gure herria eta trikitixa Europar erakusten saiatu naiz»

Trikitalari ezaguna, beti gauza berriak asmatu eta gauzatu nahian, urteetan zehar trikitixa irakasten dihardu eta asmatua du horretarako metodo berria ere. Aspaldi honetan, kanpoan ibili da Kepa Junkera Euskal Herriko trikitixa zaharra erakutsi nahian, eta hor aurkitu ditu italiar bat eta ingeles bat: Riccardo Tesi eta John Kirkpatrick. Beraiekin Trans-Europe taldea sortu du. Plazaratu duten diskoa eta bere proiektuen berri eman digu Junkerak.

ARGIA. Hiru akordeoi-larik osatu duzue Trans-Europe taldea.

KEPA JUNKERA. Diskoa egiteko lehenbizi Europa aldera atera behar izan dut eta bertako musika eta musikariak ezagutu. Akordeoia eta trikitia mundu osoan zehar hedatua dagoen instrumentua baita, oso herrikoia.

Tesik eta Kirkpatrickek hirukote bat egitea proposatu zidaten, oso hedatua baitago kanpoan talde asko sortzea, ezberdinak. Ni ere, Bilbon bizi beharrean Parisen egongo banintz, ziur naiz dagoeneko izango nituzkeela bost edo sei musika esperientzia ezberdin.

A. Trikiti eta akordeoiak bakarrik erabili dituzue grabaketan.

K.J. Diskoak hamahiru kantu ditu: batzuk bakarka konposatu ditugu, baina konponketak beti batera egin ditugu. Beti elkarri laguntzen, gehitzen. Besteak beste, flamenko musikan oinarritutako kantu bat grabatu dugu, gure herriko fandangoan abiatutako beste bat eta Bizkaiko Durangaldetik bost dantza hartuta *potpourri* antzeko bat egin dugu.

A. Zergatik trikiti eta akordeoiak bakarrik?

K.J. Ez dugu ez pandorik ez beste instrumenturik erabili. Nik orain arte egindako hiru lanetan musika tresna asko erabili ditudala aipatu izan didate, nolabait trikitixak berak protagonismoa galtzen duelakoan edo. Lan hone-

tan garrantzia osoa trikitiaren soinuari eman diogu. Beste instrumentuen beharrik eza plazaratu dugu, oso zaila da, baina lortu dugu. Beti ez da derrigorrezkoa baxua eta bateria erabiltzea. Trikitixak berak eraman dezake erritmoa. Gainera, pare bat kantu kenduta, beste guztiak hitzik gabekoak dira. Bik dute hitza, ingelesez, eta Kirkpatrickek kantatzen du.

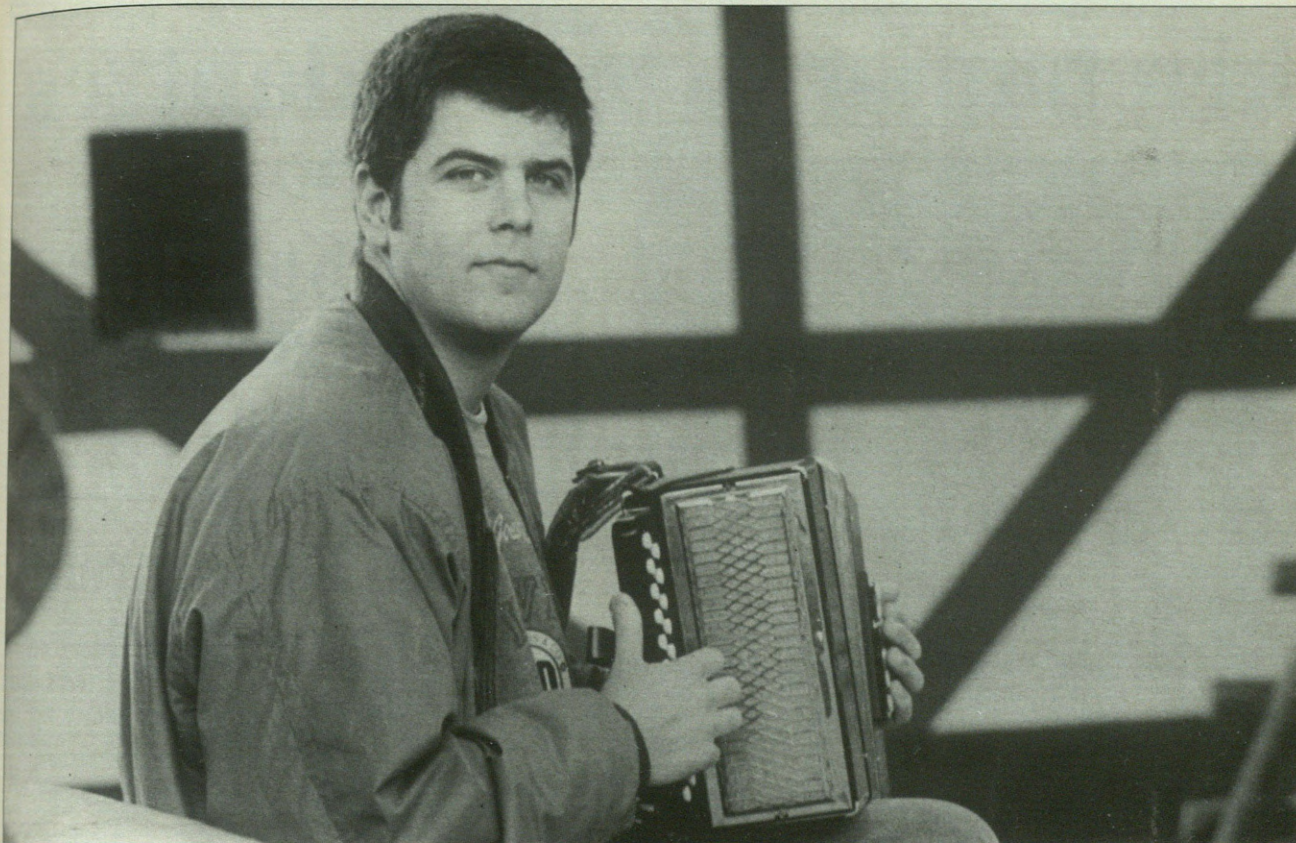
A. Zer ekarpen egin dio Kepa Junkerak eta euskal trikitixak hirukoteari?

K.J. Ni saiatu naiz, nolabait, gure trikitixa besteei erakusten, eta hori da garrantzitsua. Ni ez naiz irlander abestiak jotzen hasiko, nik hemengoak erakutsi behar diet besteei, geure izaera, herriarena erakusten saiatu naiz Europar zehar. Nik euskal musika erakutsi die dan moduan, beraieganetik berdina jaso dut.

A. Zer egin behar duzu bementik aurrera, hemen eta kanpoan?

K.J. Egia esan burutazio asko ditut, batzuk egin ahal izango ditut eta beste batzuk agian bidean eta asmo hutsean geratuko dira. Bai talde bezala, bai bakarka edota besteren batekin lagundua, badaukat kanpoan ibiltzeko aukerarik. Horrela, datorren urtean Holandan, Suedian, Finlandian egoteko aukera

■ «Bilbon bizi beharrean Parisen egongo banintz, ziur naiz dagoeneko bost edo sei musika esperientzia ezberdin izango nituzkeela» ●

Riccardo Tesi eta John Kirkpatrickekin kaleratutako diskoan trikitia eta akordeoia bakarrik erabili ditu Kepa Junkerak.

izango dut, baita Kanada eta Estatu Batuetan ere.

Diskoei dagokionez badaukat egitekorik. Elkar disketxari proposamen bat egin diot: aspaldiko trikitilariekin albo batera utzitako kantuen bilduma egitea, eta horretarako lehen jotzen ziren baltsak, dantzarako doinuak... bilduko ditugu. Soinu hori niri beti gustatu izan zait. Txikia nintzenean gogoratzen dut gure aitona panderojolea horrelako doinuak jotzen, eta beti atsegin izan ditut. Orain garai haietako trikitilariak hartuta horrelako disko bat kaleratuko dugu. Baina nik ez dut joko, koordinazio lanera mugatuko naiz, oso gustura gainera.

A. Nortzuk bartuko dute parte proiektu horretan?

K.J. Lan honetarako zazpi bat trikitilari bildu ditut: Laja eta Landakanda, Urrestilla-

ko Ahuntza, Azpeitiko Sakabi, Zumarragako trikitixa, Martin Aginagalde, Rufino Arrola bizkaitarra eta Epelde. Gehienak oso nagusiak dira, hasiera batean ezusteko bezala harrapatu bazuten ere, pozik daude orain. Abenduan grabatuko dugu eta datorren urtean kalean izango da dokumentu gisa aurkeztuko den lan berri hau.

A. Disko bonetaz gain, beste bat plazaratzeko asmoz aspaldidanik zabilta lanean.

K.J. Garirekin kaleratu behar nuen disko hori nire taldearekin grabatuko dut. Kantari lanetan Akelarreko Jesus Mari Lopetegi izango da. Dena dela, badut oraindik ezusteko batzuk emateko asmoa.

Patxi Gaztelumendi

VARILUXIK EZ BADUZU, EZ DAKIZU ZER GALTZEN DUZUN.

Varilux Comfort lente berria, MULTIOPTICASEk bermatutako egoitzapenarekin. Dagoen lenterik perfektuena distantzia luze, ertain eta laburrena ikusmen naturala izateko.

VARILUX COMFORT LENTE BERRIA. IKUSMENIK ATSEGINENA

Naturala, duen ikuspen-eremu zabalagatik, hurbiletik urrunerako aldaketa leunagatik eta buruari eta begiei mugitzeko ematen dien askatasunagatik. Eta gainera, diseinu eskusiboa, moderno eta edergarria. Lehenago edo geroago Varilux aukeratuko duzu. Ikusiko duzu zein atsegina den.

Lehenago edo geroago...

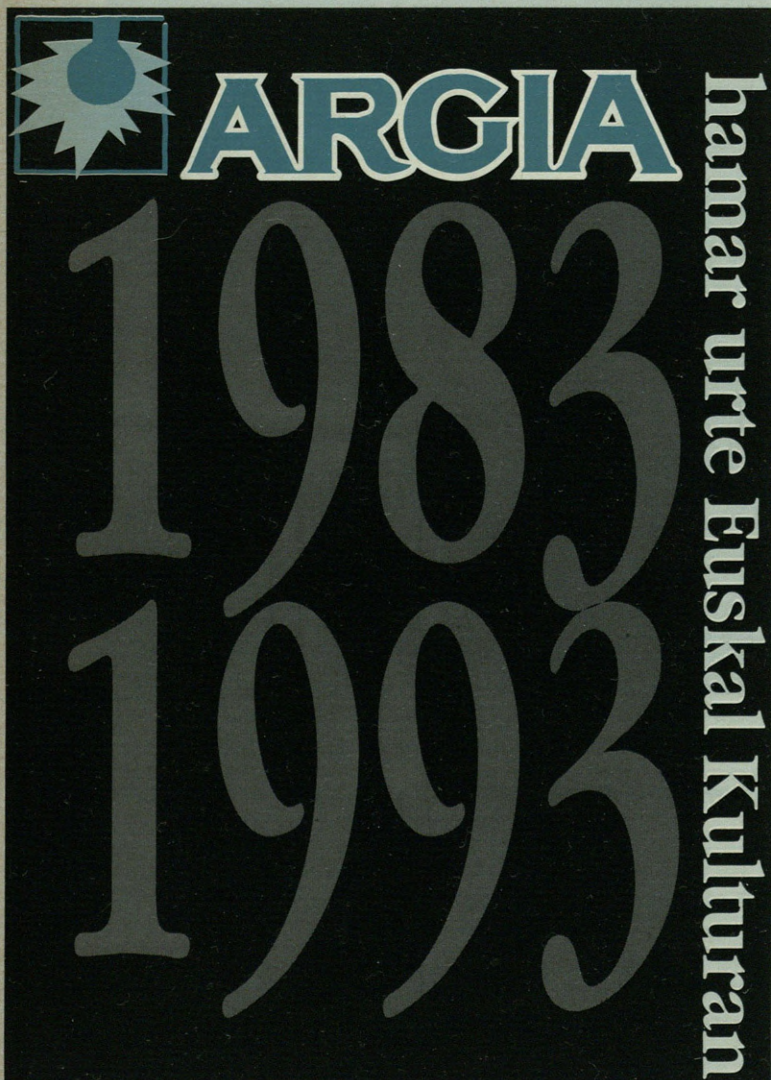
...VARILUX aukeratuko duzu

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

MULTIOPTICAS

Hernani, 4 - DONOSTIA

Euskal Kulturaren azken hamar urteen balantzea

▼
**Euskal Kulturaren
inguruko gertakarien
errepasoa eta kronika**

▼
**Euskal Kulturaren
1993ko urtekaria,
sailez sail**

▼
**Euskal Kulturaren
Agenda osatua**

HARPIDETZA SARIAK:

Hego Euskal Herria: 1.300 pezeta. / Ipar Euskal Herria: 71 libera. / Espainia: 1.300 pezeta. / Beste atzerriak: 1.650 pezeta. / Airez: 3.300 pezeta.

SALPUNTUETAN:

Hego Euskal Herrian: 1.700 pezeta. / Ipar Euskal Herrian: 85 libera.

HARPIDETZA TXARTELA

Tel: (943) 37 15 45 - Faxe: (943) 36 10 48

IZENA

LEHEN DEITURA

2. DEITURA

HELBIDEA

TELEFONOA

HERRIA

KODE POSTALA

HERRIALDEA

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTS. HELBIDEA

SUKURTS. ZKA.

KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDEDUN ZKA.

Bertso-hiriko auzune handienak: Bizkaia eta Nafarroa

Asteburu honetan txapelketak atsedenean hartu du; izan ere, igaro dira orain arteko kanporaketak eta datorren astean final-aurreen txanda izango dugu, txartela eskuratu duten hamasei bertsolariekin. **ARGIA**, astez-aste, herrialde ezberdinetako bertsolaritzaren egoera aztertu du, kanporaketen aitzakia hartuta. Azterketa herrenalitzateke Bizkaia eta Nafarroakoari erreparatu gabe, eta horretara gatzoz.

«Ari naizela, ari naizela...» Bizkaiko bertsolaritzaren neurria egindako leloa dugu.

BIZKAIA bertsolaritzaren lehendabiziko saia-kerak kopletan aurki ditza-kegu. Mende honen hasiera inguruan Arratia aldean eta Diman batez ere kopla zahar ugari daude, jendar-tean abestutakoak. Baina, bat-batekoaren mundua,

Muxikako Ariatza auzunean eta Berriatuan hazi zen.

Ariatza auzoa da Bizkaia osoan dagoen bertso gunerik emankorrena; Urretxin-dorra bertsolari ezaguna, Balendin Enbeita, eta gaur egun denok ezagutzen di-tugun Jon Lopategi, Ajuria

edo Enbeitatar anaiak, ho-rrren lekuko. Bertako Gerri-ko bertso eskolak urteetan zehar auzategia bertso lorez apaindu du.

Ariatzatik kanpo ere lan-du da bertsogintza, eta Biz-kaian aspaldi honetan ber-tsolari emankorrik sortu

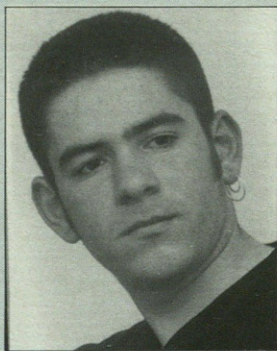

TAULATU GAINETIK

Bertso saioa edo visca Bizkaia!

LEHENENGO agurra: Egunon danoi; neska eta mutil, zahar eta gazte, beltz eta zuri, gorri ta berde, ta, ta, ta... Bizkaiko bertsolaritzari buruzko saio bat antolatu dut nere baitan (txapelketa ta guzti... noski!)

Pare bat buelta berotzeko: alde medikotik begiratuta, osasunez ondo dagoela esan beharko. Garai haietako Azpillaga, Lopategi, Amurizak egingako bideak badu segidarik. Lehenengo semaforoan dagoen beste talde horretan Jon Enbeitak darama 'dieciseis valvulasa', baina hor daude motor bajuxeagoekin Areitio, Ajuria... Mañuk diesela darama eta Txiplasek kotxea ondo daukan arren ez diote garajetik ateratzen uzten (ez omen dauka karnetik). Eta azkenik, hor gaude 'L'dunen taldeko gazteak, noizbehinka *«ceda el paso»* ko kartelari paso egin eta azeleradan ate-

UNAI ITURRIAGA

reaz. Temako gaia: Bizkaiko txapelketa hor dago egon, eta horrek bere pisua duen arren, argi dago Bizkaiko saio gehienak (Euskal Herrikoak bezalaxe) elitekoek daramatzatela (...?)

Baina ...Egia da baita gauzak dauden bezala zerbaitegatik daudela eta aspaldion berriz ere Bizkaia bertso panorama itzultzen ari dela.

Puntua emanda: Gazteak gero eta ugariagoak dira eta betiko hirurotaz gain gehiago ere badaude eta dextente onak gainera

baina gaztetxoagoak ere badaude eta atzetik bulzaka ditugu dagoeneko (Uff! Uste nuen ez nuela bukatuko!).

Bakarkako gaia: 1) 'Txapelketa?' 2) 'Genetikaren mugagabeko aurkikuntza harrigarriak'. Lehenengoa. Bale!

Lau urtean behingo zita honek kaskoak berotzen dizkio askori, bai horixe. Beti esan izan da bakoitziari tokatzen zaiona eman behar zaiola, baina txapelketak balantza desorekatzen du aldi oso. Halere, hortxe dago, ta hortxe gaude. Jon gogoan zaitugu!

Azken agurra: 'Dagoe-na dago, ez dagoenik ez'. Txapelketa den zozketa horretan, bueltaka gabil-tza batzuk baina beste batzuk ere badaude tanbolin-nean sartu ere egin ez direnak, edo dagoeneko saririk gabeko dezimoe-tan geratu direnak. Besterik ez, euskaldun jator, jaiak ondo, ondo pasa!

bada, hori Xabier Amurizak dugu. Amurizak txapelketak irabazi ezezik, beste ekarpenik ere egin dio bertsogintzari, berritasunez bete du, eta belaunaldi berri baten zubi bilakatu da.

Txapelketa nagusi hone-tan belaunaldi berri hau da Bizkaiko ordezkari nagusia, parte hartu behar duten ha-maika bertsolarien artean zazpi gazteak baitira. Aipatutako zazpi gazte horiek, aspaldian, Lopategiren es-kutik plazaratutakoak ditu-gu: ikastetxeetan zehar bertsolaritza landuz, lortutako emaitza. Aspaldian horretan ari da Lopategi, bere ardu-rapean 80 ikastetxe ditu eta gutxi gorabehera 6.000 haurrek daukate piztua ber-tsoaren grina.

Eskolarteko txapelketak izaten dira guzti hauen gai-tasuna erakusteko froga ona, eta aurren, 14 urte bi-tartekoetan 50 gaztetxok parte hartu dute, Joseba Go-jenolak eskuratuz Bizkaia-Arabako txapela; 18 urtera artekoen mailan, txapelketa nagusian dabilen Igor Elor-tza izan da txapeldun, 30 lagun artean. Bi hauek irabazi dituzte, era berean,

LEIHAKETA

**Kubako 15 egunetarako bidaia eskuratzeko
Azaroaren 30 baina lehenago erantzunak
bidali behar dituzuela gogorazi nahi dizuegu**

Euskal Herrikoak ere. Eskola orduetatik kanpo ere lantzen dute askok bertso-laritzak, eta horrela, Bizkaia osoan zehar, hogeit bat bertso eskola daude. Hauek ere bertsogintzan berebiziko garrantzia dute.

Nafarroako sekretua

entsaezina zen duela urte batzuk Nafarroako bertsolari batek —Manolo Arozek— Txapelketa Nagusian finalerdietara pasatzeko aukerak izatea, eta kanporaketetan bi gaztek parte hartzea —Estitxu Arozena eta Amaia Telletxeak—. Az-

ken hamar urteotan bertso ekoletan egindako lana eta saioen gorakadan datza Nafarroako bertsolaritzak bizi duen unearen sekretua.

Historiari erreparatuz,

1936an izan zen lehenengo Nafarroako Bertsolari Txapelketa, eta gerraren ondorioz hurrengoa ez zen egin 1960. urtera arte. 1966koa eta gero, etenaldi bat izan

Nafarroan, hainbeste gazte taulatu gaineen sartzen ez direla daude azkenaldion. Nork espero zuen halako arrakastarik?

Bide onean aintzina

DUELA hamalau urte Lesakako Herriko Etxera Paulo Yantzi bertso sari-keta ikustera joan zena nekez geldituko zen askietarik, bertan ikusitakoaz edo Nafarroako bertsolaritza-zen egoeraz. Izan ere, nafar bertsoa zulora makurrarazteko arrazoien artean, ez baitziren alferrekoak gertatu 1966an jokaturako azken txapelketatik iragandako urteak. Etenaldi latza izan zen hura, latzegia, jada gorantzako bidean abiatua zen Gipuzkoako bertsolaritzaren arrastoa harrapatzeko ere.

Alabaina, joan den apirilean Iruñeko Gaiarre Antzokira Nafarroako Bertsolari Txapelketaren

KIKE DIEZ de ULZURRUN

saio nagusira ailegatu zenak, aurpegi baikorragoa agertu zuen, noski, bertsolarietarako erakutsitako manerez. Bertsolari helduak gazteekin batera elkarren kontrako lehian ikusi zitu- en entzuleak. Nafarroa-

ko finalista haiek Euskal Herriko Txapelketa Nagusian ari dira, eta ez gaizki.

Horrek denak adierazi nahi du, sekulako lana egin dela azken urteotan, hots, Paulo Yantzi sari-ketatik Nafarroako Txapelketara pasatu zen, Nafarroako Bertsolarien Lagunak Elkarteak sortu eta elkarrekin horrek bultzaturik bertsolaritza irakaskuntzan sartu zen.

Bada, horren ondorioa da mailaz eta kopuruz gora doala bertsoa Nafarroan, mugaz hegoaldeko Nafarroan behintzat, eta aurrean bertan sei bertso eskola lanean ari dira: Leitzan, Goizuetan, Sakanan, Elizondon, Lesakan eta

Iruñean. Eskola horietakoak dira, konparazio batera, Txapelketa Nagusiko bi neska bakarrak, Amaia Telletxea aranztarra eta Estitxu Arozena lesakarra, eta aurrera begira zer erran handia izanen du gazte sorta berriak. Espero dezagun, bertsalde, Txapelketa Nagusian aritzeak ateak zabalduko dizkiola hainbat bertsolari, bai Gipuzkoan baita Nafarroan ere. Izan ere, Nafarroako bertso antolatzaile anitz eta anitz modaz gidatzen dira saioak antolatzerakoan, hau da, «Hitzetik hortzera» programaz eta zoritxarrez, bertze erreferentziarik ezean, baztertu egiten dituzte nafar bertsolariak.

HISTORIAREN ATEA ZABALIK

«Beste kupeleko sagardoa da Amuriza»

XALBADORRI jotako txistuak eta gero, hamabi urtetako zuloa ezagutu zuten txapelketek. Euskaltzaindia minduta erretiratu zen, Alfonso Irigoienek dioenez «EAJko batzuk txapelketen inguritik dirua lortu asmoz» egindako saioa ikusita. 1980an jasoko zuen baina, birritan, lekukoa, «euskal kontzientziaren zabal-kundean bertsolaritzak izan duen eta duen garrantziaz jabetuta».

1980ko Errege egunez jokatu zen txapela. Hamasei bertsolari aukeratu ziren hasieratik, 'lehen

mailakoak', eta horietarik zortzik Karmelo Baldako bidea hartu zuten: Etxeberría, Azpillaga, Garmendia, Amuriza, Jon Enbeita, Xanpun eta Larrañagak. Irabazlea, gogoan duzue, Xabier Amuriza gertatu zen, eta honakoa zuzendu zion Gorrotxategik azken agurrean: «Ainbeste urtean txapel aundia/ egondu da Gipuzkua'n/ eta Errege-egun onetan/ Bizkairano bera juan;/ us-te det oso ondo dagola/ gaur jarri duten lekuan,/ nere anai bat balitz beze-la/ maite detanan eskuan/

merezi dek ta, lagun Xabier,/ gorde zak urte askuan».

Baita asmatu ere. Bigarren Jon Enbeitak egin zuen, bestearen itzalean, baina. Hortik aurrerakoak bertsolaritzaren orrialde nagusietan idatzirik daude, nola «Basarrik 1935ean ekarri zuen berritasuna, hemen gauditu egiten da. Izan ere, bertsolaritza sagardotegitik plaza eta antzokira jaso bazegoen, unibertsitate eta eskolatu- en mundura sartzen da» hala «Amurizarena beste kupeleko sagardoa da» edo «Amurizak erakutsi duenak itxaropen berri bat sortarazten du bertso munduaren etorkizunaz»...

Bere liburu baten izena errepikatuz, menditik mundurako bidean jarri zigun, txapelketa haren ondotik, hitzaren artea.

ketak 1983tik aurrera, eta orduan sortu zen Nafarroako Bertsolari elkarteak. Urte honetatik aurrera Nafarroa eta Ipar Euskal Herriko txapelketak batera egin dira.

Lehen bertso eskola 1981ean izan zen Iruñean Xabier Amurizaren ardura- pean, eta gaur egun, sei eskola daude martxan Lesakan, Goizuetan, Iruñean, Elizondon, Leitzan eta Sa-

kanan. Bestalde, Nafarroa osoko ikastetxeetan — eta kola zein ikastoletan — ematen du Lontxo Aburu- z bertsolaritza ikasgaia.

Azken bost urteetan izenberritzea izan dela bertsolarien artean komentatu digu «Nafarroako Bertsola-

■ «Nafarroan bertsolaritzak gora egitea moda den edo benetan zaletasuna sortu ote den aztertu behar da» ●

PABLO JOSE ARISTOREN

tza» liburua idatzita dauka Pablo Jose Aristorenak. Ber- ustez, Nafarroak bizi du- una bertso eskolek emate- dako fruituen eta, neurri b- tean, bertsolaritzak ber- azken urte hauetan izan- duen arrakastaren ondori- da. «Aztertu beharko litz- teke Nafarroan moda- zala ari den gora egiten e- benetan zaletasuna sor- delako».

Probintzia honetan egi- diren saioen artean, u- koak Nafarroako Bertsol- Elkarteak antolatzen d- Nafarroako Gobernua- dirulaguntzaz. Gutxi go- behera 40-50 saio antolat- ditu urtean Nafarroako B- tsolari Elkarteak berak, horietaz gain, ekimen p- batuek ere kudeatzen dit- te herrietako plaza, pilo- leku edo ostatueta.

Patxi Gatzelumen

Xabier Amurizak 1980ko txapela irabazi ondoren, bertsolaritzaren muina irailli eta aro modernorako bidean lerratu zuen (Sendoa bildumatik hartua).

zen, eta 1979. urtean zabal- du zen Nafarroako txapel- ketaren hirugarren epea. Urte horretan eta hurrengo hiruretan Paulo Yantzi saria jokatu zen Lesakan. Nafa- rroako Bertsolari Txapel- keta izena hartu zuen lehia-

txura baino gehiago...

FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ANTZA

Maisuen Eskutik

Industrialdea 1-2 20160 LASARTE-ORIA
Tel: (943) 37 07 38 - 37 15 45 Fax: (943) 36 54 93 - 36 10 48

Alberto Breccia hil da Buenos Airesen

Alberto Breccia maisu handia galdu du munduko irudigintzak

Hirurogeita hamalau urte zituela hil da Alberto Breccia komikigile, marrazkilari eta ilustraziogilea. Urte luzetako langintzan, ahanztezinezko opariak eskaini dizkio Montevideon jaiotako argentinar honek komikigintzari: «Mort Cinder», «El eternauta», «Perramus»... Borges komikietara egokitzeke nahia bete gabe zendu zen hilaren hamarrean.

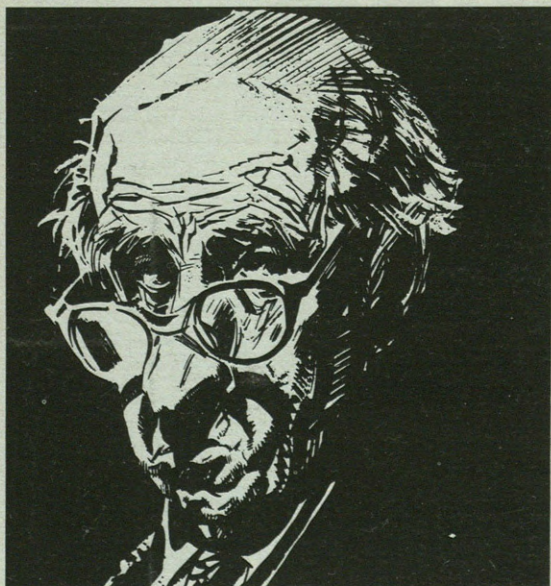
HILTEGIKO behargin izateari uzteko modu bakarra irudiak egitea zela erantzuten zuen Alberto Brecciak bere hastapenen non-

dik norakoaz galdetuz gero. Uruguayn jaioa zen Breccia, 1919an, baina hiru urte zituela Buenos Airesera joan eta han hazi eta hezi zen,

bazter auzuneetan, tango musikaren erritmoan.

Hastapenetan irudi umoristikoak egiten zituen -hori zelako garai hartan Argenti-

nan egiten zen komiki mota bakarra-, baina pixkanaka beste alor askotara zabalduz joan zen. Orduko maisu gisa Milton Caniff aipatzen du Brecciak: «Haren lanei begira ikasi dut nik irudietan kontatzen. Biñeta, orria konposatzen ikasi nuen. Bakarrean ikasi behar izan nuen: inolako eskoletara joan gabea nintzen eta oso txarto marrazten nuen».

«Mort Cinder»-en laguna den Ezra Winston, Brecciak irudikaturiko zahartzaroko autoerretratua.

Onoren Hector German Oesterheld ezagutu eta harekiko elkarlan emankorra hasi zen: «Sherlock Time», «Mort Cinder», «El Eternauta», «La vida del Che». Brecciaren ustez, heroiaren definizio klasikoa aldatu zuen Oesterheldek, manikeismoa gainditu eta hezur-haragizko heroiak sortu baitzituen, Argentinako diktadurapean 'desagertu' zen arte. Eta planteamentu desberdin honi grafismo berria ere eman zion Brecciak, aro bat markatzen duen «Mort Cinder» pertsonaiarekin.

Etengabe esperimentatu eta aurreratu beharra zuen Brecciak eta, beste gauza batzuen artean, literatura ere hartu zuen abiapuntu egokitzapenak nahiz ilustrazioak egiteko. Gogoangarriak dira Lovecraft eta Poeren kontakizunez egindakoak eta, burutu ezingo dituenen artean, Borges

Giza eskubideen alde Gasteizko Udalak kaleratu zuen «Hegoaldea» argitalpenerako irudia.

ipuienak daude.

Eta bukatzeko, marrazkigilearen beraren hitzak, hainbat kritikarik beltza eta zaila adjetiboez kalifikatu duten bere marrazkigintza-ren gainean: «Hirurogei ur-

teko zapalketa, estatu kolpeak, herri zapuztuak, zerrua atzamar batez ukitzen duenean kolpatua den herria. Ezin dut guzti horretatik kanpo geratu: hori dena nire lanetan agertzen

da, nabitanabiez. Sakonean, erromantikoa naitzela uste dut eta ez marrazkigile 'beltza'.

J.M. Heritz

XABIER ALDAI

bala zeru urdina

Moderno da Xabier Aldairen poesia, Gabriel Aresti ezkerro modernoena; belaunaldi baten itule datekeen nortasun handiko boza. Poema liburu batek eman dezakeena ematen du «Bala zeru urdina» honek, bere garaikoa izateko sena eta grina. Aspaldian irakurri ditudan poema gihartsuenetako batzuk hemen dira.

JOSE LUIS OTAMENDI

S U S A

literatura
argitaldaria

(943) 37 07 38 / 37 15 45

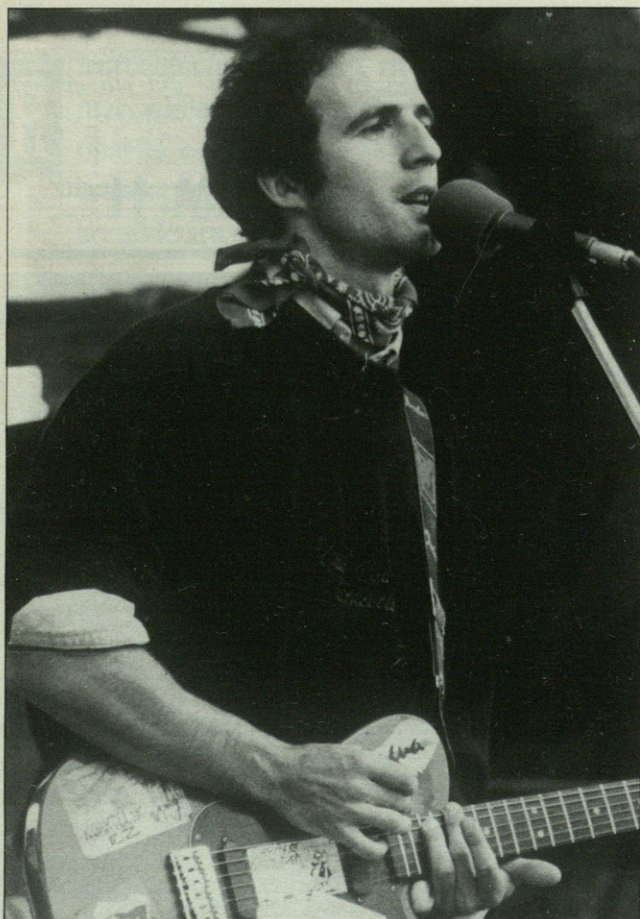
AZAROAK

26

■ MIKEL MARKEZ ARRASATEKO KIROLDEGIAN

ARRASATEKO AED (Arrasate Euskaldun Dezagun) elkarteak bere hamargarren urteurrena bete duela eta, datozen egunotan burutuko diren zenbait ekitaldi antolatatu ditu.

Ospakizun egitarauaren barruan, kantaldia izango da Arrasateko Kiroldegian azaroaren 26an. Gaueko 10etan hasiko da, eta partehartzaileak **Anje Duhalde, Mikel Markez, Niko Etxart eta Lanperri eta Miliku trikitilariak** izanen dira. 800 pezeta (36 libera) balio ditu sarrerak.

POTTOKA, Balerdi-Balerdi eta Morau arituko dira azaroaren 27an Añorgako zineman. Gaueko 10etan hasiko den kantaldi honetan Balerdi-Balardikoen laguntza izango du Pottokak bere piezak jotzeko garaian, taldea eta kantariaren emanaldiak nahastuz, eta Morau hernaniarrak bere maketetako piezak eta zenbait berri ere eskainiko ditu. 500 pezetaren (22 libera) truke lor daiteke sarrera. (Argazkia: Ander Gillenea).

AZAROAK

26

■ GAZTEEN BERTSO JAIALDIA

SAN Andres jaietako egitarauaren barne antolatatu du **...eta kito!** euskara elkarteak Gazteen Bertso Jaialdia. Azaroaren 26an, gaueko 10.30etan izango da saioa Eibarren, Orbea pilotalekuan, eta bertan **Estitxu Arozena, Maddalen Lujanbio, Jesus Mari Irazu, Jokin Solozabal, Unai Iturrriaga eta Igor Elortza** bertsolari gazteak arituko dira.

300 pezeta balio ditu sarrerak, eta berrikuntza bezala, **Anjel Mari Peñagarikanok** jardungo du lehenengo aldiz gai-jartzaile lanean.

AZAROAK

27

■ MUSIKA-DANTZALDIA ERRATZUKO PILOTALEKUAN

XORROXIN Irratiak antolatu du musika-dantaldia azaroaren 27rako Erratzun. Pilotalekuan, gaueko 10.30etatik aurrera bi talde arituko dira: **Zaldibobo eta Tapia eta Leturia**.

Urtero bi kantaldi antolatzen ditu Xorroxin Irratiak, bat udaberrian eta bestea udazkenean. Horrela, maiatzean E.H. Sukarra eta Julio Kageta taldeek parte hartu zuten rock jaialdia egin ondoren, musika-dantaldia izango da larunbat honetan.

■ TRIKITIXA LARRABETZUN

AZKEN aldian hainbat gaztetxe itxi dituztela eta, herri afaria antolatu du larunbaterako **Hori Bai** gazte elkarteak. Larrabetzuko gaztetxean gaueko 10.30etan hasiko da afaria, eta ondoren duela gutxi Iker eta Larraitzekin erdibana diskoa plazaratu zuen **Maixa eta Itziar** bikoteak bere doinu alaiak eskainiko ditu.

AZAROAK

28

■ LEGAZPIKO ABESBATZA AZKOITIKO PARROKIAN

ASTEBURU honetarako Azkoitian antolatu diren kultur ekitaldien artean, Legazpiko Abesbatzak kantatuko du Parrokian, igandean, arratsaldeko 6etatik aurrera. Beste musika emanaldia ere izango da asteburuan, eta horrela, **Azkoitiko Musika Banda eta Iraurgi Abesbatza** arituko dira ostiralean Baztartxo Antzokian.

AZAROAK
28

■ MUSIKA ETA ZINEMA AMAIA KULTUR ZENTROAN

ARLO ezberdinetako bi ekitaldi ikusi ahal izango dira igande honetan Irungo Amaia Kultur Zentroan. Egurdiko 12.30etan zenbait pieza joko ditu **Irungo Musika Bandak**, eta arratsaldeko 5etatik aurrera, «Behiak» **Julio Medemek zuzendu zuen lehen luzemetraia** eskainiko du Amaia Zentroak.

AZAROAK
30

■ GUGGENHEIM-EKO OBRAK BILBON

AZAROAREN 30etik aurrera ikusi ahal izango dira Bilboko Rekalde Aretoan «Guggenheim Bildumako Maisu Lan Modernoak» erakusketa osatzen duten 36 obrak. Salomon R. Guggenheimek sortu zuen erakundeak New York eta Venezian dauzkan ondareetatik ekarri dira lan hauek Bilbora.

Matisse, Picasso, Chagall, Braque, Kandinsky eta Malevitch artistek, besteak beste, mende hasieratik 30eko hamarkadara bitarte egin zituzten obrak biltzen dira otsailaren 6ra arte Bilbon zabalik izango den erakusketa honetan.

■ SEI ARTISTA GAZTE AMERICAN

HILABETE osoan ikus daitezke Gasteizko Amerika aretoan sei artista arabar gazteren obrak. Arte galeria honek iaz antolatu zuen lehiaketako irabazleak dira **Alfredo Alvarez, Txaro Arrazola, Juan Carlos Meana, Pablo Milicua, Arturo Rodriguez «Fito» eta Javier Tudela**; eta beren lanek Arabako Arte Ederretako Museoaren ondarea osatzen dute honezkero.

Alvarez eta Meanaren koadroak, nahiz Arrazola, Milicua eta Tudelaren eskulturak daude Americak azaroak 30era arte erakutsiko duen bilduman, eta Fitok pintura bideoarekin nahastu du.

■ ARGAZKI LEHIAKETA ARRIGORRIAGAN

MARTXAN dago Arrigorriagako argazki lehiaketako seigarren edizioa. **Gaia librea izango du parte hartu nahi duenak**, eta lanak azaroaren 30a baino lehen aurkeztu beharko ditu Arrigorriagako Kultur Etxean.

Zuri-beltzezko nahiz kolorezko argazkiak onartuko dira, eta informazio gehiago Arrigorriagako Kultur Etxean eskura daiteke (telefonoa: 671 23 61).

ABENDUAK
3

■ IPUIN LEHIAKETA ESKORIATZAN

GAZTEEI zuzenduriko ipuin eta olerki lehiaketa antolatu du Eskoriatzako Udaleko Euskara Batzordeak. **Bost urtetik hogeira bitarteko gazteek parte har dezakete** sariketa honetan, baina derrigorrezkoa da Eskoriatza edo Gatzagan jaioak izana.

Abenduaren 3a izango da lanak aurkezteko azken eguna, eta Eskoriatzako Udaleko Euskara Batzordera jo behar du informazio gehiago nahi duenak.

ABENDUAK
4

■ GAUPASA HENDAIKO IKASTOLAREN ALDE

HENDAIKO Ikastolaren aldeko gaupasa burutuko da datorren asteko larunbatean, hau da, abenduaren 4ean herri honetako portuan. Gaueko 10etan hasiko da jaialdia eta hiru talde arituko dira.

Banana Boat gasteiztarrek; rock, punk eta reggae estiloak nahasten dituen **Skunk** hendaia-rrak, eta aurrez ezagun bilakatu diren **Sorotan Bele** hondarribitarrak izango dira jaialdi honetako protagonista.

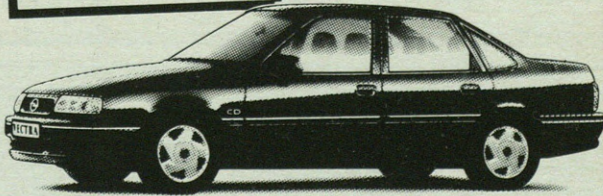

IBIL ZAITEZ GOI MAILAN

Martxan jarri auto baten benetako balioak. Martxan jarri ekipamendurik apartena. Martxan jarri segurtasun neurri erosoena. Martxan jarri Opel Vectra bat. Martxan.

300.000 Pereta*

BITARTEKO DESKONTUA

*Stock-ean dauden autoentzako promozioa hilabete honetan. **OPEL**

TALLERES OLA

Olabarrena Auzoa, z/g. Tfnoak: 76 33 44 / 45 / 46. **BERGARA** (Guipuzkoa)
Erakusketa **ARRASATEN**: Loramendi, 2. Tfnoak: 79 05 86
DEBA ARRO. LEINTZ BAILARA ETA GOIERRI GARAIrako kontzesionaria
OPEL AUTO DENDA OFIZIALAK. DENBORAREN PODERIOZ ONENAK.

L I B U R U A K

**«ARGIA, HAMAR URTE
EUSKAL KULTURAN,
1983-1993». ARGIA. 415 or.**

KALEAN da jadanik urterotzat osatzen dugun lana, euskal kulturaren gertakari guztiak

bildu nahian egina. Berrikuntza nagusia, hamargarren urtekaria izanik, 1983tik 1993ra bitartean izandako berriak biltzean datza. Era berean, azken urteak bere leku berezia dauka. Amaieran, ohizkoa denez, euskalgintzan ari diren guztientzat interesgarria izango den kultur agenda, pertsona nahiz musika talde, erakunde... eta abar luze baten helbideak eta telefonoak. Hori guztia gutxi balitz, Koldo Izagirre idazleak egin digu sarrera modukoa, hamarkada honen balorazioa. Azkenik, informazio zehatza aurkitzeko, pertsona eta gai aurkibideak erantsi ditugu ■

**«ADMINISTRAZIOA
EUSKARAZ».**

**HAAE. 2. ZENBAKIA. 1993.EKO
URRIA. 26 or.**

PROIEKTU sendoa erakutsi digu HAAEK Administra-

zioaren inguruko materiala berria, euskalduntzea eta abar ugari aurkezteko orduan. Erakunde publiko gutxiak osatu dute horrenbesteko informazio kopurua ematen duen aldizkariak. Euskal administrazioaz ez ezik, gure mugetatik kanpoak ere badator informazioa. Elkarriketak, albisteak, inkestak... ■

**«ARRAKASTA HIZKUNTZA
ARROTZETAN ZAZPI
IKASLEK NOLA LORTU
DUTEN». EARL W. STEVICK.
ITZULTZAILEA: USOA
LARRAMENDI. HABE199 or.**

HIZKUNTZALARI bikaina

B E G I B E L A R R I

D I S K O A N

Ibar Ezkerran ke gutxi baina musika on asko

BADIRUDI gauzak trakestu direla azken bolada honetan; herri xumeen ahotso gero eta ozenago entzuten da gure belarrietan. Bizkaiko Ibar Ezkeratik datozkigu soinu *rock&roller* atseginak, pop doinu guztiz goxoak, pop terminoa batere gustatzen ez bazait ere. Euskara garbi eta landuaz eginako abesti sorta honek bete dizkit bakarkako orduak, aitorpen, kontu, historio guzti hauek.

Nork esango luke, horrelako gune erdaldunetik, horrenbeste talde euskaldun on sortuko litzatekeela? Nahiz eta bertako fabrikek, ke gutxiago bota, soinu tresnek ez diraute egoera berdinean, eta ekite horretan bat baino gehiago sutan jarriko dute, eta ketan beste asko ere. Burdina hots

horretatik urturiko musika datorkigu soinu kuxara, gozotasun handiz jaurtiriko oihu eta kantu bilduma alegia.

Horrela bada, inguru honetan ikusentzule eta dantzariak badu musika euskaldun atsegin entzuteko parada onik. Gustura asko entzun ditzakegu zentzuzko hizdun abestiak, barnarakoia diren doinu eta kantuak. Zerbait adieraziz, iradokiz, nonbaitera bultzatzen zaituztenak, ekitera edota uneren batean jauzi egitera, besterik gabe.

Lasai batzuetan, gogorrako beste zenbaitetan, baina ondo, hitz batean esanda. Gitarra eta bateriak, egia esan, mugitzera behartzen dute bat, ingurukoak aspertzera heldu arte,

SASOI ILUNAK.
«HERRI XUMEAK». OIHUKA.

baina dantzatu eta dastatutakoak nork kenduko dizkit niri, eta ingurukoek jarrai dezatela musika klasikoa entzuten, niri bost!

PATXI GAZTELUMENDI

da liburu honen egilea. Orain artean lan ugari kaleratu ditu bigarren hizkuntza eta hizkuntza arrotzen irakaskuntzari buruz. Ildo honetatik abiatuz, honakoan irakasleari begira planteatzen du bere ekarpena. Irakasleentzako ezberdinak hainbat hizkuntza ikasten: norvegiarra, txinera, alemanera, portugesa, koreera... eta bakoitzak agertzen dituen aldekotasunak, arazoak eta abar ■

«SEX ERROTİK».
NAPARTHEID. 12. ALEA.
1993KO LARRAZKENA.

BETIKO ohiturari jarraituz, sorpresa ugari dakartza aldizkariak, ohizko istorioetatik at. Sexuari eskainia da go azken monografiko hau, benetan adierazgarria direla euren azala eta aldizkariaren osagaiak. «Gato bazka» ize-neko pastitxe ekologista gehitu diote aleari, gainera.

Gustuko duenak badu zer irakurria komikigile talde aktibo honen eskutik ■

«INDIANOA». TXILIKU.
ELKAR. 144 or.

IDAZLE eta irakasle zarauz-tarrak bi kontinenteren arteko zubian oinarritzen du eleberri hau, kapitulu edo abentura ezberdinetan banatua, European —Euskal Herriko taberna batean— sartzen da istorioa eta Hego Ameriketako oihanean amaitzen. Bitartean, hamai-ka kontakizun, pasarte... Oso istorio landua da planteatzen zaiguna, eta beste abentura-liburuak ekartzen dizkigu gogora, ia-ia intertestualitate iristen baita zenbait kasutan ■

«KARKARA». ORIOKO
UDALA. 25. ZENBAKIA.
1993.EKO AZAROA. 28 or.

BEJONDEIOLA oriotarren

aldizkari umil honi. Lan esker-ga baten ondoren lortua dute euren hilabetekaria 25. alera iristea. Hori dela eta, «Urte askoan Karkara!» artikuluan aldizkariaren barrenak erakusten dizkigute. Bada, ordea, besterik, erdiko mahaingurua, «Gazteak euskararen bueltan» izenburukoa, Jabier Zabaletari elkarriketa... ■

«LATINA BBB-2». ANA
LAZKOZ BOZALONGO.
ELHUYAR-ELKAR. 120 or.

HAUXE zen ikasketa ertaintan faltan sentitzen zen lan gutxiatariko bat. Bada azkenik latina euskaraz ikasterik. Egia esan, oinarritzko lana baino ez da, batez ere morfologia mailari mugatua, baina badira bestealde ariketak, hiztegia... Guztira hogeitaz kapitulutan banatzen da eta amaieran Erromako zibilizazioari bu-

ruz hainbat xehetasun ematen dira ■

«EUSKALTZAINDIAREN
OROI-IDAZKIA 1992».
EUSKALTZAINDIA. 165 or.

IAZKO memoria kaleratu berria du Euskal Akademiak. 1992an zehar buruturiko lanak, ospakizunak, sailez saileko proiektuak, organigramak, ekintza orokorrak eta akademi-zerbitzuak eskaintzen dira oso modu zehatzean azalduta ■

«TRISTURAREN TEORIA».
FELIPE JUARISTI.
MARRAZKILARIA: JON
ZABALETA EREIN. 48 or.

EZ da oso ohizkoa Felipe Juaristi haur literaturan margidurik aurkitzea. Lantxo honen bidez, 1992.eko Lizardi saria jaso zuen, ipuin lehiaketan. Hiru ataletan banaturik, narratzaileak bere herriaren deskripzio luze eta sakona egin du, istorioak, gertakariak, pasadizoak... ■

«HOR ZEHAU JAUIKA».
MERCE COMPANY.
ITZULTZAILEA: JON SUAREZ
BARRUTIA. SM.94 or.

ANA gazteak zortzi urtez galdera handi horietako bati erantzun behar dio: zer izan nahi du handitzen denean? Eta berak denetarik pentsatzen du, edozein lanbide du gustuko eta... ■

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

T E I L A K

■ TOLOSAKO TXOTXONGILO JAIALDIA

TOLOSAKO Nazioarteko Txotxongilo Jaialdiak hamaikagarren edizioa beteko du aurtén. Azaroaren 26tik abenduaren 4era bitartean, 22 talderen lanak bilduko ditu, batipat gazteei begira (10.000 inguru gazte hurbilduko direla espero da). 16 milioi pezetako (800.000 libera inguru) aurrekontuaz, Gipuzkoa osora zabalduko dira obrak Tolosako jaialdiaren ondotik.

■ ARABAKO ARTXIBOA

GASTEIZKO unibertsitate kanpusean kokatu den Arabako artxibo berria zabaldu da. Artxiboak, liburuak, testuak, agiriak eta argazkiak tratatzeko «azkeneko sistema informatizatuak» baliatzen ditu eta «Europako onenetakoa eta modernoenetakoa» dela aipatu du Gurutz Ansola Arabako diputatu nagusiak. Euskal Herriko historia osatzen duten materialak bildu dira, ikasle eta ikertzaileen erabilerari zuzenduak, batipat.

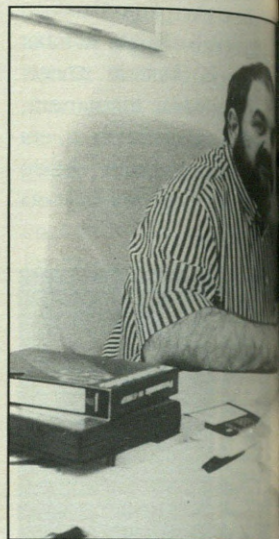
■ AITA BARANDIARANI OMENALDIA

AITA Barandiaranen omenez, 14 artistak arte obra berezia prestatzen dihardute, urtarilean argitara emateko. Lizar egurrez egindako kutxa batean 14 serigrafia lan bilduko dira, Aita Barandiaranen beste hainbat testu ezezagunekin batera. Manuel Bellok kudeatu eta Gipuzkoako Foru Aldundiak babestutako proiektuaren barne, lan berean oinarritako 65 kutxa erakutsiko dira.

■ KURSAAL BULTZATZEKO ELKARTEA

GIPUZKOAKO Foru Aldundiak eta Donostiako Udalak Kursaal zentroaren egitasmoa abiatzeko elkarteak sortu dute. Proiektuak, ordea, hankamotz darrai, ez Gasteizko gobernuak (8 mila milioi pezetako gastua —400 milioi libera inguru— lukeen Donostiako Kursalek, diru iturrien % 25 bertatik jaso nahi baitu) ez Madrilekoak ez dutelako laguntzarik ziurtatu.

E R R A N A K E R R A N

«Niri gorputzak Eusko Legebiltzarrean AEK-ko euskaltegien aldeko botoa ematea eskatzen dit».

Mario Onaindia, PSE-EEko idazkari nagusia.
El Diario Vasco, 93-XI-14.

«Oteizak euskal kulturaren behar-beharrezko modernizazioa bultzatu zuen askoz gehiago, esaterako, Jose Migel Barandiaranek edo Manuel Lekuonak baino».

Carlos Martinez Gorriaran, arte kritikaria.
Egunkaria, 93-XI-18.

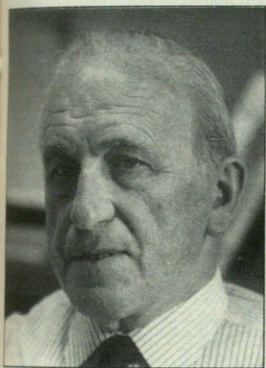
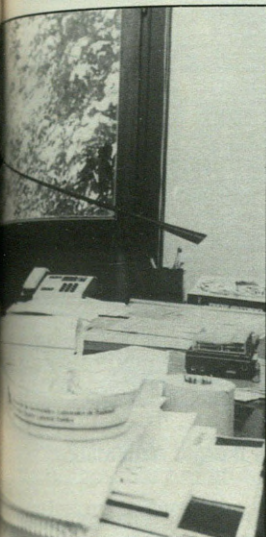

TXUTXU - MUTXUKA

BAIONAKO EUSKAL MUSEOA

AZKEN urteotan —1989tik aurrera— itxita egon den Baionako Euskal Museoak, 1995ean ireki ditzake ateak, bertako arduradunek adierazi digutenez. Ipar Euskal Herriari buruzko dokumentuak eta testuak jasotzeaz gain, Baionako museoan etnografiaren gaineko (altzairuak, jantziak...) materialeak bildu eta erakutsi dira, itxi artean. Arestian Grenet alkateak istearen alde agertutako jarrerak gainditu ondotik, etxea altxatzeko ahaleginak aitzineratuak dituzte, beraz.

NOR - NORI - NOR K

«Nazioarteko mailan ez da Txillida baino. Besterik ere izan beharko luke».

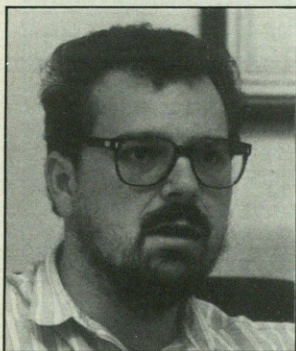
Juan Plazaola, Eusko Ikaskuntzako partaidea eta EUTGko dekanoa.
El Diario Vasco, 93-XI-15.

«Txotxongiloak bigarren mailako edo umeentzako ikuskaria dirudi».

Iñaki Karretero, Kiriki taldeko partaidea.
Egunkaria, 93-XI-18.

«Administrazioak antzerkiari begira egin duen bakarra bildako museoetarako obrak sortzea izan da».

David Barbero, antzerkigilea eta kazetaria.
El Mundo, 93-XI-15.

ERRAMUN OSA

zartatekoen politikak euskal kulturgintzari ekarri dizkion gaitz guztien aurkako txertoa aldarrikatzen aritu den arren, alferrik, beste behin, AEKrekin hartutako erabakiari Eusko Legebiltzarrak emandako bermeak erakutsi duenez. Ez du kontsentsurik lortu EUEren ekimenak; Arregik eskuak libre ditu, berriro ere, hainbaten masailak berotzeko ●

MARIBEL BELASTEGIRI

Arteszena egitasmoaren arduradunari «Kakatua berdea» antzezlanak emandako pozak aurpegia aldatu dio. 100 milioi pezeta inguru xahutu izanak hainbesterako ematen du. Gipuzkoako Foru Aldundian aurkitu dituzten aldeko haizeak, ordea, ez omen dira Eusko Jaurlaritzara heldu. Antzerkigintza hazteari uko egiten diotela dio. Kakatuaren oihartzunik ez dutela nahi, alegia ●

A.M. ALDEKOA - OTALORAK

urte bukaerako kultur ekitaldirik nagusia aurkeztu ohi digu: Durangoko Azoka. Aurten, inoiz baino beteago eta argitaletzez hornituago dator, krisi garaietan ere salmentarako interes berezia pizten duela erakutsiz. 1968. urtea gogoratuko dute eta Bernardo Estornes Lasa omendu. Betiko estuasunak ezagutuko dira ordea, egoitza hobeagoaren faltan ●

Aiton-amonek baserrietan lagun zituztenak

GURE ondare eta kulturaren oinarritutako erakusketak ugaltzen ari dira azkenengo boladan. Orri hauetan bertan eman genuen uda hasieran Asteasun baserriko tresneria zaharrari buruz egindako erakusketaren berri. Arrakastatsua izan zen erakusketa, eta haren ondotik, Gipuzkoako Diputazioak bultzatuta, beste batzuk ere etorri izan dira, horien artean Azpeitiko Zaharkinak izeneko erakusketa. Bertan baserriko tresneria zaharra biltzen da, eta erabilera kontuan hartuz, multzoka

dago antolatuta, bisitariak tresneriaren zentzua eta osotasuna hobeto uler dezaten.

AZAROAREN 14ean zabaldu zen erakusketa eta abenduaren 12ra arte luzatuko da, Azpeitiko Loiola 91 eraikinean. Ordutegia: goizeko 9etatik iluntzeko 9etara dago zabalik. Bertatik pasatzea edonorentzako da aukera aproposa. Alabaina, gazteenek aterako diote baliorik handiena, hain zuzen ere beraiei eskainia baitago. Ikastola, eskola, aisialdi taldeak eta

1.000tik gora pieza egongo dira ikusgai Azpeitian.

abarrekoak galdu beharko ez luketen aukeretakoa.

IKUS dezagun, dena den,

Azpeitiko Udalak eta Aranzadi Elkarteko Etnologi Sailak nola antolatu duten erakusketa. Erabileran oinarrituz lau talde desberdinetan banatu dute tresneria guztia:

— Baserriko bizitzaren hornidura: sukaldea eta tresnak; argia egiteko sistemak; pisuak eta neurriak; altzari tradizionalak; eta osasunketa eta garbitasuna.

— Nekazaritza ekoizketarako teknikak: lur prestatzea; hazi, ereite eta landaketarako esku tresnak; eskuz goldatzeko tresnak eta animalia traktiozkoak; inausi eta uzta bilketarako erabiltzen diren tresnak; abeltzantza eta artzantzarako tresnak.

— Garraio eta karrionako sistemak: pertsonaren karrorioa; arrastakako garraioa; errotaziozkoak; eta traktio sistemak eta eransgailuak.

— Bilketa eta ehiza tradizionala: zepo eta tranpak; eta xesto eta uzta bilketarako gauzak.

Badakizu, beraz, horrelakorik lehenik ezagutzeko aukera ez baduzu izan, zu ere joan zaitezke! ■

GAILURREAN

Everesten magaleko maratoia

MARATOI asko daude munduan, baina bat bera ere ez ondoko lerrotan aipatuko dizuegun honen tankerakoa. Ez da bertaraino hurbiltzeko proposamena, norberaren harriturari ihesalditxo eskaintzeko unea baizik.

Maratoi hau Everesteko Oinarritzko Basearen in-

guruan egingo da azaroaren 26an: 42.000 kilometro 5.200 metroko altueran. Partehartzaileak 80 inguru izango dira, gehientsuenak Europatik joandakoak. Espainiatik bi joango dira, Kataluniatik hain zuzen ere, Armando Oliver eta Jordi Basora. Baina zer du, ha-

da, Himalayako ingurune haietan korrika egiteak? Maratoi normal batean ere, bihotzak birikek har dezaketen oxigeno guztia bapo eskertzen badute, 5.200 metroko altueran, Donostian izan duten oxigenoaren erdia edukiko dute, konparazio baterako.

TENPERATURARENA da aldagairik gogorrenetakoa, korrikaldian zehar 40°ko aldaketak jasan ditzakete: lehen orduetako -20°ik lasterketa amaituko den 20°ra. Gora eta behekorrika, hotza dela eta eraman beharreko arropa gainean, elurra dagoe-nean *trekking*-eko botekin eta zapatilak bestela... Miresteke modukoa. On egin diezaiela kilometro tripakadak.

Aurtengoa maratoi honen hirugarren edizioa da.

MOKO FINA

● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

ELKARRIZKETA

HURA OTORDUA!

MIKEL BUJANDA

Kazetaria

Itsasoa eta lur barrenak

Mikel, sukaldean baino, trebeagoa da mikrofonoarekin. Bere platerak, izan ere, ez dira inon uhineratzeko modukoak. Donostiara jaio-tzez, aspaldi nafartua dugu, eta Otsagiko arkumea da gastronomia kontuan burura dator-kion lehen gauza. Bujanda, hala ere, itsasoa eta lur barrenak elkar-tzearen aldekoa dugu: nafar orburuak eta kos-taldeko txirlak nahastu-rik egin daitekeena esa-terako. Edota izokina ar-do gorri nafarrak lagun-duz gero. Mugaz hara ere, dena den, badago zer dastatua, Bujandata-rren etxean tarteka ego-kitzen diren pizza italia-rrak kasu. Gauza batean, baina, gauzak argi ditu Mikelek: nafarra da ardo gorri hoberena, eta bel-tza berriz errioxarra. Eta bat zein bestea frogatze-ko, Iruñean badago nora joana. Leku merkea nahi izanez gero, Alde Zaha-rreko Lanzale jatetxea da aukeretako bat. Garesti-xeagoa dugu, aldiz, Juan de Labrit.

Xiao Liang Liao: «Sukaldaritza txinatarrari hemengo zaporea gehitu diogu»

Bost urte daramatza Donostian jatetxe txina-tar baten buru. Udaberriko opiltxoak eta «hiru delizia» arrozaren arrakastak bete be-tean harrapatu du. Baina beraiei ere heldu omen zaie krisia.

ARGIA. Sukaldaritza txina-tarra gero eta arrakasta-tsuagoa da gure artean. Zer dela eta?

XIAO LIANG LIAO. Batez ere

eskaintzen den zerbitzua-gatik. Hau da, lana ongi egiten duen jatetxe txinata-rra langile onak dituen da.

A. Nola definituko zenuke

sukaldaritza txinatarra?

X.L.L. Ekonomiazko suka-larritza dela uste dut. Mota guztietako osagarriak onar-tzen dituen.

A. Hemen eskaintzen zai-gun janaria Txinan eskain dezakezuen bezalakoa al da?

X.L.L. Ez. Hemen ezin ditu-gu han jaten diren hainbat gauza zerbitu. Txindurriak edota suge okela, adibidez, hemen ez litzuke inork jan-go. Euskal Herriko jendea-rentzat gogorregia litzateke gure sukaldaritza. Egin du-guna da hemengo zaporea gehitu gure sukaldaritzari. Arrain gordina ere ezin zer-biturik ibiltzen gara...

AMAGOIA IBAN

SABEL FINA

Txinatar erara prestatutako okel zartagina intxaurrekin

OSAGAIAK

SEI LAGUNENTZAKO

450 gr idi solomo xerrak ●
3 soia saltsa koilarakada ●
2 baratxuri ale ● 2
koilarakada arto-irin ●
koilarakada 1 azukre ● 3
koilarakada landare olio ●
2 piper (baziak kenduta) ●
115 gr txikitutako intxaur ●
fin txikitutako jengibre
sustrai

PRESTATZEKO ERA

TXINATAR jakiez hitz egi-tean udaberriko opiltxoak bururatzen zaizkigun arren, aukera benetan zabala es-

kaintzen digu ekialdeko sukaldaritzak. Honako pla-ter hau, adibidez, arrakas-tatsuenetakoa da Euskal Herrian jatetxe txinatarreta-ra joaten direnen artean. Prestatzen erraza da zeharo. Hasteko, haragia zati txiki-tan moztu behar duzu. Soia saltsa, arto-irina, azukrea eta baratxuria ontzi batetan nahastu. Haragia gehitu or-duan, guztiari ongi eraginez zati bakoitza saltsaz estalia geratu arte. Orduerdiz utzi egoten nahasketari, eta on-doren olioak berotzen jarri zartaginean. Egindako na-hasketa bertara bota eta fri-

40 minutu nahikoa dira plater hau prestatzeko.

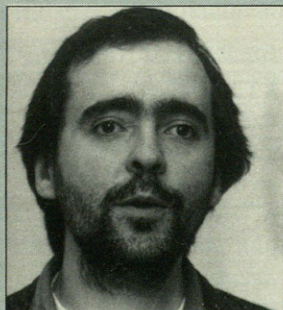
jitzen utzi 2-3 minutuz. Pi-perrak, intxaurrek eta jengi-brea ere bota nahasketari eta 3-4 minutuz mantendu guztia sutan. Bukatu duzu, eta ez ahantzi berehala zer-bitu beharreko platera dela hau. Txotxak edota sardes-ka erabili erabakitzea bes-terik ez zaizu falta ■

BATA ZURIA ERANTZITA

PATXI ANGULO

Elhuyar-eko kidea

Neutraltasunaz

Zientzia hitzaren esanahi zabalena, Artetik Zuzenbidera arlo guztietatik pasatuz, erabili nahi dut artikulu honetan. Zientzia orokor horren neutraltasunaz, hain zuzen, hitz egin nahi dut.

Nere aburuz, ez dago Zientziarik pertsonarik gabe, hau da, Zientzia ez da existituko inork ez badu lantzen. Hortik abiatutik Zientzia pertsoneri dagoela loturik esango nuke.

Zientzia zenbait pertsonaren lanbidea, zaletasuna, helburua, asmoa... bada eta, beraz, bizitzaren beste arloek bezala bere eragina du giza-banakoengan zein giza-taldeetan.

Mende honetan zehar Zientziak gero eta pisu handiagoa hartu du gizarte korapilotsu honetan eta inork ezin du ukatu Zientzia kontrolatzeagatik ahaleginak egin eta egiten dituztela, bai enpresa pribatuek bai estatuek.

Neutraltasun kontzeptua ezin zaio Zientziari atxekitu, pertsoneri baizik. Hau da, zientziaren neutraltasuna lantzen dutenen erantzunkizuna da eta bere erabilpenean bilatu behar da. Zientzia berez ez da ez txarra ez ona, aplikazioen ondorioen arabera baizik. Zientzia sua bezalakoa da, berotzeko ona baina mendiak erretzeko txarra.

Ez nator bat, beraz, Zientziaren neutraltasuna defendatzen dutenekin, ez eta Zientzia zientzia hutsa dela esaten dutenekin ere. Ez nago ados

ere zientzilari batzuek ematen duten argudioarekin, Zientziaren erabilpena beren eskuetan ez dagoela esaten ditugutenean.

Ezin da arma kimikoak sortzeko egiten diren proiektuetan parte hartu eta gero arma horiek sortzen dituzten kalte izugarrien erantzunkizuna politikari edo militarrei leporatu. Ezin da torturan erabiltzen diren metodo psikologikoak asmatu eta gero torturazaileri ondorioen erantzunkizuna egotzi.

Zientzilariak beraiek salatu beharko lukete Zientziaren erabilpen okerra, eta ez badute hori egiten ondorioen erantzule dira.

Matematika ez da irla bat Zientzian. Adibide bat jari nahi nuke Matematikaren arlo ezagunenetakoa, Estatistikan alegia. Herritarrek datuak (zenbakiak) hotzak eta egia- ren jabeak direla uste dute, hala saldu dietelako. Honela, datuak (zenbakiak) entzun edo ikusten dituztenean ontzat ematen dituzte eta ez dute beren objetibotasuna zalantzan jartzen. Baina datuak pertsona batzuek lortu dituzte, beste batzuek aztertu dituzte... eta azkenik, beste batzuek jakitera eman dizkigute. Pertsona guzti horiek neutralak balira datuen neutraltasuna ziurtaturik legoke. Baina, nola da posible, esaterako, hauteskunde-kanpainetan inkesten emaitzak horren desberdinak izatea? Badakigu inkestak metodo desberdinen bidez, enpresa desberdinek, garai desberdinetan, alderdi desberdinetarako, eta abar desberdinetan egiten direla. Baina, Estatistika objetiboa denez gero, emaitzak berdintsuak (batezbeste) lortu beharko lirarteke kasu guztietan.

Nere azalpena haxe da, alderdiek momentu bakoitzean interesatzen zaizkien emaitzak eta interesatzen zaien bezala aurkezten dizkigute, datuen objetibotasuna galduz.

Euli iruzurtia

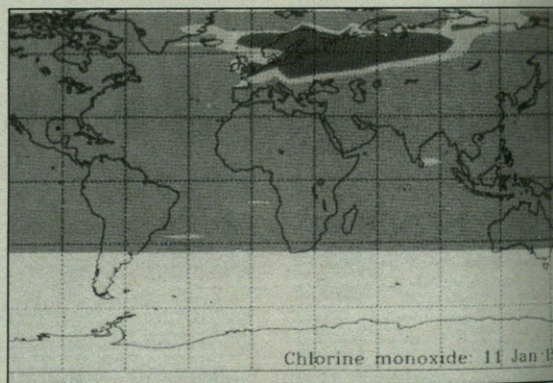
LONDRESEKO Natura Historiaren museoa ospetsua da adituen artean bertan ikusgai dauden piezengatik. Baina bertan ere bada iruzurrerako tarterik. Horrela frogatu du Andrew Ross ikerlari gazteak museoko piezarik preziatuenetakoa faltsua dela azaltzean. Orain arte ezagutzen den eulirik zaharrenaren fosila, «Fannia scalaris» espeziekoa, uste baino askoz ere denbora gutxiagokoa suertatu da. 38 milioi urte zituela uste izan da orain arte, baina mikroskopioz begiratzean, Rossek anbarrezko bitxia marra batez inguratua zegoela ikusi zuen. Gainera eulia ez zegoen erretsinatan itsatsia, zulotxo batean sartua bai-

Duela 38 milioi urteko euliak egungoak bezalakoa zirela uste zen iruzurra aurkitu arte.

zik. Duela mende bat inguru faltsifikatzailearen batek harribitxia moztu, zulotxo egin, eta bertan sartu zuen eulia, fosil garrantzitsu bezala saltzeko gero ■

EKOLOGIA

Ozono geruza gero eta okerrago

AZAROAREN 17an hasi zen Ozono Geruzari buruzko Nazioarteko Topaketetan garbi geratu zenez, azken aldian nazioartean sinatu diren hainbat akordio ez kutsatzaile izan arren, ozono geruzaren egoera txartzen ari da. 2000. urtera arte iraungo omen du ozono geruzaren mehetzeak —azken neurketen arabera %60 mehetu da jada—, beste 50 urte behar izateko gero berriro loditzeko. Azken datuen arabera, Antartida parean ozono geruzak duen zuloak 59,8 milioi kilometro karratukoa zen iaz.

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

KONPONKETAK

Amonaren panpinarentzat kirurgia plastikoa onena

BARBIE Superstar bat ezean, ziur gehienok ezagutu izan ditugula portzelana edo argizarizko panpinen batzuk. Askok gorde ere egin dituzte, antigoleko jostailu bihurtuz urteen poderioz. Horrelakoren bat baldin baduzu etxean, nahiz eta oso kaltetua egon, ez bota zaborretara, konpon baitezakezu.

PANPINAK arrailduraren bat baldin badu aurpegian, agurarrasetan edota tremen-tinatan bustitako kotoiz igurtzi zati kaltetua. Kontu izan ez dela gehiegi erabili behar metodo hau, bi sustantziok argizaria bigundu eta pintura desagertarazi

egiten baitute.

ZANGOETAKO zuloen inguruko kalteak topatzen duzun borra plastikorik gogorrenaz konpondu. Make-tetan espezialdutako den-detan topa dezakezu, edota autoentzat erabiltzen den borra erabil dezakezu. So-nari dagozkion kalteak konpontzeko ere erabil dai-teke, horretarako azulejoak jartzeko porlana ere erabil-tzen den arren.

ESKU zein oinetako hatzak plastiko ore bereziz (maketa dendetan eros dezakezu) molda ditzakezu, edota ma-ketak egiteko erabiltzen den buztin bereziz.

Panpinak ilea nahasturik

badu, behe-tik gora orraz ezazu, bere zuloetatik ez ate-ratze ko. N a h a s i a egoteaz gain zikina bada-go, ilea oso txanpu gutxi erabiliz gar-bitu. Urare-kin nahastu e t a o s o

leunki igurtzi ilea, gehiegi busti gabe, bustitzean gehia-go nahastu baitaiteke.

DENA konpondutakoan, goitik behera garbitzea bes-terik ez duzu. Argizariz-

Panpinen arropak ez bota zaborre-tara, haien bidez jakin baitezakezu zein garaikoa den.

koak, aurpegirako krema batean busti kotoia eta gar-bitzeko prest. Portzelanaz-koak, garbikari likido leun batean bustitako kotoiaz garbitu ■

EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA

10. URTEURRENA

Euskal Kulturari gertatzen diren berri guztiak bildu eta ondoren ARGIA aldiz-kariak argitaratzen duen URTEKARIA da azken 10 urte hauetan erreferentzi unetan zalantza guztiak argitu dizkizuna.

10. zenbaki honetan, aurten Euskal Kulturak eman dituen urrats eta gertakariez gain, azken hamar urteotan euskal gi-zartean kultur arloan nabarmen eta era-bakiorrak izan diren hainbat gertaera,

pertsonaia, lan eta mugimenduak topa-tuko dituzu: erreferentziak, hemeroteka, gogoetak... Jakina, egune-roko lanean lagungarri izango zaizun agenda ere bertan izango duzu, gure kulturari ezinbestekoak di-ren izen, telefono eta helbi-deez.

Aurten ez duzu orain arte bezala kalean jarritako mahaitan topatuko, baina zuzenean etxean jaso dezakezu URTE-KARIA, eta gainera sos gutxiagoren truke.

ETXEAN
MERKEAGO

HARPIDETZA SARIAK
Hego Euskal Herria
1.300 pzta / Ipar
Euskal Herria 71
libera / Espainia
1.300 pzta / Beste
Atzerriak 1.650 pzta/
Airez 3.300 pzta

SALPUNTUETAN
Hego Euskal Herrian
1.700 pzta / Ipar
Euskal Herrian 85
libera

**HARPIDETZA
TXARTELA**

Tel:

(943) 37 15 45

Faxa:

(943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	HELBIDEA _____
TFNOA _____	HERRIA _____
KODE POSTALA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTS. HELBIDEA _____	SUKURTS. ZKA. _____
KONTUAREN ZENBAKIA _____	HARPIDA ZKA. _____

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2 LASARTE-ORIA 20160

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerreke Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa Ibilbidea, 37
ZARAUTZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elícegi kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jalebearen atzean)
HONDARRIEIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA

Andoni Tolosa: «Irratsaio bat abesti bat edota olerki bat baino zailagoa da»

D enetarik egin izan du hernanier honek: marraztu, abestu, idatzi... Baina ziurrenik zuk «Egin Irratia»-n zuen «Hitz konjuroak» saioaren bitartez ezagutuko zenuen, literaturaz mintzatzen. Hau baita azken aldian gizon honen lan tresna erabiliena: irratia. Programazio aldaketak direla eta, «Apu t'erdia» saioan topatuko duzu.

ARGIA. Hilabete ta erdi dira zada «Egin Irratia»-k bere programazio berria martxan jarri zuenetik. Berrikuntzen zer nolako balorazioa egiten duzu?

ANDONI TOLOSA. Harrera oso ona izan duela uste dugu. Oraindik ez dugu datu-rik, baina jaso dugun inpresioa hori izan da. Deiak dira orain arteko erreferentzia zuzena. Jauzi kualitatibo nabarmena izan delakoan nago. Adin nagusitasunera heldu gara, nolabait, bai forma, bai edukin aldetik.

Saio kulturalen aldeko apustua egin da, inoiz ahan-tzi gabe gure informati-boenganako ardura, beraiek baitira gure programazioa-ren ardatza.

A. Hala ere, zuen irratia oso egoera larrian dago.

A.T. Eragozpen instituzio-nalei erantzun kreatiboa ematem saiatu gara. Horrek ekarri du gero eta entzulego zabalagoa izatea. Uste dut horrek asko eragozten duela gure irratia desagerpena.

A. Literatur saioa egiten duzu. Honen krisia heldu al

da ubinetara?

A.T. Guztia dago krisian, literatura legez, baina horri erantzuten saiatzen ari dira. Halaber, azken aldian hain ezaguna egiten ari den Lu-baki banda eta abar. Litera-tura, beste gauza asko eb-zala, prozesu baten barruan dago, eta literaturak berak emango dio erantzuna.

A. Zure saioa entzuten du-tenek irakurtzen dutela uste al duzu?

A.T. Entzulea ez da inozoa. Askok eskertzen ditu betiko-tasunetik kanpo geratzen diren saioak. Arazoa ez da irratiaarena. Ezta entzulea-rena ere, gizarte osoarena baizik, ez duelako gauza ber-riarik eskaintzen.

A. Zer da zailagoa, abesti bat, olerki bat ala irratsaio bat osatzea?

A.T. Irratsaio bat, abestiak kanpora zabaltzeko idazten diren bitartean olerkiak bar-rurako baitira. Eta irra-tsaioak bi prozesuen batu-keta dira.

A. Zer nahiago duzu, irrati formula ala betiko irratia?

A.T. Betikoa, zalantzarik gabe. 50etako hamarkadan egiten zen irratia desagertu egin da, eta nire ustez txar-rerako izan da. Atzerantza-ko pausoa eman du.

A. Irrati-nobela bat.

A.T. «Lucecita» eta, batez ere, «Los Porreta».

A. Abesti bat.

A.T. Tom Waits-en edozein.

A. Liburu bat.

A.T. Letendre-ren «Peter-Punk» izeneko komikia.

IKUSITAKOAK
IKUSITADell'ate x
Obregon

A spaldiotan, dextente ugaritu dira ikusteko moduan ditugun te-lebistetan eztabaida programan. Pluralta-sunaren izenean, gai bat ardatz gisa hartuz, iritzi desberdinekoak omen direnak ingu-ratzen dira. *Tres-en-uno* bailiran, hor di-tugu gazteria, zezen-keak, amodio-ezaz edota Balkanetako gerraz hitzegiteko prest. Batzu, *aldeko* papera hartuko duten bezala, parekoak *kon-trakoari* heldu, eta guztiak barbarako gertu. Segunduak joan eta minutuak etorri, adierazpen as-katasunaren aitzinda-ri omen telebista. Gi-zartean dauden aburu desberdinen ispilu dela aldarrikatuz, ez-tabaida-saioak. Hitz jariora, diskurtso osa-tua, argumentazio egokia eta telegenia beharrezko elemen-tuak dira arrakastarako bidean. Eta, berrike-taldien dinamikan sar-tuta, gero eta zailagoa zaigu inoiz agertuko ez diren gaietaz pentsa-tzea. Tele-debateetan lekuri izango ez duten pertsonak ezin burura ekarri. Espektakulua martxan da, hasi dira berbak jaurtitzen. «Txuri-Beltz»a baino kolore gehiago ditu gureak. Bi aukera eman ezker o zaila da «Zeuk erabaki» beha-rrean zaudela jakitea. Telebista formak zain-du eta edukina ahaz-teko bidean da.

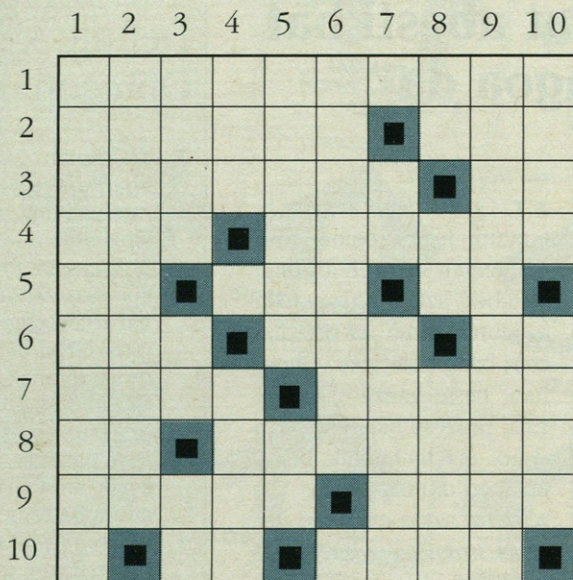
EDORTA ARANA

AMAGOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Gordinkeria. 2.- Kuia. Argi, hitz elkarketan. 3.- Ortu. ... egin, istua bota. 4.- Oratu aditzaren infinitiboa. Zentzumenetako bat. 5.- Jainko egyptiarra. Bizkaiko ibaia. Indioaren sinbolo kimikoa. 6.- Sarrera. Estatu Batuetako saskibaloia liga. Aje hitzaren hasieran. 7.- Sanferminetako martxa ezaguna. Xeha. 8.- Kasik. Lapurdiko hiria. 9.- Erail. Labore hauts. 10.- Potasioaren sinbolo kimikoa. Herri hizkeran, eta. Nirea.

GOITIK BEHERA: 1.- Nekazariak. 2.- Beldurtiak. 3.- Egurra. Bizkaiko herria. Kanpo, landa. 4.- Oinarritzko edaria. Berrogeitamar. Fruitua. 5.- Neuzkan. Bokalk bikoitza. 6.- Txingor. Bokala. 7.- Bokala. Bizkaieraz, omen. Txukun. 8.- Alderantziz, ez eme. Musika nota. Interjekzioa. 9.- Txangoa. 10.- Itsas arrain mota. Andaluziako hiria eta herrialdea.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Datozkit
Eratzana
Irakatsi
Oneritzi

7 letra

Bertute
Esatari
Indarra
Isatsak

4 letra

Bana
Bare
Bete
Dira
Elea
Enda
Esak
Eten
Euri
Inka
Izen
kaia

Kaki
Kasu
Lana
Naiz
Obus
Oloa
Oren
Reus
Sasi
Soka
Sona
Umea

2 letra

DI
Er
Is
Lo
Ra
Re
Ua
Zi

3 letra

Aia
Nor
Sor
Ter

1	2	3	4	5					
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Untzia gidatzeko	▼	Arrantz- gunea	▼	Nolabait	▼	Lehen- goa	▼
Zango atala	▼	Txolartea	▼	Zentzumen bat	▼		
13		5					
Begietako jario	▼						
Naizen hau	6			3			Aldendua
▼						15	▼
	Urania	▼	(Errep.) Xuxurla	▼			
	Lege		Sos			12	
Amerikako mendikate	▼	▼	▼			Röntgen	▼
Bat		8				Toka, dute	
▼	▼					▼	
			2				
Itsas izakia	▼						
Zaren horrek	▼			Aurrizki latinoa	▼		
11				Oxigenoa			
	Bokala	▼	Bururatu	▼	▼		
	Bokala	4	Potasioa				
▼	▼	▼	▼				
				Bizkaiko herria	▼		
						7	

Aurreko asteko soluzioak

			J	O	K	I	N		
			S	O	R	O	Z	A	B
			●	○	●	J	●	G	●
			I	T	Z	A	L	A	K
●	D	●	E	●	A	U	●	A	R
H	I	T	Z	A	R	M	E	N	A
●	T	U	T	E	R	A	●	D	I
Z	U	R	I	K	E	R	I	A	●
●	Z	I	A	●	A	D	I	●	I
B	U	S	●	E	K	I	●	A	R
●	E	M	A	N	●	A	R	R	E
S	●	O	R	D	●	K	I	A	K
●	D	A	T	A	K	●	K	U	I

EZKER ESKUINA 1. Lizunkeria. 2. Erak. Ar. NI. 3.
Maratila. 4. Akabo. Esan. 5. Zutikruak. E. 6. Aralar.
Izu. 7. IL. A. Al. Ez. 8. Neskatosa. K. 9. A. A. Ruñada.
10. Konteak. On.
GOTIK BEHERA: 1. Lemazainak. 2. Irakurle. O. 3.
Zarata. San. 4. Ukabialak. T. 5. N. Toka. Are. 6. Kai.
Oratua. 7. Etlea. Loak. 8. R. Askó. An. 9. Inka. Ze. Do.
10. Al. Neuzilan.

Hieroglifikoa: Urbanan

Hitz
Kateatuak

L	E	K	A	O	T	E	O
B	E	T	A	L	A	Z	T
T	O	L	A	R	I	A	K
O	L	O	S	T	A	T	A
U	O	B	U	S	A	R	A
I	R	I	N	O	N	D	U
D	K	A	E	Z	T	I	K
E	M	A	K	U	M	E	A
B	A	T	K	A	N	I	L
A	I	Z	U	N	A	I	T
Z	A	R	A	E	K	I	A

1993
NOBEDADEAK

HAUR HEZKUNTZA

LEHEN HEZKUNTZAKO BIGARREN ZIKLOA

ERLIJIOA

LITERATUR UNIBERTSALA

Pasiotarrak - 48290 - E U B A - Urrut.: 630 80 36 - Fax: 630 80 28

Ito nahi gaituzte

LAB eta ELAren arteko inizatiba bateratuak krisialdiaren okerrago-tzeari, arlo ekonomiko-industrialean zein sozialean aurre egiteko behar diren soluziobideak, benetazkoak eta aurrerakoia, instituzioek ahalbideratu ditzateneko asmoa du.

Arlo publikoko langileen soldata murrizketa eta Giza Hitzarmenaren izenpean, babeskuntza sozialaren murrizketa eta lan merkatua delakoa- ren kontrerreformek osatzen dute hemengo eta Madrileko gobernuek eskeinitako erantzun onartezina. Bide neoliberalak oraindik sakonago urratzen saiatu nahi dute.

SOLDATA murrizketekin, alor publikoko zein pribatuko langileen patriketan eskuak sartu nahi dituzte enpresariak gehiago betetzeko (benefizioak handitzeko). Bide hau aurkeztu zaigu inbertsioak handitu eta azkartzeko iturri nagusizat.

Bide berari jarraituz, gastu publiko sozialaren, hau da, babeskuntza sozialaren murrizketa da defizit publiko- ko jeisteko proposatzen den bide bakarra. Pentsiodun eta langabetuen bizkarretik soilik konpondu nahi da baliabide publikoen arazoa.

Bestetik ere, krisialdia aitzakia bezala erabili nahi da, lan harremanen desregularizazio sakon eta zabal bat aurrera eramateko, eta bide batez, enpresarien botorea eta lan harremanetan duten indarra areagotu eta sindikal mugimenduak dituen eskubide urriak nabarmen mugatu. Lan harremanen fase berri bat inposatzeko as- motan dabilta; desregularizazio eta

MANU ARANBURU

LABeko Gai Ekonomikoetarako arduradun nazionala

kontratazioaren behin behinekota- suna bereizgarri nagusi izango diren eszenario berri bat ezarri nahi dute.

LAN harremanen eredu estatala- ren eraldakuntza atzerakoiago bat ezarri nahi dute lan merkatuaren erreforma aipatzen dutenean. Lehengo txarra bazen —gogora ekarri behar estatutuaren ezarpenak bi greba nagusi erakarri zituela Hego Euskal Herrian—, ez dago kalifika- tzerik orain Madriletik gauzatu nahi duten eraldakuntza eta eredu.

Lehen gertatu bezala, orain ere de- lako kontraerreforma, dinamika es- tatalean inposatu nahi da; euskal gi- zarteak, langileriak eta Euskal Herri- ko sindikal mugimenduaren gehien- goa ikusle soil izatera behartzen gai-

tuztelarik.

Jakinda lan harremanek giza har- manen egituraketan duten garrantzi- eta bide beretik, eraikuntza nazion- lean dutena, ulergaitza gertatzen za- gu bertako abertzale izeneko zenba- alderdik arazo honen inguruan ma- tentzen duen jarrera ixila. Arazo ho- aurrez aurre begiratu orde, begira- politikoa garrantzi politiko eskax- goa duten beste transferentzieta- zuzentzen dute.

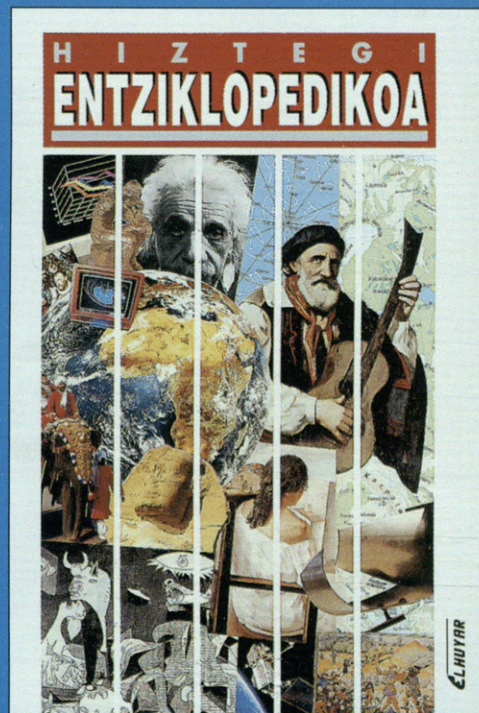
Guzti honen ondoren erraz ule- tuko dira euskal sindikalgintzak ab- gadune honetan Lan Harremanet- rako Marko Autonomo baten aldan- kapena luzatzeko inizatiba batera- honen bidez dituen arrazoiak.

SINDIKALISMO estat- lak, CCOO eta UGTk hain zuz- zurrunbilo honetan urak bere prob- txurako bideratu nahi dituzte. G- bernuaren proposamen atzerak- hauei gogor eutsi orde, eta agertze- duten ahuleziaren ondorio bezal- sindikalismo abertzaleak negozi- kolektiboaren praktika bereiztu b- ten bidez, iharduera sindikalerak- garatu duen 'esparrutxo' autonoma- ito nahi dute. Bide horretatik mode- eta araudi zentralistak geuganako e- keintzen dizkien abantailak areago- nahi dute hemengo esparru auton- moa gehiago mugatuz eta negozi- kolektiboaren zentralizazioa inda- tuz.

Guzti honi aurre egiteko eta eu- teko gureari, bi sindikatuok (ELA e- LAB) ekin diogu mobilizazio proze- bateratuari.

Lehen Euskal Entziklopedia Osoa

ELHUYAR

HIZTEGI ENTZIKLOPEDIKOA

Hitzez eta Irudiz
Mundua eta Euskal Herria

Tere Beloki

Mikel Olazabal

Arantxa Irastorza

Ainhoa Etxebeste

Iñaki Olaziregi

Arantxa Arza

Lurdes Arrizabalaga

Iñaki Elortza

Bea Zabaleta

Gorka Etxebeste

Arritxu Iribar

Nikolas Aldai

M. Karmen Odriozola

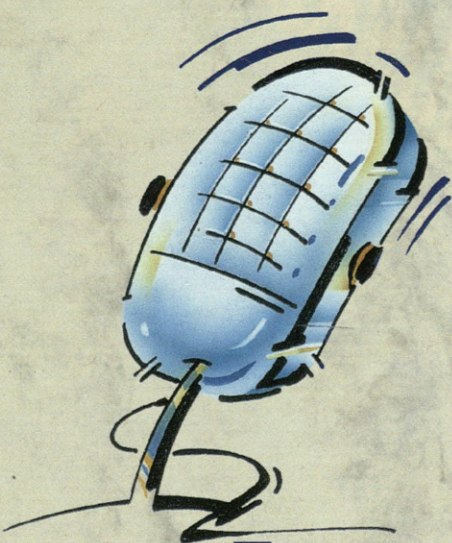
Edurne Telletxea

Arantxa Iturbe

Jaime Otamendi

IZANARI IZENA

Gau ta egun lagun egiten
uneoro informazioaren harian
askoren ahalaginez, gero eta familia
handiagoa osatzen dugu.

IZANARI IZENA ematen dioten
profesionalak dira.

ESAN ETA IZAN